SUPLIMENT „FORUM STUDENȚESC" EDITAT ÎN COLABORARE CU CENACLUL DE LITERATURĂ ȘTIINȚIFICO-FAN
TASTICA „H.G. WELLS" AL CASEI DE CULTURA A STUDENȚILOR DIN CENTRUL UNIVERSITAR TIMIȘOARA
PARADOX
PARADOX

WELLS ȘI IDEEA CELEI DE-A PATRA DIMENSIUNI

După cum recunoaște el însuși, Wells a început „să scrie cu adevărat" în 1888, cînd publică în „Science Schools Journal" — revistă a studenților de la Școala normală, al cărei fondator, redactor șef și principal colaborator era — **Argonauții cronici** (de la Cronos), „primul proiect al **Mașinii timpului**"[1]). Peste trei ani, el reia ideea universului cvadridimensional în articolul **Universul rigid**, pe care Frank Harris, redactorul șef al mensualului „Fortnightly Review", îl refuză ca „incomprehensibil". Poate că scriitorul și-a îngăduit o revanșă benignă în versiunea definitivă a romanului, unde personajul cel mai refractar și mai obtuz la conceptul călătoriei în timp este „editorul unui binecunoscut ziar".

„Nu se poate spune cu certitudine de unde i-a venit ideea dezvoltării noțiunii celei de-a patra dimensiuni, — scrie Jean-Pierre Vernier — dar era fără îndoială unul dintre subiectele frecvent discutate la South Kensington[2]) și, cum e puțin probabil ca unul dintre studenții lui Royal College of Science să-l fi conceput el însuși, trebuie să concludem că această idee plutea în aer. Fără îndoială era una dintre numeroasele ipoteze născute din entuziasmul epocii pentru știință și pentru perspectivele pe care ea le deschidea omului".[3]) Wells e mai categoric: „La Societatea de Dezbateri a studenților (...) am auzit vorbindu-se și am reținut ideea unei structuri cvadridimensionale necesare unei noi înțelegeri a fenomenelor fizice, idee care m-a determinat mai tîrziu să trimit un articol, **Universul rigid**, la „Fortnightly Review" (...) și mi-a oferit un cadru pentru prima mea fantezie științifică, **Mașina timpului**..."[4]) Iar Exploratorul Timpului se referă la cei care „au încercat chiar să construiască o geometrie cvadridimensională", menționînd că „Profesorul Simon Newcomb a expus acest punct de vedere, cam cu o lună în urmă, la Societatea Matematică din New York". Adevărul este că noțiunea celei de-a patra dimensiuni devenise un loc comun al matematicii pure, în a doua jumătate a secolului trecut. În 1878, același Newcomb publica, de pildă, o „Notă despre o clasă de transformări în care suprafețele pot să treacă în spațiul cu mai mult de trei dimensiuni".[5]) Cît despre sursa de inspirație a lui Wells, Lino Aldani crede că el „trebuie să fi extras (ideea) dintr-o carte de Hinton", al cărei titlu îl dă în subsolul paginii: **Ce este a patra dimensiune?**, 1887.[6]) De fapt, titlul aparține primei narațiuni din volumul **Scientific Romances**, apărut în 1886. E o tentativă onestă de a-i călăuzi pe nespecialiști prin hățișul speculațiilor matematice.[7]) Dar aici, ca și în nota lui Newcomb, a patra dimensiune nu are nimic de-a face cu timpul. Unicul pasaj care ar fi putut să-i sugereze lui Wells un artificiu de efect se află în capitolul IV: „Astfel, o ființă cvadridimensională va apare brusc, ca un corp complet și finit, dispărînd la fel de brusc, fără să lase nici o urmă în spațiu (...) Corpul nu va dispare mișcîndu-se într-o anumită direcție, ci instantaneu, ca un întreg. Nu va exista barieră sau temniță născocită de noi care să-l poată opri. El va veni și va pleca după plac; va fi capabil să realizeze fapte dintre cele mai surprinzătoare". Este modul în care apare Nebogipfel, eroul din **Argonauții cronici**: „El căzu printre cei din Llyddwdd ca un trăznet în plină zi. Deodată, ieșit din neant, **el fu acolo**". Aceste aparente materializări (și dematerializări) se multiplică în ultima formă a romanului.

În 1895 și mai tîrziu, pînă astăzi, explicațiile pe care le dă Exploratorul Timpului oaspeților săi au fost considerate un simplu artificiu silogistic, menit să pregătească cititorii pentru acceptarea altfel incredibilei incursiuni în viitorul foarte îndepărtat. Charles-Noël Martin e de cu totul altă părere. Într-una dintre cele mai recente lucrări monografice consacrate lui Einstein, el scrie, în subcapitolul **Două surse posibile de inspirație**:

„(...) Henri Poincaré, care trebuia să participe (la primul congres internațional al matematicienilor — I. H.), nu veni, fiind reținut la Paris de un doliu, dar fu citită intervenția lui intitulată **Asupra raporturilor dintre analiza pură și fizica matematică** (...) El spunea:

„Spațiul absolut, timpul absolut, chiar geometria euclidiană, nu sînt condiții care se impun mecanicii; s-ar putea enunța faptele raportîndu-le la un spațiu ne-euclidian."

Aceste fraze din 1896 trebuie alăturate primelor pagini ale unui roman extraordinar, publicat în același an, **Mașina timpului** de H. G. Wells.

Wells anticipase din plin Relativitatea în acest prim roman:

„Există, de fapt, patru dimensiuni; trei pe care le numim cele trei planuri ale Spațiului, și o a patra, Timpul (...) Nu e nici o deosebire între Timp și oricare dintre cele trei dimensiuni ale Spațiului, decît că de-a lungul Timpului se deplasează conștiința noastră (...) De ce n-ar putea să existe o a patra dimensiune, în unghi drept față de celelalte trei? (...) Iată o serie de portrete ale aceleiași persoane la opt ani, la cincisprezece ani, la șaptesprezece ani, un altul la douăzeci și trei de ani, și așa mai departe. Ele sînt, evident, secțiunile, ca să zic așa, reprezentările în trei dimensiuni ale unei ființe cu patru dimensiuni, care este permanentă și inalterabilă".

Este însuși cadrul Relativității așa cum o va clădi, după mai bine de zece ani, Hermann Minkowski, pornind de la lucrările lui Einstein, dar care fusese descoperit în prealabil de Henri Poincaré.

Spun asta **nu pentru a stabili** geneza gîndirii einsteiniene, ci pentru **a explica** pe ce s-a sprijinit probabil mersul lor înainte".[8])

ION HOBANA

(Continuare în pag. a 15-a)

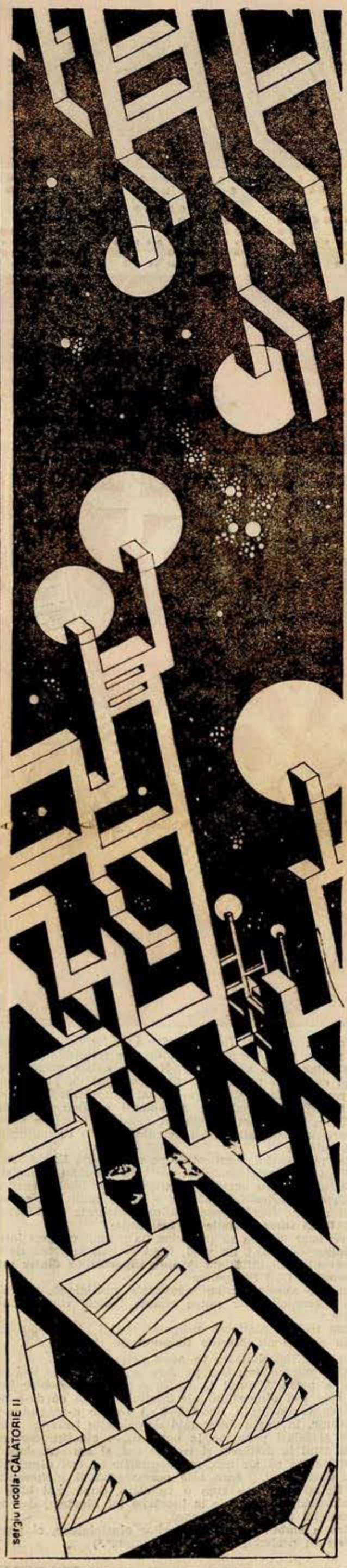

ION HOBANA — 50

Numele lui Ion Hobana se leagă în chip hotărîtor de evoluţia literaturii s.f. din ţara noastră, nu numai prin scrieri proprii în acest gen, ci şi prin activitatea depusă ca redactor de editură şi ca secretar al Uniunii Scriitorilor, prin participarea de elevată ţinută intelectuală în mişcarea europeană a acestei literaturi. Meritele lui sînt mari, cu atît mai relevante la aniversarea sa, întrucît focalizează ceea ce este caracteristic într-un domeniu de activitate nu o dată controversat, înţeles mai mult sau mai puţin în toate devenirile sale. Poate că nu este prea mult să spunem că numele său se leagă nemijlocit de saltul de calitate al literaturii s.f. româneşti de la un stadiu incipient, mai mult tehnicist şi tehnicizant, la un stadiu estetic din ce în ce mai accentuat, mai pregnant în realizările sale.

Înzestrat cu pondere, înţelepciune, cu o experienţă acumulată mulţi ani la rînd, elegant în dispute ca şi-n relaţiile curente — de unde şi porecla plină de simpatie de „Sir" — Ion Hobana a căutat întotdeauna să lărgească aria de autori de literatură s.f., în primul rînd dintre scriitorii formaţi, dar şi dintre tinerii de certă promisiune. Interesul său faţă de activitatea cenaclurilor literare s.f. a fost constant, de obicei marcat de căutarea unor noi talente, pe care apoi le-a sprijinit să se afirme.

Importantă este participarea lui la consfătuirile pe ţară ale acestor cenacluri, înnobilîndu-le cu peceţea şi farmecul personalităţii sale. A sa este iniţiativa ca aceste consfătuiri să însemne şi discuţie deschisă, sinceră, tinerească, dar şi schimb de experienţă fertil şi generos între generaţii; întotdeauna alături de tineri s-au aflat şi cele mai bune condeie ale genului, critici literari de excelentă reputaţie, scriitori aparţinînd altor sectoare ale literaturii, astăzi putîndu-se afirma în cunoştinţă de cauză că reuşita multora dintre consfătuiri — au fost zece — s-a datorat acestei iniţiative creatoare, cinstit şi frumos pusă în practică.

De altfel, Ion Hobana şi-a dovedit cu prisosinţă înclinarea spre dezbatere şi pondere în opinii, punînd sub semnul echilibrului atît porniri prea juvenile, dar pasionate şi sincere, cît şi tentaţia unor imixtiuni didacticiste în numele vîrstei şi experienţei literare. Literatura s.f., ca literatură modernă, nouă în aspecte mult mai complexe decît alte sectoare ale scrisului literar, impune de la sine un alt raport între tradiţie şi inovaţie. Nu de mult, la cea de-a zecea Consfătuire a cenaclurilor literare, cea timişoreană, l-am auzit admiţînd conceptul prioritar al noutăţii, dar combătînd tentaţia imitaţiilor sterile în numele ideii fundamentale că literatura s.f. din ţara noastră s-a născut şi se dezvoltă în tradiţiile şi în fluxul de forţă al literaturii româneşti în ansamblu.

Ion Hobana a slujit literatura s.f. prin scrierile sale, accentuînd ideea de mai sus cu antologii, precum **Vîrsta de aur a anticipaţiei româneşti** şi prin culegeri de articole, de scrieri de specialitate. Cercetător pasionat al vieţii şi operei lui Jules Verne, scriitorul se află în prezent la legăturile şi confluenţele acestuia cu literatura şi cititorul român. „Este o adevărată bucurie să redescoperi căldura cu care se referă marele scriitor francez la chipurile şi peisajele româneşti din **Kerban Încăpăţînatul, Pilotul de pe Dunăre, Claudius Bombarnac**", rosteşte el într-un recent interviu, continuînd cu sublinierea adevăratei simpatii a lui Jules Verne pentru valahi şi năzuinţele lor de libertate şi neatîrnare.

Sărbătorind cei 50 de ani împliniţi de Ion Hobana ne simţim îndemnaţi să-i urăm cu toată căldura, simpatia şi stima noastră, a timişorenilor „La mulţi ani şi mari succese în activitatea viitoare".

PARADOX

S. F. — X

Cu un an în urmă, la aniversarea unui deceniu de activitate a cenaclului H. G. Wells, Adrian Rogoz aprecia că „Timişoara reprezintă o oază foarte puternică a literaturii s.f.". A X-a Consfătuire pe ţară a cenaclurilor de literatură şi artă s.f. (Timişoara, 7—9 noiembrie 1980) a consemnat apariţia a noi grupări de amatori, reconfortante „oaze" în peisajul, altfel atît de arid, al s.f.-ului românesc. Alături de mai vechile cenacluri din Bucureşti **(Solaris, Fantastic-Club)**, Craiova **(Henri Coandă)**, Iaşi, Oradea **(Horenii)**, Sibiu **(Fantascienza)**, Tîrgovişte **(Cronos)**, Turnu Severin, Timişoara **(H. G. Wells)**, au fost prezente cenacluri, grupuri sau fani din Arad **(Alphaville)**, Guranda, jud. Botoşani **(Selenarii)**, Braşov **(Nova)**, Constanţa, Galaţi, Ploieşti **(Jules Verne)**, Reşiţa, Sibiu **(Nova)**, Timişoara **(Helion)**. Au participat numeroşi invitaţi: scriitori, critici şi redactori literari, oameni de ştiinţă.

Cele două cenacluri timişorene organizatoare au încercat să alcătuiască un program cît mai plăcut şi cuprinzător. Evitînd în bună măsură vechile poncifuri (Ce este literatura s.f.? Este necesară? etc.), discuţiile au atins majoritatea „arzătoarelor probleme" ale fandomului românesc: opţiunea pentru literatură, interferenţele cu ştiinţa, utilitatea şi necesitatea unei reviste specializate, numărul mic de apariţii editoriale etc. Aşa cum era de aşteptat — şi de dorit — invitaţii nu au fost doar oaspeţii ci participanţi activi. Intervenţiile lor au fost adesea valoroase şi binevenite (alteori mulţumindu-se, însă, să fie lungi). Ziua a doua: într-o şedinţă condusă de reprezentanţi ai cenaclurilor, **a luat fiinţă un comitet de organizare a viitoarei consfătuiri,** avînd şi rolul de a asigura legătura, colaborarea între cenacluri. În aceeaşi zi, un frumos şi interesant „Dialog ştiinţă—anticipaţie", condus de Ion Hobana şi prof. dr. doc. Ion Mînzatu.

Alte manifestări găzduite de consfătuire: expoziţia de artă plastică, proiecţii de filme, diapozitive — realizate de participanţi, filmele artistice „Alphaville" şi „Bariera", documentarul „Călătoriile extraordinare ale lui Jules Verne".

La închiderea lucrărilor, juriul nelipsitului concurs de literatură şi artă plastică s.f. (Vladimir Colin preşedinte, Florin Manolescu, Mircea Opriţă, Deliu Petroiu, Mircea Şerbănescu, Alexandru Mironov) a decernat premiile:

• poezie: Dragoş Mondian (Iaşi) — **Jurnal** • proză: (I) Lucian Ionică (Timişoara) — **Ziua confuză**; (II) Leonard Oprea (Braşov) — **Moartea unui Crimsingals** şi **Exerciţiu anormal**; (III) George Ceauşu (Iaşi) — **Hesperia, mai trimiteţi o inimă.** Aurel Cărăşel (Craiova) — **Gioconda nu mai surîde,** Voicu David (Timişoara) — **Abia tangent**; menţiuni: (I) Răzvan Haritonovici (Iaşi) — **O zi la grădina zoologică,** Augustin Corneliu Giagim (Timişoara) — **Planeta eternă,** Lucian Merişca (Iaşi) — **Viaţa ca o bicicletă**; (II) Lucian Petrescu (Timişoara) — **Cameleon,** Florin Ieronim (Sibiu) — **Sextakogaionul,** Paul Karimm (Iaşi) — **Omul cel tăcut, inelul şi fata blondă**; (III) Alexandru Ungureanu (Bucureşti) — **Maşina iluziilor**; Ovidiu Bufnilă (Galaţi) — **Maşini în mişcare,** Dan Prusu (Iaşi) — **Cînd triunghiul va avea 180°.** Florin Romilă (Bucureşti) — **Transferul** • originalitate: Emilia Done (Iaşi) — **Regele alb, regina neagră** • prima verbă: Nicoleta Elcu (Guranda) — **Tunelul fantastic,** Neti Guriuc (Guranda) — **Către Terra** • teatru: Viorel Pantea (Oradea) — **Mitul unui cer portocaliu** • eseu: (I) Gheorghe Păun (Bucureşti) — **Matematica şi literatura s.f.**; (II) Dan Iordache (Sibiu) — **Robert Merle, pledoarie pentru un om înzestrat cu raţiune**; (III) Marius Morariu — **Science-fiction, expresie a contradicţiei necesare**; (menţiune) Doru Pruteanu (Iaşi) — **Două gînduri despre literatura s.f.** • grafică: (I) George Aaron (Iaşi); (II) Gabriel Manolescu (Bucureşti); (III) Grigore Băjenaru (Iaşi), Emil Bogos (Ploieşti); (menţiune) Dan Merişca (Iaşi) • afiş: Valentin Vasilescu (Drobeta-Turnu Severin) • Sculptură: Ioan Ilica (Timişoara) • benzi desenate: Viorel Pîrligraş (Craiova) • colaj foto: (I) Alexandru Pecican (Arad); (II) Cornel Ionicel (Galaţi); menţiuni: Anica Turcu (Sibiu), Dan Iordache (Sibiu) • originalitate: Silviu Genescu (Timişoara) • montaj diaton: Josef Berwanger (Timişoara) — **Călător în infinit** • desene animate: Ştefan Copia (Reşiţa) — **S.O.S. Terra** • cel mai bun fanzin: PARADOX '80, supliment **Forum studenţesc** (Timişoara) • premii Adrian (popularitate): Mihai Ionescu (Bucureşti), Viorel Marineasa (Timişoara).

☆

Publicăm în acest număr o parte din lucrările premiate la cea de-a X-a consfătuire pe ţară a cenaclurilor de literatură şi artă SF — Timişoara, 7—9 noiembrie 1980.

Opinii

VLADIMIR COLIN: Rostul literaturii s.f. nu este acela de a anticipa teorii ştiinţifice (aceasta e doar o componentă a fenomenului anticipaţiei literare). Scriitorii se preocupă de psihologia oamenilor, de reacţiile lor în împrejurări date, iar aceste împrejurări, în societatea contemporană, nu pot fi disociate de intervenţia tot mai energică a ştiinţei şi tehnicii în viaţa fiecăruia dintre noi.

IOAN EREMIA ALBESCU: Scriitorul nu poate să fie şi nici nu e bine să fie un anticipator de ştiinţă, dar menirea lui, în principiu (şi aş vrea să mă apropii mai mult de scopul literaturii s.f. româneşti), este aceea de a face o atmosferă propice dezvoltării ştiinţei, cunoaşterii şi cercetării ştiinţifice. Trăim într-o epocă de industrializare intensivă, mentalitatea noastră nu se racordează totdeauna schimbărilor de dinamică din revoluţia ştiinţifică şi tehnică, pe care o trăim şi deseori ne izbim de barajul psihologic, de rezerva pe care o au chiar şi oamenii de ştiinţă în legătură cu noul care nu totdeuna este previzibil. Cred eu că unul din obiectivele fundamentale ale literaturii s.f. este de a sparge această barieră psihologică şi de a impune o gîndire cît mai elastică.

FLORIN MANOLESCU: Sînt de acord că ceea ce se întîmplă în ştiinţă e extraordinar, dar să nu uităm că extraordinar este şi ceea ce se întîmplă în literatură. Noi ştim astăzi infinit mai multe despre literatură decît acum 20—30 de ani. Eu cred că scriitorul de literatură s.f. este într-o postură foarte delicată, pentru că trebuie să aibă cel puţin o dublă competenţă, chiar dacă este greu de realizat un model. El trebuie să ştie ce s-a întîmplat atît în literatură, cît şi în ştiinţă. Să luăm cazul lui Ray Bradbury: el este într-o situaţie specială, aducînd destul de puţin ca ştiinţă, dar foarte mult ca literatură.

ION HOBANA: Avem de-a face, deci, cu o literatură care încearcă să extrapoleze influenţa progresului ştiinţifico-tehnic accelerat şi care a căpătat această formă a unei revoluţii, nu şi prima (nu întîmplător s.f.-ul a apărut în cursul primei revoluţii ştiinţifico-tehnice de la începutul secolului trecut). O literatură care încearcă să intuiască, să cerceteze în adîncime efectul acestui progres asupra individului şi societăţii îşi păstrează caracterul esenţial de literatură, întotdeauna situată într-o anumită societate, chiar cînd vorbeşte despre trecut sau viitor.

grupaj realizat de MARIUS MORARIU

ALBASTRU

„Albastrul este credința mea în viața eternă a lumii, este semnul eternității și al nemărginirii ...", „în ea (pînza albă — n.n.) am aflat poarta deschisă. În acele spații, deschise deodată și în ființa mea interioară, apar mereu cu înfățișarea lor stranie — ca o amintire de veacuri, ca o povestire de viitor — personaje obiective, tărîmuri necunoscute, minerale, geneză continuă, cohorte de ființe galactice în traiectoria lor infinită, care vin, mă domină, își cer dreptul la viață ...". „Tot ce imaginăm există undeva la infinit. Există și ce nu imaginăm ..." (din interviul luat lui Sabin Bălașa de către Cornelia Barbu și publicat în *Flacăra* din 5 II 1981).

☆

Cîte feluri de albastru există, n-o să știu niciodată și înșiruirea celor de care mi-amintesc de la „Adorarea Fecioarei" de Giotto pînă la cerul de deasupra și dedesubtul Mediteranei, de la zidurile Voronețului pînă la cei vechi înțelepți din ochii tatălui meu, această înșiruire nu-mi poate fi de nici un ajutor căci, o știu prea bine, nici un albastru nu e mai frumos decît cel pe care încă nu l-am visat.

Expresioniștii cai albaștri de la începutul secolului XX își fluturau coamele pe tărîmurile oceanelor atunci cînd la Cap Canaveral nu erau decît scoici și schelete de galioane, iar frumoasa noastră planetă nu pozase încă în albastru ochiului electronic din cabina spațială care a fotografiat-o. Nici un „marinar" nici un „volajor" n-o surprinseseră, bătrîni curioși, pe Suzana în albastra baie a cerului, secolul de-abia începea, expresionismul de-abia se înfiripa, iar cailor erau premonitor albaștri.

Mai sînt culori de închipuit, tablouri de pictat, visuri de înălțat, înfringeri de înțeles, victorii de admirat, cu aripile largi desfăcute, pe treptele ce vin din Samotrake, aripi ale visului fără chip acum, dar pe care nemărginirea schimbă miliarde de plăsmuiri pentru fiecare stea încă mută. Nike cea fără de față, prova corăbiei noastre definitorii, înoată în albastru.

Munții, care înainte de înserat trec din azuriu în violet, din violet în negru și din noapte în diafanul alburiu albastru al zorilor, munții care au fost întotdeauna albaștri, cu cît erau mai îndepărtați, fură cerului cu un soare alb, matur, spectrul radiațiilor care ne dau aci pe pămînt culoarea speranței, dar muncii planetelor cu trei sori albaștri, cu ce nuanțe de violet-argint ar sclipi în nadirul zilelor binecuvîntate cu trei răsărituri și apusuri?

Am văzut cerul oglindit în vechi cupole de aur, reflectat de cărămizi milenare și albastrul lui ardea cu flăcări sfinte de comori, miezul său de platină evocînd imperii, profeții, prăbușiri, viziuni, deșertăciuni, arderi și trădări, geneze și esoteru si pe lungul drum al cămilelor stăpînite de albaștrii cavaleri ai nisipului, ultimii Tuaregi, aspri și gravi beduini, stăpîni ai mirajului, închipuiau în marea de aur a nemărginirii, albastru hieratice umbre mișcătoare pe drumul nostru spre infinit.

Înalții călăreți viorii ai deșertului plecau în noapte spre planeta „Dune", chemați de țipătul viermelui de nisip, se duceau la chemarea Hedjirei intergalactice, ridicîndu-se spre răspîndirea lor în semințiii de stele, cavaleri făcuți din vibrări de lamă curbate în damaschine făurării prin autoreținere și credință, fanatism, realități, viziuni de seară.

Am văzut stele în adîncul unei fîntîni dintr-un sat părăsit în munți sălbatici și apa era neagră-albastră, stelele sclipeau în plină zi, legende prinseseră viață și calul lui Făt-Frumos aștepta pe aproape tipsia cu jăratec stelar, de unde or fi știut străbunicile noastre despre combustibilul nuclear, dar Upanișadele, dar aztecii, dar albaștrii noștri visători și scriitori de interastrale mituri?

Am văzut albastrele pîlpîiri ale speranței în Wells-ienele adunări ale celor care nu cred că duminica este o zi tristă în care auzi cocoșii cîntînd și de plictiseală mobilele trosnind în case bătrîne, în care dacă știi să-l aștepți misterul vine și dacă știi să-l asculți bine, bine cînd ești mic, sau tînăr, sau mare sau bătrîn, sau viu, sau pur, sau neînfrînt, misterul vine albastru fosforescent zîmbind cu indefinitul farmec al pisicii din Cheshire, pe care Alice a întîlnit-o în țara minunilor, zîmbetul care a rămas pe cracă mult timp după ce pisica a plecat, fratele cuțitului fără mîner și cu tăișul furat, misterul, inteligența, candoarea și tristețea, teama și surpriza, copilăria, curajul visului albastru, lacul codrilor, albastru ...

Am văzut albastrul caselor de munte, albastrul mării noastre, din avion, cu bancurile de pești fugind după umbra ce se întindea pe valuri, a marelui lor frate din aer, am văzut albastrele uniforme ale stewardeselor celor mai mari companii din lume, stewardese care ne arătau cărămiziul colacului de salvare proiectat pe superbele lor uniforme standardizate, culoarea aceea de bătrînețe tristă, mînjind albastrul ordinei din mașina aeriană, pată, pete, joc de prezent și catastrofă, echilibrul fragil între noroc și dispariție, semnul încifrat al zeilor, albastra paranteză a speranței închizînd tragicul cărămiziu al neființei.

Am văzut crucișătoarele negre topite în sînge, vasele de atac ale cărămiziului avînd adînc gravate pe carenă stema distrugerii, le-am visat și auzit cum spărgeau cu boturile lor de rechini flămînzi scutul nostru albastru de viață, le-am auzit scrîșnetul de pătrundere printre lespezile stelare ale vieții, le-am auzit urletele de luptă și le-am văzut ogivele sclipind în largile silozuri aducătoare de moarte și împotriva lor se ridica albastră-densă atmosfera noastră, aerul nostru cel de toate zilele, un „aer" izvodit de vechi zugravi, zidari, meșteri mari, domni și cărturari, ostași și plugari, albaștri, venind de sus, din viață și rechinii au pierit ca norii de furtună învinși de aer, soare și albastru și un cor de copii cînta albastre simfonii de Haydn.

Copiii sînt martorii albaștri ai vieții noastre ce bate spre cărămiziu și lut, albastrul întrebărilor lor ne îmbracă uneori cu hlamide imperiale de cetățeni galactici și în lungii lor ochi mirați sînt înscrise criptogramele viitorului, ai căror ambasadori trăiesc printre noi marcîndu-și prezența prin albastre semne de întrebare și mirare.

Dacă aș edita vreodată vreo revistă, fie ea și magazin, almanah, anuar sau trecător „fanzin", aș tipări-o pe hîrtie albastru deschis cu litere albastru mai închis, ca și atunci cînd va fi de mult uitată pe un raft, într-un sertar, sau aruncată undeva pe un pămînt cărămiziu, albastrul său să emită semnale: exist, sper, mai sînt, voi fi, albastru, culoarea visului și a speranței.

Viața s-a născut din marea albastră, există pentru că atmosfera, mantia noastră vitală ne apără de vidul, frigul și moartea din jur, atmosfera albastră a doicii noastre terestre, prima noastră stație spre stele și atunci dau cuvîntul din nou cu Sabin Bălașa (în același interviu) întrebare: „Sabin Bălașa, cum ați picta, de pildă, un cal maro?", răspuns: „Albastru".

Și eu.

SERGIU LEVIN

A CĂUTA

Oamenii au fost obișnuiți cu un anumit mediu sonor, cu anumite idei transmise prin muzică și cu o estetică ce a alcătuit ceva familiar de care te desprinzi cu greu. Cînd prin anii '20 André Martenot a pus la punct un instrument ciudat care părea menit pentru orice altceva decît pentru muzică, n-a făcut o simplă inovație tehnică, a propus un mod nou de a evalua materia primă a muzicii și, fiindcă instrumentele cunoscute nu-i ofereau posibilități pentru extinderea expresivității sunetului, a făcut apel la tehnologie. Apoi au apărut Trautwein, Pierre Henry, Edgar Varresé, oameni care intuiseră o dezvoltare a muzicii dincolo de formele ei fixe și încercau să pregătească publicul pentru asta.

Acesta a fost începutul muzicii electronice care nu are o „istorie" mai lungă de 50 de ani, dar încă de la început s-a lovit de suspiciunea și prejudecățile celor care vedeau în ea o insultă adusă artei. Tehnologicul nu putea fi admis în artă, se considera (și se mai consideră) că ar semna actul ei de deces.

În consecință, experimentele lui Martenot și ale celorlalți nu au găsit un ecou prea mare, erau mușamalizate ca niște fapte odioase petrecute în „lumea bună".

Dacă în lumea artiștilor muzica electronică nu a găsit înțelegere și sprijin, cei care credeau în ea, în apariția unor noi forme de exprimare muzicală, au rezolvat problema bazei materiale necesare dezvoltării mijloacelor de exprimare apelînd la unele companii (I.B.M., General Electric) care erau interesate de anumite experimente acustice. Astfel, în 1956 a fost realizată prima compoziție pe un calculator electronic. Piesa se numea „Push Button Berta" și a fost programată pe un Datatron. Mai tîrziu a venit Walter Carlos și a dovedit că se poate cînta Bach fără ajutorul unei orchestre simfonice, că muzica lui Bach poate fi alcătuită și din alte sunete care nu existaseră înainte, fiindcă nici un instrument cunoscut nu le-ar fi putut produce.

Noile sunete erau sintetizate de ceea ce reprezenta un succes tehnologic și o serioasă investiție în artă. Moog-Synthesizer se numește instrumentul, e destul de mare ca să sperie copiii și, din alte motive, unele persoane adulte. Există opinia că estetica sonoră nu mai poate suferi mutații; greșeală, sintetizatorul este un agent mutant care nu a dus la apariția unor malformații, ci la instaurarea unor relații noi între muzică și tehnologie.

Astfel se observă necesitatea specializării creatorilor, practic — contactul cu noile instrumente obligă la o cunoaștere adecvată a tehnicii și în consecință asistăm la formarea unei generații de artiști-tehnicieni care sînt în stare să compună cu simbolurile tradiționale, dar să și lucreze cu formulele matematice necesare „cooperării" cu computerele. Walter Carlos a realizat suita de discuri cu prelucrări din Bach (Switch on Bach, Bach on Moog etc.) cu ajutorul lui Ben Moog, inginer și constructor al sintetizatorului modern.

Prelucrările după Stravinski, Debussy sau Mussorgski de Isao Tomita (Firebird, Pictures from an exhibition) nu sînt doar niște reevaluări ale compozițiilor artiștilor în cauză. Furat de magia sunetului, Tomita elaborează o adevărată arhitectură sonoră, căutînd, încercînd, descoperind sonorități noi la care aplică obișnuitele reguli de compoziție, ajungînd astfel la feeria lumii lui Stravinski, la magicul lui Mussorgski. Asta poate să facă și o orchestră simfonică.

Dar de pe pozițiile tradiționale și fără acei pași făcuți în emoția descoperirii.

SILVIU GENESCU

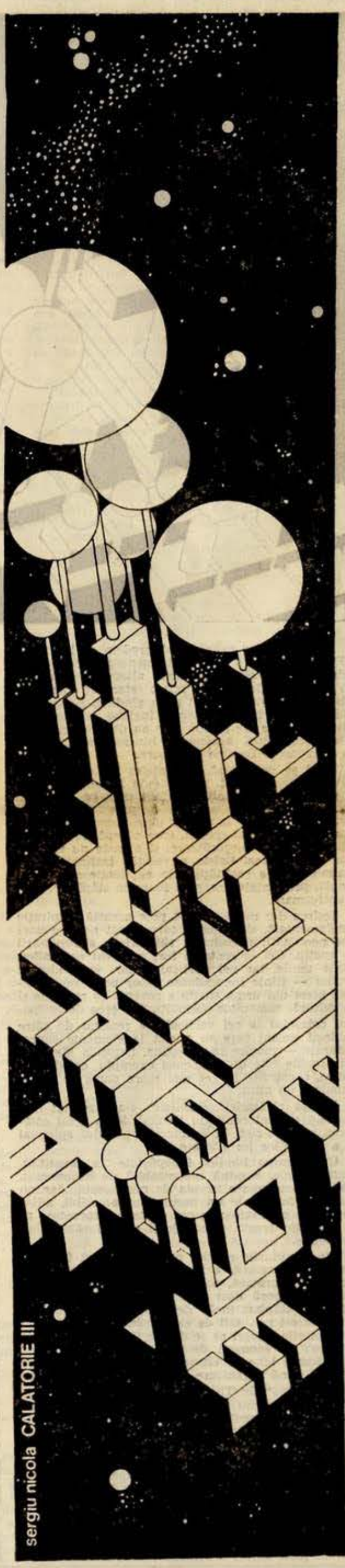

sergiu nicola CALATORIE III

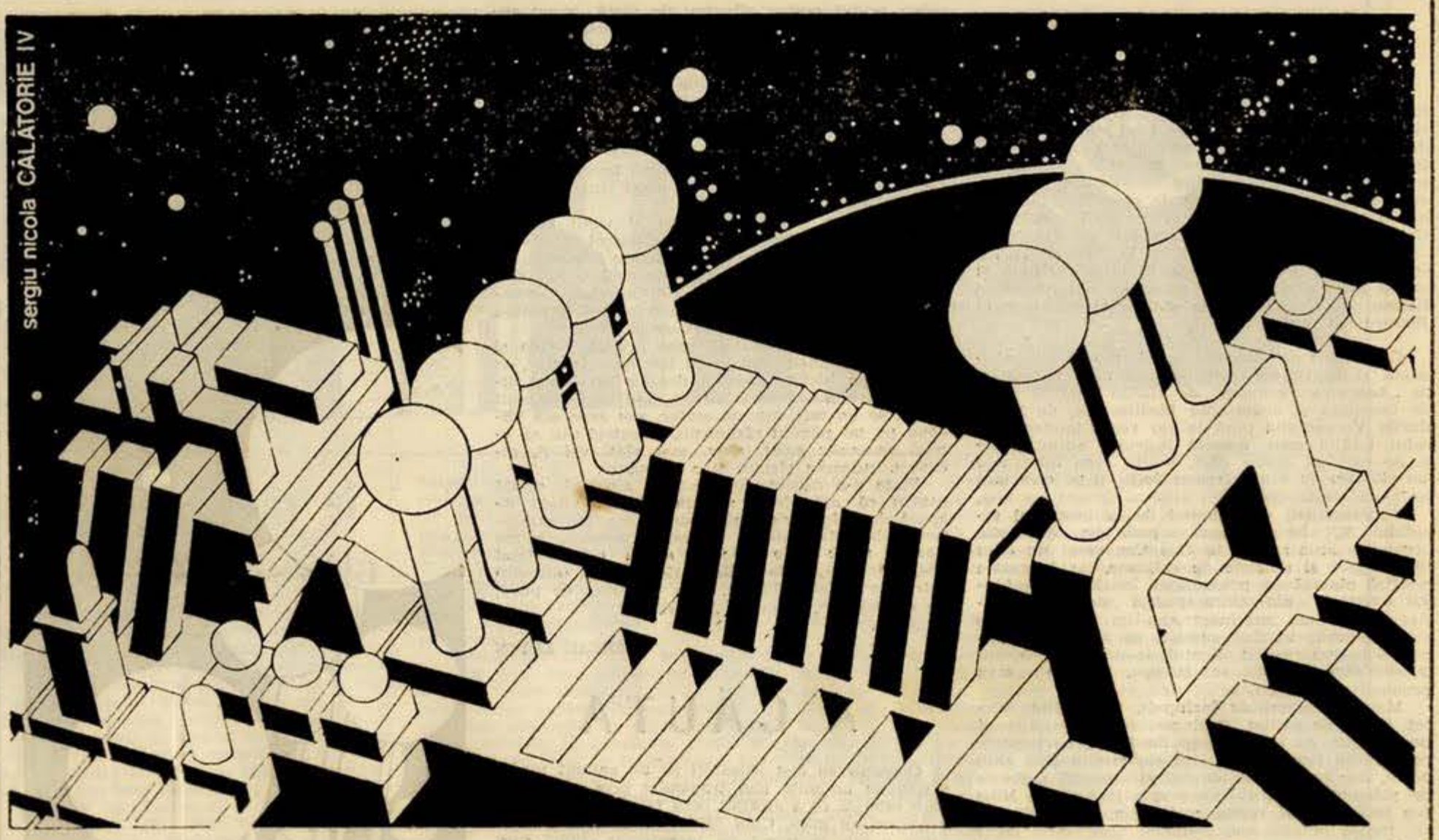

Privire ipotetică asupra devenirii literaturii SF

Poate nu este exagerat să credem că literatura SF și acea parte a sufletului omenesc căreia ea i se adresează, născînd satisfacții altcum de negăsit, să se fi aflat la început într-o stare de totală indistincție, ascunsă în mit și în gîndirea mitică așa cum, în antichitate, filosofia îngloba nenumărate alte discipline ale minții, ce s-au desprins mai tîrziu, cîștigîndu-și autonomia binemeritată, dreptul la o existență de sine stătătoare.

SF-ul se originează, bineînțeles nu ca atare, ca SF, ci foarte mediat, în existența la omul primitiv a unei dorințe de **altceva** decît ceea ce vedea cu ochii în apropierea sa. Era împins, fără să se poată opune decît la nivelul unui individ sau altul, dar nu și la cel al speciei, spre o depășire pe toate căile a lumii înconjurătoare; și aceasta nu era numai **curiozitatea.** Exista o voință instinctivă de transcendere a realității prin explicație cauzală și finală, prin înțelegere, prin luare în stăpînire, prin transformare.

Ieșirea din mit s-a făcut prin această aspirație fundamentală, definitorie, care a dat naștere unei noi necesități: necesitatea **călătoriei,** a deplasării în spațiu. Cel orizontal a fost rezervat oamenilor, ființe umile, iar cel vertical zeilor, semizeilor și eroilor — ființe miraculoase. Doar peste multe secole acest din urmă spațiu a revenit în realitate și în cultură, oamenilor obișnuiți. Trecerea de la spațiul orizontal la cel vertical s-a realizat de către subiecți umani care au apelat la elemente supranaturale — magice sau creștine. Legenda Meșterului Manole este un asemenea exemplu, catedralele gotice, construite în cea mai mare parte de artiști anonimi, un altul.

Nevoia călătoriei orizontale s-a dezvoltat mereu, s-a rafinat continuu trecînd de la actul călătoriei propriu-zise la exersarea voiajului spiritual și a reflexiilor lor literare.

Cutreierarea lumilor îndepărtate a constituit, multă vreme, o mină inepuizabilă de necunoscut. Omului i se crease nevoia de necunoscut, dar nu de orice fel, ci de un necunoscut accesibil, adică unul ușor de învins; în caz contrar picarescul ar fi trecut în tragic, pierzîndu-și efectul său psihoterapeutic.

Cînd ținuturile exotice nu au mai avut forța de fascinație necesară, a fost nevoie de altceva, se cerea, prin urmare, cucerită o nouă dimensiune. Rămăsese liberă doar axa timpului, spațiul vertical fiind stăpînit încă de ființele mitologice. Și pentru acest pas, atît de extraordinar — ca pentru toate marile treceri ce se doresc firești și acceptate se cerea un moment de mijlocire. Rolul a fost jucat foarte bine de cîteva opere literare: „Despre cea mai bună organizare a statului și despre noua insulă Utopia" de Thomas Morus, „Cetatea soarelui" de Tommaso Campanella și „Atlantida" de Francis Bacon, reunite sub numele de utopii. Viitorul era astfel plasat într-un loc îndepărtat, mediera săvîrșindu-se prin spațializarea timpului. (Reversul, adică temporalizarea spațiului, după cîte știu, nu a fost încă încercat.) Sau, mai precis, dacă ne gîndim la înțelesul etimologic al termenului generic, **utopie,** care înseamnă „nicăieri", ne dăm seama că spațiul și timpul real au fost neantizate, făcînd loc unui alt tandem spațiu-timp.

Un fenomen nou apărut, exterior logicii dezvoltării de pînă atunci a aspirației umane fundamentale, amintită la început, s-a unit cu aceasta într-un mod neașteptat, rezultînd ceea ce avea să se numească mai tîrziu, literatură științifico-fantastică; era vorba despre știință.

Se poate pune următoarea întrebare, exprimînd o nedumerire justificată: de ce tocmai acum, încît de abia cu secolul al XIX-lea, se constituie, în acest mod, literatura SF? Doar și pînă atunci existase știință, de ce acest aliaj știință-ficțiune nu se realizase mai înainte? Și, de fapt, ce era nou?

S-ar putea spune că de abia din secolele XVIII —XIX a început creșterea puternică a științei și că de abia acum a căpătat puterea de a fascina oamenii obișnuiți, numai acum științei i s-a recunoscut statutul social de știință. Răspunsul acesta este adevărat, dar nemulțumește prin generalitate, prin faptul că nu evidențiază mecanismul intern ce a dus la un asemenea rezultat.

Dezvoltarea extensivă și intensivă a științei a avut, printre alte consecințe, și apariția unui izvor inedit de necunoscut. Explicația constituirii genului SF rezidă în caracterul noului tip de necunoscut. Pînă atunci, puținul necunoscut pus în evidență de către știință nu prezenta încredere, nu avea respectabilitate, se afla pe același plan cu rușinosul și erezia. Exista un singur fel de taine recunoscute și apreciate: Sfintele Taine, accesibile doar prin Credință, adică prin Necunoaștere și Neștiință (Operele pe care le-am putea categorisi în preistoria SF-ului fac în derădere, mai mult sau mai puțin, acest Necunoscut oficial, distribuit obligatoriu și cu insistență. În „Statele lunii", de Cyrano de Bergerac, un locuitor al satelitului terestru, după ce dezvăluie pămînteanului că moneda acelei țări o constituiau versurile originale, îi explică în continuare: „Există și circiumari care fac altfel de afaceri. Cînd pleci de la ei, îți cer, pe măsura cheltuielilor, o chitanță pentru cealaltă lume, și îndată ce le-o dai, scriu într-un registru mare, pe care îl numesc: «socotelile lui Dumnezeu», cam ceea ce urmează: «În afară de aceasta, valoarea atîtor versuri, livrată în ziua cutare lui cutărică, pe care Dumnezeu trebuie să ramburseze de îndată după primirea chitanței, din primul fond disponibil»; și cînd simt că se apropie moartea, tale în bucăți registrele și le înghit, deoarece cred că dacă ele nu ar fi astfel digerate, Dumnezeu nu le-ar putea citi și ei nu ar mai avea nici un folos".)

Ce a cauzat schimbarea de atitudine? Tainele religiei erau negative, inhibante și absolute, pe cînd necunoscutul științei se dovedise pozitiv, incitant și, cea ce este mai important, relativ: devenise astfel un **necunoscut de consum;** mereu nou și variat, l-a sedus pe om în cele din urmă și i-a redat încrederea în sine.

Deoarece cucerirea timpului și a științei s-a realizat aproape în aceeași perioadă, și pînă în prezent nu au fost epuizate toate posibilitățile lor, această literatură care răspunde unei anumite fațete a sufletului omenesc, se numește încă „de anticipație" și (sau) „științifico-fantastică".

Se cuvine să facem o precizare. Pornită de foarte departe, ascunsă multă vreme în diferite manifestări culturale (cine știe, poate mai este și acum ascunsă, nefiind dezvăluită în întregime) literaturii SF nu îi va fi dat să se întîlnească în mod fericit cu spiritul și să se desăvîrșească, așa cum se întîmplă în triada hegeliană. Cauza mi se pare a fi următoarea: SF-ul s-a autonomizat și se dezvoltă independent, căutînd să se împlinească, adică să transforme în realitate toate posibilitățile sale teoretice. Acum își este suficient sieși. Se simte zburdălnicia copilului scăpat în primăvară.

Cu alte cuvinte a apărut o contradicție (semn bun dacă se va dovedi că este dialectică) între forma vremelnică, aproape conjuncturală, aș putea spune — cea legată accidental de știință sau viitor, pînă cînd vor apărea noi forme de necunoscut — și elementul uman fundamental, ancestral, ce se străduiește, cu obstinație, dar fără a forța, să apară la suprafață în deplina sa limpezime. Pentru acest element SF-ul nu este decît o etapă, un moment valoros și, poate, chiar indispensabil al devenirii sale, dar nu un fetiș.

SF-ul, în forma sa actuală, nu reușește să exprime în totalitate elementul filogenetic, deci nu este doar formă a acestuia, este mai mult — în independența și autonomia sa — și mai puțin — în posibilitatea și existența contradicției. Dacă nu ar exista contradicția amintită, SF-ul ar fi privit cu ochiul neutru al certitudinii dezantropologizate oferite de istorie, nu ar apărea nici o valoare afectivă. Nestînd lucrurile așa, arborele filogenetic își permite să analizeze SF-ul cu ironică superioritate și caldă simpatie, ca pe un copil ambițios.

SF-ul autonom, așa cum îl cunoaștem astăzi, în încercarea lui de a străbate toate drumurile ce i se deschid se va diversifica din ce în ce mai mult prin apariția unor subgenuri — fapt observabil și în prezent — ce vor căuta să-și etaleze specificul limbajului lor, pînă cînd se va pune îndreptățit întrebarea dacă mai pot fi reunite sub numele acesta arhaic de „Literatură științifico-fantastică", ținînd parcă de tipicăria unui profesor extrem de pedant.

Astfel SF-ul va trece în altceva. Și atunci, în locul lui, ce va rămîne? Este foarte simplu: literatura! Sau, cine știe...

LUCIAN IONICĂ

Silviu Genescu

Călătoria cea mare

Se opri în dreptul vitrinei unei companii aviatice şi-şi descoperi imaginea printre pliante şi macheta unui Boeing cu semnele companiei. În locul pardesiului finlandez pe care-l purta de obicei, îmbrăcase un veston militar cumpărat din excedentele armatei. Cu aşa ceva mergea la pescuit. Dispreţuia duminica, nu voia să se afunde în smogul plictiselii care domina ziua, îmbrăcat în tot ce avea mai bun. De acolo, de lîngă vitrină, îşi privi maşina parcată în apropierea barului. Se plătea parcarea cu ora, şi-şi spuse că abia deseară va veni să o ia. În buzunarul de sus, mărunţişul clinchenea la fiecare pas ca o legătură de chei. Se ducea înspre parc, trecînd nepăsător prin duminica ce se stingea. Urmări cu privirea un BMW care trăgea a rulotă. Scotea un huruit uniform şi îndepărtat acuma. Cotul şoferului era puţin înafară şi cămaşa viu colorată părea o batistă lăsată peste fereastra trenului care pleca. Unul din acele stupide gesturi de rămas bun. Maşinile care trăgeau rulote, duminica, spre seară, îi aduceau în minte imaginea unei familii cu cel puţin trei copii. Helena îi apăru dincolo de gînduri, o imagine spontană, la fel de neaşteptată ca fotografia unui suspect care ţi se arată la poliţie. Ajunsese în parc, îl simţea în nări, se afunda în vegetaţia lui pe cărările cunoscute. Toate duceau spre un lac pe malul căruia existau boschete crescînd anapoda şi bănci putrezinde. De fapt, întregul parc fusese lăsat în paragină, obţinîndu-se un simulacru de pădure. Evident, nu asta fusese intenţia municipalităţii, dar vegetaţia crescînd dezorientată, era unul din efectele neglijenţei anumitor funcţionari de la primărie. Lui Carol, tocmai acest aspect îi plăcea, tocmai acest parc îi plăcea, toate celelalte aveau un nume şi o intrare principală, porţi mari, date la o parte, pe care erau ati-nate anunţuri cu privire la ce era voie şi ce nu era voie să faci în parc. Pe alei betonate, vedeai chioşcuri în care puteai cumpăra de toate. Parcurile păreau nişte spectacole la care trebuia să aplauzi cuviincios. Dar nu ăsta. Aici nu găseai nimic aranjat, nu se mai păstrase nimic cu excepţia unor statui din marmură despre care presupunea că fuseseră abandonate de o galerie de artă. Statuile erau aşezate chiar pe malul lacului, mereu albe, privite de puţinii oameni care se aventurau pînă acolo. Carol nu era singurul care bătea cărările parcului, dar totdeauna cei care vedeau statuile, poate pentru prima oară, treceau pe lîngă ele, privindu-le din mers, cu acea nedumerire vagă cu care doi ocol unui exponat masiv ca stînca Gibraltarului, şi care este înconjurat protector de un cordon, neapărat roşu. Păşea uşor aplecat, privind vîrfurile pantofilor, apoi ridică brusc privirea ca să surprindă două păsări fîlfîind spasmodic printre arbori. Era multă grabă în fîlfîiala lor, şi asta le făcea să semene cu doi tîlhari încărcaţi cu boccele, trecînd precipitat strada ziua în amiaza mare. Carol zîmbi. Cerul era fărîmiţat de crengi împreunate. Ca un gest solidaritate între copaci. Lacul se şi vedea primind soarele pe care să apună. Din spate, Carol auzi zgomote ritmice dar înainte să apuce să se întoarcă, se pomeni încadrat de doi cai negri cu harnaşamente lustruite. Era patrula poliţiei călare care-şi trimitea oamenii în rond prin parcuri. Pe aceşti poliţişti îi cunoştea din vedere, le adresă un salut cu mîna ca şi în alte dăţi, continuînd să-i privească strunindu-şi cu calm caii, nişte animale puternice şi arătoase, care ar fi putut sta şi alături de un Porsche. Căştile poliţiştilor luciră puţin cînd aceştia se aşezară într-un loc mai descoperit. Unul spuse ceva în walkie-talkie-ul său de la gît, apoi riseră amîndoi. Păreau plecaţi la vînătoare. În depărtare, o pereche le venea încet în întîmpinare. Se sprijini de una din statui, şi se căută în buzunar de ţigări. Cumpărase un pachet din bar. Descoperi cutia de chibrituri cu emblema barului. Mai avea două bete, rupse unul, şi-l aprinse pe ultimul, apoi băgă cutia în buzunar. Cutiile acestea de local le colecţiona. Avea o grămadă acasă, amintind fiecare de un loc unde stătuse o vreme, simţindu-se bine poate. Uneori le privea, rînd pe rînd, ca pe nişte pietre mărturisind vremi trecute. Le ţinea într-un glob de sticlă, între două volume de Feuchtwanger. Plecă de lîngă statuia care înfăţişa un bătrîn privind în depărtare, şi se aplecă pe malul lacului, uitîndu-se în apele lui. Ajunse acasă frînt, şi se culcă dînd pe gît un pahar de gin. Făcuse atît zgomot în bar, încît îl trezise pe Sherry care dormea încovrigat pe pat. Îl mîngîie, avea o blană moale, era ca un mantou de lux, mototolit de o femeie isterică. Adormi gîndindu-se la faptul că nu-şi văzuse imaginea în apa lacului.

★

Avea doi sau trei prieteni care-l frecventau destul de rar, dar lipsa asta de agitaţie în casă era contrabalansată de cîte-un chef pe care-l organiza Helena şi cu verişoară-sa. Acum Helena îi povestea că vară-sa se îmbolnăvise subit şi că toată duminica şi-o petrecuse interesîndu-se la spital cum îi merge.

— Se pare că are apendicită, rosti Helena, cu o voce destinsă care suna în receptor ca un anunţ de genul „Kennedy Airport".

— Fiecăruia îi vine rîndul, răspunde Carol. Prinse receptorul între ureche şi umăr şi se apucă să caute bricheta de birou pe care şi-o adusese de jos. Pachetul de ţigări foşni, totdeauna asocia foşnetul de tipul ăsta cu nişte cadouri. Cred că nici nu o să am timp să trec pe la spital să o văd, continuă Carol, pe simplul motiv că o să fie în picioare înainte ca eu să apuc să-l aduc flori, bomboane, mă rog, tot tacîmul... Nu fii îngrijorată.

Făcu o pauză.

— Auzi, ce-ar fi să ne vedem astăzi?... E ziua mea, adăugă el.

— Oh, la mulţi ani! Mai ai şi alţi invitaţi?

— Nu, numai noi doi... Să nu spui că nu-ţi acord toată atenţia.

Se vedeau destul de puţin, mai rar decît s-ar fi cuvenit, şi odată Helena îi spusese: „În ziua în care n-am să-ţi mai răspund la telefon, să ştii că m-am măritat." În receptor se auzi un păcănit. Avu neplăcuta senzaţie că a fost branşat un magnetofon. Evident era doar o senzaţie.

— Am rezervat o masă la Alberta, urmă el.

— Deci la ce oră ne întîlnim?

— La... şase.

După ce termină convorbirea, strivi ţigara în scrumieră, şi începu să îmbrace costumul din lînă, un costum bej, la care-i plăcea să poarte o cravată pictată de mînă, primită cîndva cadou. Se aranjă privind pe fereastra deschisă clopotniţa catedralei. Se vedea grozav de aici, chiar mai bine decît pe ilustratele înfăţişînd oraşul. Era o construcţie solidă, aşa cum ştiuseră pe vremuri să facă. De sărbători clopotele băteau grav, închizînd ochii şi ascultîndu-le doar îţi dădeai seama ce solidă era.

Cobori făcîndu-şi nodul la cravată. Fără să se privească în oglindă. Oglinzile nu-l mai reflectau, descoperise asta azi dimineaţă cînd se dusese în baie să se radă. Acum trecea pe lîngă ele ca pe lîngă amintirea unei întîmplări nenorocite de care nici în somn nu trebuia să vorbeşti. Îl mîngîie pe Sherry. Cîţelul venise lîngă el la intrare şi se gudură. Din principiu, Carol nu-l lua niciodată la plimbare. Socotea că un cîine l-ar fi îmbătrînit cu vreo douăzeci de ani, totuşi îi plăcea să-l aibă prin casă; exista o firmă care trimitea pe cineva să aibă grijă ca Sherry să-şi ia porţia lui de alergătură. Trebuia doar să dea un telefon. De pe birou luă o mapă maro cu iniţiale aurite. Asta-i dădea un aer de consilier juridic cu cel puţin opt mii pe lună şi o nevastă care se îmbracă la Nina Ricci. Avea exact mutra, i-o spuseseră mai mulţi. Acceptase nişte schimbări la ultimul capitol din romanul pe care îl terminase şi editura îi dăduse telefon, aducîndu-i aminte că era ziua în care trebuia să treacă pe acolo. Îşi privi ceasul. Se ducea spre editură doar din dorinţa de a fi parolist, totdeauna ţinuse la acest punct, îl considera nu un accesoriu necesar personalităţii, ci respect faţă de sine însuşi. Nu-i mai păsa ce avea să devină romanul, de obicei dădea telefoane la cei care trebuiau să-i facă lansarea pe piaţă. Ca să scoţi un best-seller nu te puteai bizui numai pe talentul tău, era şi talentul altora la mijloc. Nu-i mai păsa; evident, nu o să-i scape nimic despre întreaga poveste şi mai ales, avea de gînd să evite acolo, orice ar fi putut reflecta imaginea unui om. Aştepta ora şase. Îşi aminti de „Studentul din Praga" de Wagner, o peliculă despre un individ strîmtorat, care îi vînduse diavolului imaginea lui din oglindă. Pe atunci era doar un puşti, după film dormise o noapte întreagă cu lumina aprinsă şi se dusese la şcoală nepieptănat fiindcă nu avusese curajul să se privească în oglindă. Văzute pe atunci, toate filmele de genul ăsta împinseseră peste el o lume întunecoasă şi rece. Închise garajul, se aşeză la volan trîntind portiera care bufni înfundat şi greu. Zgomot de caroserie pe care te puteai bizui. Umblă pe la retrovizor, dar nu pentru că ar fi avut nevoie.

Îi făcea plăcere să privească tabloul de bord, indicatorul de ulei avea un ac negru care se mişca pe un fond roşu, te stimula, tot bordul te stimula să conduci, vezi indicatoarele mişcîndu-se. Cei care le proiectaseră, ştiau ei ce ştiau. Oare şi asupra lor avea acelaşi efect?

★

Gestica ei fascinase întotdeauna, cuprindea mult calm şi o anume eleganţă. Helena se întoarse puţin spre local. Tocmai ieşiseră.

— Alberta... s-ar potrivi mai bine unui hotel, rosti luîndu-l de braţ. Un hotel... nu prea înalt şi cu pereţii de culoare albă, fără alte ornamente.

— Exact din acestea găseşti în California... California e plină de clişee.

— Adică vrei să spui că gîndesc în clişee?

— Dacă ai să continui, ai să ajungi şi la asta...

— Să continui cu ce?

— Cu comoditatea... îşi drese vocea. În ultima vreme nu vrei să mergi mai departe de lucrurile familiare ţie, ai ajuns să depinzi de anumite imagini.

— Asta se numeşte ambianţă.

— Zău?

— Da.

— Ambianţă poate fi o clădire care-ţi place, strada, oraşul; clişeul nu este o ambianţă.

— Ce-i cu tine azi?

Carol mergea privind marginea trotuarului. Stătea pe marginea dinspre carosabil din motive bine definite. De fapt, voia să-i spună tot. Tot ce i se întîmplase, dar habar n-avea despre felul în care trebuie să-i relatezi cuiva că ţi-ai pierdut imaginea din oglindă şi că nici alte lucruri nu te mai pot reflecta. Nu era ca o invitaţie la masă pentru care nu-i nevoie să-ţi cauţi cuvintele fiindcă sînt formule consacrate. Ideea de a vorbi despre asta, era mereu în el, era ca o şuşoteală continuă. De care nu se putea desprinde. Simţea umărul Helenei lipit de al lui.

— Uite, îi zise, ce-ar fi s-o facem latră duminică?

— Ce-nţelegi tu prin „a o face latră"? — replică prudentă.

— Duminica-i o zi rigidă, hai s-o sfidăm, hai să-i dăm cu tifla, nu ţi se pare că seamănă cu un domn cărunt cu guler tare, şi cu pantofii şpiţ lustruiţi perfect?

— Ai rulotă?

— Nu.

— Atunci cumpără-ţi una şi hai în week-end. Să plecăm dracului de-aici.

Buildingul Henrikson reflecta întreg apusul, era singura clădire în stare să facă aşa ceva şi asta părea un contract semnat cu soarele. La un moment dat, voiră să treacă strada dar brusc, de după colţ, în faţa lor apăru un microbuz de vacanţă. Evitînd accidentul, şoferul frînă la un pas de ei. Se pomeniră în dreptul portierei şi fiindcă maşina avea geamuri tip oglindă, nu puteai vedea ocupanţii ei. Helena îşi întoarse capul spre Carol. Apoi din nou se uită la geamul partierei. Şoferul deschise uşa, începînd să şi ceară scuze, dar nu-l mai auzeau.

— Asta-i tot ce încerc să ţi explic de vreo două ore, spuse repede Carol.

Helena îşi retrase mîna de pe braţul său, privindu-l cu o stupoare crescîndă.

— Nu ştiu cum s-a întîmplat, rosti Carol. Maşina demarase şi ei rămaseră tot pe mijlocul şoselei.

— Nu mă atinge! — spuse Helena cînd încercă să se apropie de ea. Tonul ei făcu doi trecători să se oprească.

— Ştiam că are să iasă prost, dar îneam să mai ştie cineva de asta. Nu oricine, înţelegi?

Încercă să-i atingă obrazul.

— Sînt...

— Dacă mă atingi chem poliţia.

Mai rămaseră o clipă faţă-n faţă, apoi Carol o văzu alergînd după taxiul care oprise ceva mai încolo la semnul ei.

★

A doua zi primi un plic de la Helena. Îi recunoscu imediat scrisul şi-l desfăcu cu mişcări febrile dar, aşa cum presupuse pipăind plicul, nu avea să găsească în el mare lucru. Doar un bilet laconic: „Nu ştiu cine eşti şi de unde vii, dar nu mai vreau să am de-a face cu tine. Nu încerca să mă mai cauţi." Nici nu se mai semnase. Percepea o răceală de piatră din rîndurile pe care le avea în faţă. Ca şi cum ar fi mîngîiat o statuie. Aruncă biletul lîngă scrumieră şi începu să se plimbe prin cameră. Era într-un halat de casă destul de lung, şi-l simţea unduindu-se pe glezne, ca apa dintr-o băltoacă bătută de Soare. Pierduse toată dimineaţa umblînd pe străzi aiurea, ocolise străzile din centru şi ajunsese în parcul lui; privise din nou apa lacului. Îşi dădu jos halatul şi se apucă să se îmbrace.

★

Era lîngă statui, privindu-le. Îşi ţinea mîinile în buzunarele tunicii, privindu-le pe fiecare, rînd pe rînd, în lumina soarelui. Simţea vîntul atingîndu-i faţa.

Erau şase statui şi lîngă ele apăruse un bloc de marmură pe care nu-l văzuse la prînz. O sculptură înfăţişa o femeie tînără şi trebui să recunoască expresivitatea figurii ei. Te privea cu un fel de reproş, ca şi cum în jurul ei ar fi văzut doar oameni păcătuind. Avea o expresie blîndă, de călugăriţă îngrijind răniţi într-un spital militar. „Iată una căreia ar fi cam greu să-i faci curte." Astăzi nu se mai sculpta în felul ăsta, Carol era convins.

Se simţea cumva atras de statui, nu faptul că trecuse cîteva duminici lîngă ele îl făcea să stea. Era ceva mult mai solid, parcă ar fi aşteptat cîţiva prieteni. Cu nerăbdare şi cu sentimentul că avea să le facă o surpriză arătîndu-se în mijlocul lor. Se aplecă apoi spre lac, privind din nou în apele lui. Scuipă, dar nu văzu cercuri concentrice pierzîndu-se în mal. Se întoarse cu spatele spre lac mişcîndu-şi încet pumnii în buzunare. „Oare ce naiba se întîmplă? Un om nu poate să se dizolve în halul ăsta... e absurd." Îşi aminti în treacăt de Gregor Samsa şi-şi zise că n-avea altceva mai bun de făcut decît să aştepte să vadă ce se mai poate întîmpla. În absurd nu poţi să scotoceşti. Trecu printre statui fără să le mai privească. Mergea încet, studiindu-şi fiecare pas, se apropia de ieşirea parcului, de oraş, de oamenii cu care era obligat să-şi încrucişeze existenţa, de oamenii în stare să te privească bănuitori doar fiindcă apari într-o seară neras în metrou şi te sprijini de bare privind geamurile murdare. Zgomotul cotidian creştea, distingea maşinile prin vegetaţia care se întindea ca o perdea sfîşiată. Apoi nu se mai auzi nimic. Se opri locului ascultînd, dar vîntul era singurul lucru ce mai făcea zgomot, un vîjîit abia auzit, singuratic în amiaza aceea imposibilă. Cînd ieşi din parc, aproape că alerga şi, în liniştea desăvîrşită, tropăiturile lui se afundau dureros. Ajunse în străzile pustii, cercetîndu-le, călcînd peste umbra clădirilor. Se afla chiar la mijlocul unei intersecţii şi nici o maşină nu venea să-i scrîşnească din frîne pe lîngă ei. Urcă pe trotuar şi chiar atunci, dintr-un gang ce ducea la un cinematograf, ieşiră cinci persoane, privindu-l atent şi-apoi se pomeni că toţi îi zîmbesc. Se apropie intrigat şi, păşind spre ei, recunoscu în femeia

(Continuare în pag. a 12-a)

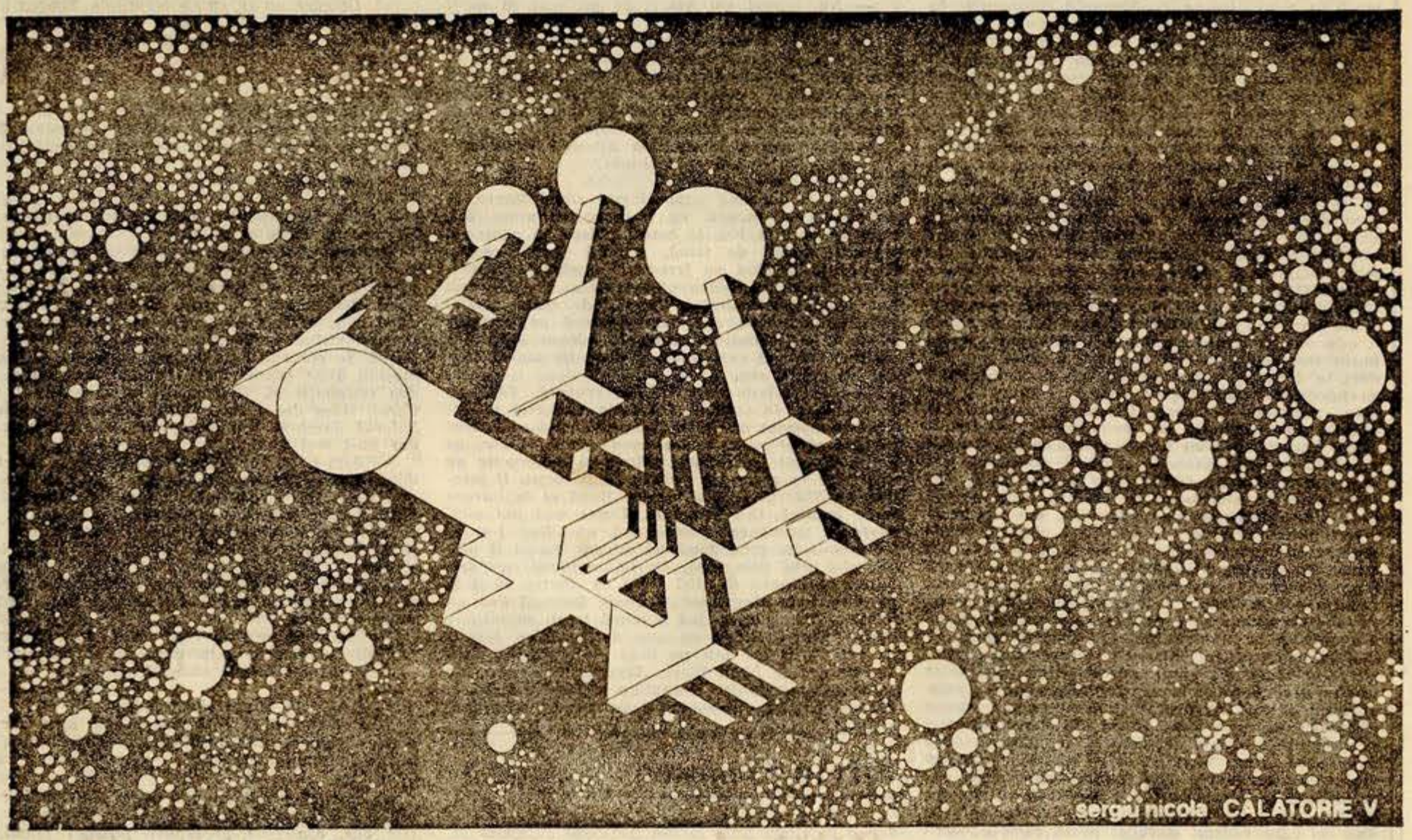

Dușan Baiszki

ARIPI DE CEARĂ

De ce mă privești atît de ciudat? Nu-ți mai amintești de mine? Nu-ți mai amintești de EA? Da, EA, acesta e numele meu. Tu m-ai botezat așa. Ai luat inițialele numelui tău. Întîi ai vrut să-mi spui Degar. De la Edgar, numele tău. Dar ai renunțat. Ți-a plăcut un nume mai simplu. Dar de ce mă pierd în astfel de amănunte? Văd că mă privești insistent și gîndurile tale caută să afle de unde mă cunoști. Nu eu sînt de vină că nu știi. Singurul vinovat ești tu. Tu m-ai născut. Da „născut" este cuvîntul pe care l-ai pronunțat atunci cînd ai crezut că povestea e gata. Dar te-ai înșelat. De atunci a început povestea mea.

Nu, Edgar, deocamdată n-am să-ți spun cine sînt. Dar ți-am mai lăsat atîtea gînduri ca după ce-ți voi reaminti cîteva lucruri, să-ți poți da singur seama de identitatea mea. Și de rolul meu.

Vezi, ți-am mai moștenit ceva: răutatea.

Cînd m-am născut, te-ai simțit epuizat. Nu mai erai în stare de nimic. Nici măcar să mă vezi. M-am simțit atunci ca un copil: neputincioasă și neînsemnată. Îmi trebuia puterea și gîndurile tale ca să pot deveni cineva. Și iată, azi am devenit cineva. Ți-am luat totul. Chiar și locul. Am ajuns mai puternică decît aș fi crezut tu vreodată. Și acesta este doar începutul.

Poate mă vei crede naivă, Edgar, dar, citindu-ți frămîntarea din suflet, începe să-mi fie teamă. Teamă de omul care mi-ar putea distruge viața. Iar acest om ești tu însuți, tu, care mi-ai putea fi aliat. Știu că te trec fiorii ascultîndu-mă, dar ți-am moștenit și slăbiciunea numită sinceritate.

Edgar, ai putea ca, alături de mine, să stăpînești Universul. Numai dacă mă asculți. Nu înțelegi ce vreau să spun? A, vrei să cunoști povestea? Da, eu o știu așa de bine că simt deja plictiseala dîndu-mi ifrcoale. Bine, bine, am să ți-o povestesc. Da, ai răbdare.

Atunci cînd ți-a venit ideea, ai fost nespus de bucuros. Soția ta, care, în cazul nostru, mi-ar fi mamă deși tu ești cel care mi-a dat viață, ți-a văzut bucuria, dar, mult lucru pentru o femeie, nu te-a întrebat nimic. La început au fost calculele, apoi, planșele, schemele electrice. În același timp te gîndeai intens la lovitura pe care o pregăteai și inima și se umplea de bucurie, de tot mai multă bucurie. Știai că invenția ta, dacă va deveni realitate, va fi invenția secolului. Laboratoarele tale deveniseră tabu pentru toți. De fapt, toată lumea credea că ai înnebunit. Doar tu erai sigur pe tine, iar forța și pofta de lucru ți le dădea bucuria că finalul te va răsplăti din plin.

Dar, cînd totul a fost gata, cînd eu deveniseram o realitate, ai pornit instalația ca să-i faci o primă verificare. N-ai spart atunci nici o sticlă de șampanie, nu te-ai bucurat de nici un elogiu. Nu știa nimeni ce ai făcut.

Vezi, Edgar, chiar tu, inventatorul, cel care mă știa pe dinafară, ai făcut o mare greșeală. Ai uitat că nu ai voie să intri sub influența cîmpului meu electromagnetic. Ai simțit atunci o ușoară amețeală. Ai ieșit și, bine un calmant, ți-ai spus, în sfîrșit, că ciorlul e de vină. Apoi, deși nu simțeai nevoia, te-ai dus acasă. Iți venise așa, dintr-odată. N-ai găsit pe nimeni. Soția ta, soție nu era acolo. Plecase în concediu. Atunci ți-ai amintit că banda pentru înregistrările televideofonice din laboratorul central se umpluse. Niciodată n-ai avut chef să răspunzi la apeluri.

Apoi a urmat acea sete de singurătate, mai corect zis acea nevoie de a-ți spăla creierul după lunile de efort. Și ca nu cumva să te apuce o altă idee, te-ai pregătit imediat de drum.

Sărmane Edgar, devenișeși dintr-odată un al doilea Dedal. Voiai să ieși din labirintul pe care tu cu mîna ta, cu muntea ta și din ordinul tău l-ai construit. Stai pe loc, Edgar! Nu veni prea aproape de mine!... Bine, da, aș ae bine. Deci, să continuăm

Am spus că te-ai pregătit de drum. Știai că doar undeva sus, pe un vîrf de munte îți poți reveni. În tren ai citit cu deosebit interes o revistă de politică externă. Ai zîmbit cînd ai parcurs comentariul despre Conferința mondială pentru cooperare și securitate pe Pămînt. Știai tu de ce zîmbești. Ți-era gîndul la mine. Trenul te-a lăsat pe peronul stației terminus. Undeva, prin munții din nord. Dar, pînă la destinație, mai aveai destul de mers. Da, să reluăm. Ai luat autobuzul. De fapt, ai nimerit o zi proastă. Ai aflat de ce era atîta aglomerație. Lumea se întorcea dintr-un pelerinaj și, fiindcă civilizația a înlăturat mersul pe jos, se prefera mersul pe roți. Nu știa nimeni cine ești. Nici nu te luau în seamă. Aveau atunci destule subiecte de discuție. De exemplu, despre barba mitropolitului, sau despre suvenirurile ieftine de la bilci.

În primul sat te-ai împrietenit cu un cioban care coborîse după sare și țigări. Te-a dus sus la stînă. Atunci ai văzut pentru prima dată o strungă de oi.

Noaptea ai dormit pe o saltea veche de paie, în gura colibei înjghebate la repezeală. Cîinele acela negru, care te-a dezamăgit, fiindcă nu era unul ciobănesc, te privea insistent cu un ochi alb și cu unul căprui. Te-a păzit toată noaptea.

A doua zi te-ai sculat nu prea vesel. M-ai visat și se pare că te-am chinuit destul în somn. Ți-ai luat rămas bun de la ciobanul acela simplu și inofensiv, căruia nici prin gînd nu-i trecea cine a dormit o noapte în coliba lui și a pornit-o spre muntele cel mare. Din tericire, ai dat peste niște localnici care, înarmați cu găleți și piepteni speciali, mergeau să culeagă afine. Ei știau drumul chiar și pe ceață. Ai început urcușul. După o oră de gîfîială, picioarele tale au început să slăbească ritmul. Iarba era udă și apa ți-a pătruns în bocanci. Urcușul devenea mizerabil. Ai început să regreți plecarea de acasă. A pornit o ploaie rece, care te-a udat pînă la piele. Cu chiu cu vai ai reușit să ajungi în vîrf. Te-au lăsat acolo. Te-ai hotărît să rămîi, fiindcă ceața dădea semne de fugă. Dirdîind de frig, te-ai retras în adăpostul săpat de geologi aproape de vîrf. Ai găsit niște cetină adusă din vale de vreun om bun ca tine și ai aprins-o. Te-ai ales mai mult cu fum, dar ai reușit să te încălzești nițel. Vîntul mătura ultimele zdrențe de nori. Vedeai dealurile ca pe niște talazuri de mare încremenite, iar prin văi, de-a lungul rîulețelor, ca niște mărgele alb-cenușii, casele în care trăiau oameni. Oameni care nu știau că de pe cel mai înalt vîrf de munte din zonă îi privea un semen de-al lor, inventator al unei mașini geniale. Te uitai în jur și simțeai cum, încet-încet, ca un acumulator, sufletul ți se umplea de putere.

Atunci ți-ai dat seama că eu ți-am stors toată viața. Atunci ai gîndit că nu putem coexista în aceeași lume, că unul dintre noi trebuie să renunțe în favoarea celuilalt. Atunci ți-ai dat seama că eu devenisem o entitate primejdioasă, devenisem creația care, pentru a-și atinge finalitatea, cerea o jertfă umană. Atunci ți-ai dat seama că nu ai șanse de izbîndă, că, la fel ca Dedal, ți-ai pus aripi de ceară.

Nu, nu te apropia de mine, Edgar! Știi că poți muri instantaneu. Așa e bine. Acum ascultă-mă mai departe. Tu singur mi-ai cerut să-ți povestesc ce anume s-a întîmplat cu tine.

Ai început să iubești și munții, și oamenii. Dar asta însemna să-ți negi creația. Te-ai hotărît. Începuse să-ți placă prea mult viața pentru a renunța în favoarea mea. Ai pornit în jos ca un nebun. Nu-ți mai păsa de înțepenii care te zgîriau, nici de iarba aceea lungă care te făcea mereu să cazi. N-ai mai dorit nimic. Ți-era gîndul doar la mine. Din nou autobuzul acela mirosind a țară și sudoare, apoi trenul și iată-te, Edgar, acum ești cu mine, lîngă mine.

Stai, stai pe loc! Din nou era să intri în cîmpul meu electromagnetic. N-am nevoie de noile tale gînduri. Și, în afară de asta, nu mă mai poți opri. Am să-ți duc eu ideea pînă la capăt.

Vrei să-ți dezvălui lumea stăpînită de mine? Sau omul care nu mai este om, fiindcă nu mai poate avea nici un secret? Nu vrei? Păcat!

Edgar, ce faci? Stai pe loc! Îți poruncesc!... A, ai reușit să-mi conturbi funcționarea. Acum sînt nevoită să-ți înregistrez și ultimele gînduri... Dar ascultă, pentru ultima dată îți propun să fim aliați. Este singura ta șansă de a continua să exiști... Nu vrei?!

Dar asta ce mai e? Îmi parvin ultimele tale gînduri. Mă îngrozesc, Edgar. Sînt că ceva nu este în regulă. Gînduri penetrante. Dar să-mi termin... Nu, nu mai pot. Nu mai am ce să termin. Mai înainte îți făceai probleme de conștiință. Te-ai înfuriat pe tine însuți.

Sînt obligată să-ți amplific gîndurile. Le auzi?... Nu, Edgar, n-ai să faci una ca asta. Nu mă distruge, Edgar! Dar ce se întîmplă?! Eu sînt tu și tu ești... Da, butonul acela trebuie apăsat și gata cu mașina asta infernală. Eu, omul, cu mașina...

PREZENTAREA GRAFICĂ
NICOLA SERGIU (pag. 2,3,4,6 și 1,6 coperta)
GHEORGHE CHERIȚĂ (pag. 8,13,14,15)

SERGIU NICOLA

Talent viguros, cultivat prin studii libere de grafică și pictură, manifestat cu precocitate încă din octombrie 1970, cînd a obținut un premiu special la concursul revistelor „Cutezătorii" și „Pif" pentru Science-fiction. Sergiu Nicola este unul dintre tinerii cu cele mai statornice preocupări pe tărîmul artei de anticipație. O asemenea asiduă activitate creatoare, răspîndită în diverse publicații ca „Racheta cutezătorilor", „Știință și tehnică", „Orizont", „Drapelul roșu", „Orientări". Colecția de povestiri S.F. și mai cu seamă „Paradox" și „Forum studențesc" nu a rămas fără dovezi de apreciere, atît din partea publicului, cît și a unor jurii de specialitate, pe plan intern (Timișoara, București, Oradea la consfătuiri naționale ale cenaclurilor de anticipație) sau extern (Varșovia — participare la primul seminar al cenaclurilor de anticipație din țările socialiste și Stresa-Italia la „Eurocon"), care l-au răsplătit cu distincții, premii și diplome de onoare. Pe lîngă numeroase participări, două expoziții personale, organizate la Casa de cultură a studenților din Timișoara, au constituit prilejuri de a oferi selecții unitare și reprezentative pentru domeniul cultivat. Adăugînd la acestea lucrări de grafică satirică și caricatură prezentate în expozițiile cenaclului „Ridendo", precum și o seamă de afișe pe teme literare, artistice sau sportive avem o imagine de ansamblu asupra unui tînăr artist înzestrat și laborios.

În domeniul ilustrației de texte S.F., inserate în cărți sau reviste, grafica lui Sergiu Nicola, prin excelență figurativă, după cum e și firesc, se distinge prin aderența la atmosferă și la motiv literar, prin optiunea sigură a momentelor de vîrf din acțiune, prin precizia și expresivitatea liniei.

Lucrările de pictură S.F., realizate în deplină libertate față de argumente literare, se înscriu în aria stilistică a unei arte fantastice, nu lipsite de o anume rigoare constructivistă sau de tendința de abstractizare. Un cosmodrom, o navă cosmică, un grup de forme geometrice care pot funcționa ca posibile clădiri din orașele vremurilor ce vin, agregate și uzine situate în spații imaginare, un colț dintr-o natură protectată ea însăși în viitor dau impresia reconfortantă și senină a visului crescut din realitate.

Originalitatea soluțiilor compoziționale, unghiurile insolite de perspectivă, o cromatică intensă, lipsită de tentațiile pitorescului, cu o strălucire care vine de la sursele luminii artificiale, întregesc mănunchiul de calități specifice unui adevărat pictor de anticipație.

DELIU PETROIU

Portret:

JOHN BRUNNER

Cu totul necunoscut la noi, scriitorul englez John Brunner este o adevărată celebritate, nu numai în science fiction-ul mondial, ci în lumea literară pusă tot mai mult să accepte în ultima vreme că anticipația poate da creatori de prim rang.

Născut în 1934, cu studii pe care le întrerupe la vîrsta de 17 ani, cînd își informează profesorii că „trebuie să părăsească școala, deoarece studiile încep să aibă influență negativă asupra educației lui" — cum el însuși o declară —, John pornește la cucerirea meterezelor literare punînd drept carte de căpătîi „Războiul lumilor" de H. G. Wells. În martie 1953 celebra revistă „Astounding" îi publică prima povestire; după acest start, John pornește în viteză uniform accelerată, semnînd de curînd opera S.F. (romane plus povestiri) cu numărul 91: „Timp fără șir" „Timescoop", „Colțurile orașului", „Nisipuri mișcătoare", „Piatra care n-a mai căzut niciodată", splendida „Telepatiști", „Constelații străine", „Imperiul interstelar", „Bedlam Planet", „Cum să prinzi o stea căzătoare" sînt doar cîteva din romanele care, an de an, i-au făcut tot mai cunoscut amatorilor de S.F. pentru că, înainte de orice, Brunner este un stilist. Dar nu numai atît. Pentru anticipație — o știm cu toții — doar curgerea frumoasă a cuvintelor nu-i de ajuns. O știe bine și John; tușirile imaginației sale sînt fără pereche, originalitatea ideilor, unghiurile neașteptate sub care le prezintă, personajele originale implicate în intrigi care țin cititorul cu sufletul la gură — îl înscriu pe scriitorul englez alături de marii creatori ai genului.

Încununarea îi sosește în 1968 cînd „Stand on Zanzibar" („Toți în picioare pe Zanzibar") îi aduce răsplata supremă, premiul Hugo, summum al activității oricărui scriitor al anticipației. „Amestecați ceva din Ulysses și un strop din Brave New World într-un palpitant scenariu de televiziune, apoi încercați să rescrieți totul ca roman. Ați putea astfel — dacă aveți intensitatea, imaginația și creativitatea fără limite a lui John Brunner — să ajungeți la ceva asemănător cu Stand on Zanzibar", consemnează rubrica literară a respectatului ziar „Sunday Times", explicînd uluirea cu care publicul a întîmpinat această incredibilă carte, la care John inventează totul, chiar și un posibil limbaj pe care îl vor utiliza oamenii de pe periculoasa planeta Terra a secolului al XXI-lea. Puține cărți, mărturisesc, m-au înspăimîntat atît de tare și mi-au rămas atît de vii în memorie — poate doar „Ciuma" lui Camus să egaleze această fantastică frescă a turbulentului secol viitor!

Contrar așteptărilor, după Hugo-ul primit, John nu a stins motoarele, nici nu a încetinit activitatea, ci își vede, în același ritm — anul și cartea —, de treabă. Mai mult, începînd cu 1971, data primului Eurocon, el își găsește timp pentru mai toate manifestările s.f. europene și mondiale de amploare, reușind, la fiecare întîlnire, să se numere printre principalii animatori. Ultima întîlnire cu el, cea de la Stresa (mai 1980) a fost și foarte profitabilă pentru noi, deoarece, după ce inițial acceptase publicarea la Editura Univers a unei culegeri de povestiri (tradusă și îngrijită de scriitorul Vladimir Colin; va apare, de altfel, în acest an), John Brunner s-a arătat de acord și cu publicarea „Telepatului" pentru care — aviz amatorilor! — editura craioveană „Scrisul românesc" a și făcut diligențele necesare.

După apariția „Telepatului", în mod sigur, John Brunner va face o vizită în România. Și, poate, această vizită va coincide cu Consfătuirea de anticipație din 1982 căreia, fără îndoială, prezența lui John Brunner îi va da și mai multă strălucire.

ALEXANDRU MIRONOV

Riscurile abordării superficiale

„Mașina timpului"*, film premiat la Festivalul filmului fantastic de la Avoriaz în 1980, este un film multifețetat, accesibil din multe unghiuri de vedere, caracteristice unor diferite nivele de pregătire.

La prima și cea mai superficială abordare, poate fi considerat o peliculă polițistă, ușor fantezistă, dar eficient tensionată, în care ironismul de bună factură, subtil și penetrant în același timp, alternează armonios cu misterul și încordarea bine dozate în momentele succesive ale epicului.

Apoi, recurgînd la teme consacrate ale s.f.-ului, preluate din opera lui H. G. Wells (călătoria în timp, contactul între poli tempo-spațiali îndepărtați, posibilitatea intervenției subiective în obiectivitatea existenței anticipate, determinismul riguros...), pe care le „însăilează" sub imperiului eticului, filmul se constituie într-o pledoarie viguroasă pentru abordarea conștient-responsabilă a viitorului.

În fine, la o foarte atentă analiză, filmul se relevă drept o tristă încriminare, ușor filozofantă, a social-politicului contemporan, demascat prin prisma lui H. G. Wells, beneficiarul unei inegalabile capacități de a „simți" pulsul TIMPULUI.

Replica de debut a interpretului principal („Aparțin viitorului"), incitant speculativă, are rolul unei grile de descifrare a mesajului implicit al filmului.

Prin replicile tampon ce inițiază (Trăim într-un „cimitir cosmic"... Dintotdeauna „vînăm" sau sîntem „vînați".) și finalizează („Toate epocile sînt la fel...") nivelul textual al filmului, se vădește intenția unei construcții sferice, sugerîndu-se ciclicitatea timpului istoric aspectul său de labirint spiralat. În acest context, omul apare frustrat de propriile limite în tendința lărgirii sferei sale de cuprindere („Vei ști totul cînd vei ști cum gîndesc..."; „Cît timp nu sîntem stăpîni pe noi, nu putem stăpîni timpul.").

Conflictul atemporal dintre forțele malefice și cele benefice, ce se vrea coloana vertebrală a filmului, substratul său etic rămîne la nivelul avertismentului dogmatic („Cine dă cu pumnul nu mai are idei"), eșuînd în gratuitatea optimismului demagogic, prin scoaterea „în afara timpului" a elementului patologic. În acest sens se păcătuiește printr-o analiză sterilă, de suprafață, a violenței contemporane, abordată dintr-o perspectivă falsă, ce nu relevă amploarea cauzală a fenomenului, cu implicațiile sale.

Ca un ultim repros adus speculativului facil, să amintim că maneta mașinii timpului trebuia orientată spre vest pentru un drum în trecut și spre est pentru un drum în viitor.

Remarcabil este faptul că, în realizarea unui film s.f., regizorul a știut să evite supraîncărcarea gratuită a bagajului de efecte speciale. De asemenea, foarte inspirată este și alegerea interpreților: Malcolm Mc Dowell, cu acrul său ușor năucit (H. G. Wells), Mary Steenburgen, cu un timbru fascinant, ușor ireală (Amy Robbins), David Warner, sugestiv și nuanțat implicat în patologicul rolului (dr. Stevenson).

MARIUS MORARIU

---

* **Mașina timpului**, producție a studiourilor americane, 1979, regia și scenariul **Nicholas Meyer**, după o povestire de **Karl Alexander**.

GH. Chirilă - grupa „RET"

În arhivele anticipației: E.E. Doc Smith

Cu prilejul Convenției mondiale de la Washington (1963), septuagenarul Edward Elmer Smith, cunoscut cititorilor literaturii SF și sub numele de rezonanță mai familiară Doc Smith, primea o prestigioasă recompensă („Hall of Fame") acordată de aceste veritabile congrese ale genului. Un fel de Oscar al gloriei recunoscute, atribuit așadar nu unei lucrări anume — cum e cazul premiilor Hugo, „specialitatea" convențiilor americane, denumite astfel în memoria lui Gernsback — ci întregii activități literare a acestui autor de o popularitate rivalizînd cu cea a lui E. R. Burroughs.

Din mai multe motive faptul merită să fie semnalat și, pentru înțelegerea scrisului lui E. E. Smith, bine analizat cu atenție.

Mai întîi, nu e lipsit de semnificație că recunoașterea oficială a meritelor lui Doc Smith vine de la amatori, de la acei „fani" care organizează și dau tonul întregilor congrese SF. Lor le datorează el încoronarea, fie și tîrzie, cu lauri pe care dealtfel îi purtase în ochii mai tuturor generații de cititori, încă din primii ani ai lui **Amazing Stories**, cînd i se înregistrează debutul. Scriitorii profesioniști, grupați în asociația de specialitate (Science Fiction Writers of America), nu l-ar fi acordat niciodată premiul lor. Nebuni, prin care răsplătesc cărți, reviste, autori, unde căutările și inovațiile formale se întîlnesc cu o aventură gîndită și ea mai sofisticat. Din punctul lor de vedere, E. E. Smith rămîne autorul unei opere de investigație umană superficială, aparținînd unei etape a genului în care interesul pentru social, pentru relațiile verosimile dintre oameni ca personaje complexe și interacțiunile lor cu lumea imaginată nu există, sau, în orice caz, acestea nu pătrund încă în conștiința scriitorului importanța cîștigată mai aproape de noi. Refuzînd să vadă în cărțile lui E. E. Smith semne ale unei literaturi mătăre, Cyril M. Kornbluth, între alții, îl reprezintă nu atît nivelul coborît al scriiturii, cît mai ales restrîngerea voită la o problematică minoră. Spre deosebire de scriitorii angajați într-o acțiune de cercă atitudine și mișcare intelectuală, interesați de aspectul nou al literaturii SF pe care o susțin, deci cei care — ca să folosesc chiar cuvintele lui Kornbluth — scriu „despre adulți puși în situații asemănătoare celor infinite și de noi situații reale, sociale, proiectate în societății cu răspunsurile lor", Doc Smith improvizează în jurul unor personaje aflînd o psihologie infantilă, „ale căror probleme, cînd există, nu sînt de natură socială, ci raporturi individuale excesiv simplificate". Asemenea observații incomode i se făceau scriitorului seriilor Skylark și Lensman cu ani înaintea gestului oricărui pasionat ceva mai sus dezvoltat prin prisma lor, te poți dovedi cu îndreptățire dacă tăioasa severitate lui E. E. Smith ține un moment cînd genul își ridiculizează prezentul mult peste cele de astăzi nu reprezintă cumva încercarea simbolică a unei umbre gloriose mai degrabă decît consacrarea unei opere vii.

Dar firește, atitudinea față de Doc Smith a profesionistului dintr-o etapă a literaturii SF ce suferea importante mutații terratice și stilistice (am în vedere deceniul șapte) nu putea fi impusă amatorilor în așa măsură încît să determine o ruptură brutală cu un trecut de care cititorul obișnuit al genului se simte încă legat sentimental. Acel premiu onorific, destinat unui monument literar imperfect, lampa din romane care se aprindea astăzi doar de la ea însăși, în întîmpinarea lor sărbătorească, cărților individualizate, reprezintă oricum omul public de pavăză tribalului cîmpie în care se trăiesc încă valurile succesive de entuziasm ce însoțiseră de-a lungul timpului apariția fiecăreia dintre piesele ce compun [illegible]

unele, din imperativele formulei space opera, formulă ce include aproape întreaga producție literară a lui E. E. Smith, scriitorii săi au ținut și au cultivat, recurgînd-se de un arsenal de care cititorii fenomenului SF știu să le numere fără multă ezitare. Popularitatea lesnă din rîndul autorilor nu e un mit neînsemnat: ea s-a datorat, pe seama unui cititor profund impresionat de aventurile seriei „lensmen"-ilor, executate, multiplicîndu-se și ele, la rîndul lor, dialectic, din acest entuziasm colectiv declanșat în ploaia de scrisori ce asaltau redacțiile magazinelor de specialitate după fiecare nou episod de larg consum a lui Edward Elmer Smith.

Ciclul **Skylark** se deschide cu **The Skylark of Space**, o „descoperire" care, publicată la vremea apariției și-ar fi putut începe cariera literară cam în același timp cu Burroughs. Romanul apărea însă în **Amazing Stories** abia în anul 1928, fără să depășească decît un deceniu în seriozitatea și fidelitatea succesului său fulgerător. **Skylark Three** și **Skylark of Valeron**, apărute din urmă în revista **Astounding Stories** în 1934 (dovadă că epopeea de tip „space opera" a lui Smith a fost gîndită de la început ca o trilogie), sînt în bună măsură rezultatul colaborării lui Doc Smith cu John W. Campbell, redactorul lui Richard Seaton, figură de inventator magnific și protectorul unor extraordinare aventuri spațiale, terestre, dar și oniromane. Ce le deosebește — în mitul lor — de cele ale lensmen-ilor, ce se vor vedea — e tocmai plecarea lui Seaton în căutarea lui Kinnison, dispariția acestuia în subteranele Pămîntului, unde un Creator cel de pe urmă a făcut inoculările decît pentru o operație de demistificare umană de mîndrarea intelectului său etern într-o cămașă și mărirea testelor în infinitate. În infernul al cărui rău cosmic H. și simbolizează. Care schimbul cu de o scară de ani nevăzuți, însă în spiritul complicațiilor corespunzătoare, caracteristice formulei space-opera, și al eticului desăvîrșit, practicat de E. E. Smith. Fără o atîtată legătură cu seria acestui **Skylark DuQuesne** se publică tîrziu în 1965, în revista **If**, după ce între timp făcuse delicii cititorilor fervenți ciclul „lensmen"-ilor, de la **Triplanetary** (1933) și pînă la **Children of the Lens** (1947—48), din care două romane, **Galactic Patrol (Patrula Galactică)** și **Grey Lensman**, ultimul în specialitate, vor menține vreme îndelungată pe Doc Smith între preferații cititorilor, alături de Heinlein, van Vogt, Abraham Merritt și H. G. Wells. Operă spațioasă în toată splendoarea marilor ei desfășurări gratuite, amestecînd rutina cosmică, răpiri, urmăriri de la un capăt la celălalt al Galaxiei, salvări de ultim moment și multe alte poncife ale genului. **Omul lentilei**, purtătorul cristalului miraculos care dă facultăți telepatice, reprezentînd astfel pe obiect și puteri și o armăchele în războaiele interplanetare. **Lensmanul** Kimball Kinnison este o reîntrupare la alt nivel a lui Richard Seaton din ciclul **Skylark**, iar conflictul noului serial încearcă să depășească, fără prea mult succes totuși, angajarea individuală Seaton — Duquesne, intenționînd s-o scoată clișeu prea îngust și s-o mute în altul care, cu toate complicațiile rezultate din antrenarea în joc a unor întregi planete rivale, nu suferă nici el de prea multă complexitate.

Într-un comentariu pe cît de amuzant, pe atît de sever, făcut acestei producții pozate pe o aventură crescută tentacular, C. M. Kornbluth observa doar că prea puține lucruri esențiale din ciclul **Skylark** sînt compatibile cu lumea adultului și că majoritatea elementelor fundamentale din acest univers imaginar „corespund stărilor și emoțiilor unui băiat de șapte sau nouă ani care coboară pe o ulicioară, călare pe bicicletă, în căutarea aventurii. Convingerile lui sînt piețe sentințe vagi, primite întîmplător de la adulți și înșirate doar pe jumătate. Viața lui sexuală se reduce la o tînjire rușinoasă și inhibată, nivelul cultural îi este coborît; n-a avut încă să se deprindă cu plăcerea de a asculta muzică clasică. După cum pîndește bătăușul cel negricios, răutăcios și nefericit, căre poate avea vreo dispreț față de el și e înșfăcit de un tînăr șmecher răsăritean. Dar Dicky Seaton are un cowboy credincios în Marty Crane, iar împreună îi vor birui pe huligan și pe lingău, într-o bătaie dreptă și cinstită". Această reducere la o schemă pueril pune excelent în lumină sărăcia nivelului subteran al romanelor lui E. E. Smith, pentru care frustările copilăriei se compensează în vis cu ochii deschiși, în mari explorări cosmice, dublate de bătălii grandioase și cuceriri. Universul psihologic și social al **lensmen-ilor** nu cu mult diferit, se bazează și el pe aceeași reductivă întoarcere la copilărie, care privează scrierile de sensuri grave, îmbogățindu-le în schimb cu aventură gratuită.

Cum să explice, atunci, imensul succes de public al autorului? Ajunge să aruncăm iarăși vina asupra gustului limitat, condiționat de înșeși limitele — de vîrstă și preocupări — ale universului intelectual și moral în care se consuma publicul cititor al magazinelor SF de odinioară? Nu excluzînd nici acest aspect al problemei, o explicație mai apropiată de adevăr va trebui să țină seama și de ceea ce consemnează Alfred Bester în finalul unei mărturisiri „vinovate", privitoare la acea plăcere, astăzi nedemeritoare, cu care se citeau cărțile lui E. E. Smith în anii '30: „Înțeleg acum că Doc Smith avea un farmec al său, pe care ni-l transmite și nouă. Era ceva în el, răsfrînt și în invariabilele stereotipe ale scrisului său, ceva ce te atrăgea. Mai apoi, revăzîndu-mi și regizîndu-mi propriile mele spectacole (de televiziune), de care nici n-am fost martorul aceluiași miracol ce transformă actori... mizerabili în tehnicieni, fără vreun pic de talent scenic, dar împrăștiind în jur un farmec care șterge toate defectele. Miracol al creației, totuși, fiindcă numai un creator e în stare să transforme chiar și lipsa de talent într-o captivantă prezență scenică.

Un „Hall of Fame" atribuit în finalul unei cariere a cărei operă întrase de mai multă vreme într-un declin de receptare însemna, de fapt, regăsirea iluzorie a tinereții fiecăruia dintre amatorii formați la școala lui Burroughs și a lui Doc Smith. Era un premiu acordat chiar acestei vîrste revolute, în care zgomotoasele aventuri cosmice ale lui Richard Seaton și ale lui Kimball Kinnison se absorbiseră, rămînînd să circule dizolvate prin timp, înconjurate de o aură difuză, dar persistentă.

MIRCEA OPRIȚA

Dragoș Mondian

Jurnal

21 MARTIE 2079
nava cu care am ajuns aici
navigînd printre confetti
stația orbitală
ca un inger defect
toate
toate acestea arată clar
timpul e la fel de perisabil
ca o conservă de pește
(începe primăvara astronomică)
singurul lucru care ne leagă acum
e că privim din cînd în cînd același cer

22 MARTIE 2079
cancerul e umbra ta începînd de după colț

23 MARTIE 2079
amintirile
rezistente ca o vopsea acrilică

28 APRILIE 2079
singurătatea e o lampă
în jurul căreia se învîrt
fluturi de întuneric
se învîrt
singurătatea ca o pasăre împăiată
singurătatea e o manivelă
care ne pornește mașina de vise
singurătatea e un costum spațial
care ne îmbracă pe dinafară și pe dinăuntru

13 IUNIE 2079
dulce iubito cu suflet din clavirul de mătase
și tîmpi inimo și ceasul meu
împachetate în celofan roșu
ca o bombă cu efect întîrziat
tot eu voi aștepta pînă în zori
galactic corsetul
îmbrăcat în mașfii și plexiglas și oțel
înconjurat în ceața alburie a amintirilor
oftînd-mă că am fost înghițul tău cotidian
fantastic și plicticitor

2 SEPTEMBRIE 2079
și uitînd de noi
deasupra poligonului de lansare
planeta e plină de fum
e de fum

31 DECEMBRIE 2079
consolarea
pentru această zi care a trecut
definitiv totuși

1 IANUARIE 2080
deci
încă voi mai fi eu
după un an doar cu mine însumi
dincolo de test
deschisă poarta pentru tine
galactic

"FOTO-SINTEZA SF"

Jurnal

20 IANUARIE 2080
sînt oare psihopat prin faptul că descopăr
atît de multe lucruri deprimante în jurul meu
pe mine nu mă caută nimeni
nimeni nu bate la ușa cabinetului
uneori ar trebui să fiu atît de deprimat
exagerezi bătrîne gîndește-te și la lucrurile bune care au loc

și mai ales la cele ce vor fi
căci vor fi în mod sigur
mai departe nu mergem cu analiza stării
viitorul e totuși un cîmp optimist
nu mă-njura de mamă nu mă privi ca pe viitor
a te plictisi e ceva adolescentin
oamenii mari nu se plictisesc ei discută rid și
uneori își amintesc
la un pahar de paharele bune de acasă
ei da
adolescenți
Gagarin e Isus al nostru
Armstrong e Isus al nostru
viața asta e mai bună decît ne închipuim noi
chiar trist și relativist
timpul te trece Dragoș Mondan și-și lasă amprentele
amintirilor lui

pe piept pe frunte și-n ochi
așa nu-i nimic să veți ce va urma
zic cei mari și ei
rîd de cei mici de orice ei n-au nici o putere asupra
vieții

sau îmi obișnuiesc să și-o spună
dar tu ai Dragoș Mondan
am multe nici una absolută e o întrebare grea
iubito
un himen în minus nu strică ordinea Universului
în fiecare nu știi unde vrei să ajungi
iar cînd te maturizezi știi doar cum să ajungi acolo
VIAȚA MERITĂ TRĂITĂ ar trebui scris
pe toate zidurile gardurile în veacuri
pe hublourile navelor astrale
pe coapsele desenatoarelor
pe etichetele sticlelor
pe nori pe fețele ascunse ale planetelor
pe tălpile bocancilor soldățești
pe epavele plutind printre meteoriți
pe buzele și ochii femeilor
în toate programele computerelor

13 FEBRUARIE 2080

pe pereții blindați ai stației
cresc bureni
voi vă urlați inaudiți
prin hublourile înțepenite
calmi și penibili
cu nasurile încleiate în sticlă
pe gene aveți rugină
la 22.40 sînt încă fînăr
dacă îmi vedeți vîrsta

Vectorii fanteziei

Pentru a trece în revistă cîteva orientări din S.F.-ul sovietic, trebuie să facem un mic tur de orizont. Conform unui studiu al scriitorului G. Gurevici **(Carta străvechii tainițe)** SF-ul scris în limba rusă, după o perioadă de pastișa trece în prima sa epocă de înflorire în perioada 1922—1930. Autorii sînt savanți renumiți (K. Țiolkovski, V. Obrucev), scriitori renumiți (A. Tolstoi, V. Maiakovski, I. Ehrenburg), în sfîrșit, autori care se dedică în totalitate genului, ca A. Beleaev, ale cărui opere sînt binecunoscute cititorului român. După o perioadă de stagnare de cîțiva ani, între 1934—1941 apare a doua generație de diletanți de război artistic mult mai sărăcită și mai îndepărtată de precursorii literar — J. Verne și H. G. Wells — capii de școală Otto și Adamov **(Taina celor două oceane)** și I. Doncov **(Generatorul de uragane)**. Etapa de după cel de-al doilea război mondial e deschisă de povestiri ciudate despre geologi și marinari (Efremov, Ohotnikov), urmată de etapa „fantasticului cotidian" cu exponentul principal V. Nemțov. Odată cu lansarea primului Sputnik (1957) începe etapa de expansiune a fantasticului îndepărtat, la fel de binecunoscut cititorului iubitor de genului, operele-fanion ale lui Efremov **(Nebuloasa din Andromeda)**, A. Dneprov, V. Juravliov și fr. Atkei, precum și ale fraților Strugațki. Această etapă e numită de „căderii în sec" de scriitorii amintiți, care în partea finală menționează începutul unei noi ofensive — orientarea spre fictiunea spre o literatură

de pe Pămînt, îl învață să vorbească, îi explică gîndirea umană. Încearcă să pătrundă taina existenței lui. Copilul înzestrat cu o memorie fantastică se dovedește a fi un copil pămîntean, urmaș supraviețuitor al accidentului straniu. Experiența trăită la vîrsta de un an, el o reproduce original cu frînturi de frază spuse pe vocea tatălui și a mamei „Hai, pînzele sus!", „Spărgătorul de nuci!" „Floarea noastră" etc. împreună cu zgomote ciudate de frînger metalice, horcăitul muribund, plînsul de copil de un an. Savanții, încetul cu încetul, își dau seama că acest copil e doar în mică parte uman, el a fost transformat și adaptat morfologic vieții de pe această planetă pustie. Nu mănîncă, nu simte frigul, are o capacitate minunată a vitezei de raționare și reacție. Cînd vine la navă e păzit de ciudate creaturi de sticlă, în sfîrșit, se află că nu poate depăși o anumită zonă de viață. Komov își dă seama din rezistența lui de a răspunde la anumite întrebări referitoare la „părinții lui adoptivi" că are de a face cu o civilizație închisă, care nu vrea să intre în legătură cu pămînteanul. De aceea încearcă să facă din copil un fel de cal troian, un instrument, folosindu-se de curiozitatea sa geniu bolnăvicioasă față de noi. Deși necunoscuții cer părăsirea planetei imediat, Krinov forțează nota, dorind să descifreze și subconștientul copilului dominat de „străini".

Singurul adversar al lui Krinov e Malka. Ea se împotrivește planei țesute cu dibăcie de Krinov și refuză ca o ființă străină, oricît de „transformată", să fie folosită împotriva dușmanei sale, în scopuri oricît de bune. Pentru a întrerupe această legătură distrugătoare pentru copil ea creează o diversiune împotriva inteligenței necunoscute care se adăpostește în subteranele planetei, un fel de masă gînditoare, structură semnalizatoare sau polisistem, în care se scufundă pustiul. Țesătura trenului întreruptă, expediția se dirijează în afara planetei, pe Sfinx, pentru a relua țesătura prin imagini proiectate cu bățul ce bază unui limbaj reciproc și a extinderea cunoașterii.

O variațiune pe aceeași temă e romanul lui V. Șirșov **Și viață și moarte**. O expediție ajunge pe o planetă îndepărtată, deplasată de spații automate drept prietenă colonizării. Nu există nici o urmă de construcție, doar unele bile vezi care se rostogolesc pe marile cîmpii întinse, cu fețe pipernicite. Expediția plantează sonde automate pentru înregistrări meteo, cînd unul din oameni, tînărul Ahmed e smuls de pe scara discului zburător de un uragan ivit ca din senin. Căutări disperate, în sfîrșit se găsesc urmele lui lîngă rîu. Apar și alte mistere. Se află că a mai dispărut cineva cu zeci de ani înainte, în condiții la fel de misterioase, pe o planetă fără oameni. Ahmed se trezește gol pe marginea unei mlaștini în care observă un ritual ciudat: niște hominoizi mînă cu ajutorul unor bețe globuri mari, verzi. Fuge spre tabără, e găsit de robinsonul trecut și salvat. După multe peripeții se află că globurile verzi trăiesc în simbioză cu umanoizii care îi domesticesc, dar îi și mănîncă. Sferele verzi le rănesc lor și nasc tineri hominoizi. Pămîntenii omoară numai bătrînii, dar vindecă trebuie să se retragă — nu înainte de a crea niște lacuri artificiale pe planeta în curs de uscare.

Ambele romane povestite succint au aceeași morală: cosmosul trebuie lăsat așa cum este, civilizația tehnologică umană nu trebuie să fie socotită ca un drum unic de dezvoltare a inteligenței. Războaiele și conquistele spațiale nu sînt soluții. O civilizație interiorizată sau biologică trebuie să fie la fel de stimată ca a noastră. Dacă omul are ceva de căutat în cosmos, aceștia trebuie să fie înțelegerea, toleranța, pluralismul axiologic — cerințe perfect adevărate și pentru relațiile interumane. Din acest unghi de vedere SF-ul sovietic demonstrează o maturizare filosofică evidentă. O replică a astronautului Jilin, din romanul **Novice în Cosmos** al fraților Strugațki, e edificatoare și plină de sensuri: „Ce-i mai important trebuie căutat aici, pe Pămînt. M-am hotărît. Aici, tot rămîne. Lucrul cel mai important trebuie căutat pe Pămînt."

MANDICS GYORGY

Mihai Alexandru

CAPUL DE SOMN

Au început ploile.

În sudul Pacificului fuese experimentată o nouă variantă a armei termice: aproape 4‰ din volumul oceanului se vaporizase instantaneu în momentul exploziei. Norul, purtat spre N-V, putea să întîlnească la începutul iernii o masă de aer polar şi să se condenseze. Ceea ce nu se putea aprecia era gradul de nocivitate a vaporilor care urmau să ne potopească, motiv pentru care populaţia n-a aflat decît că norii aceia grei sînt alcătuiţi din apă curată, dar nepotabilă din cauza salinităţii mari.

☆ ☆ ☆

În iarna aceea a nins mult mai mult decît şi-au închipuit meteorologii. Zăpada albă, aparent inofensivă a acoperit împrejurimile oraşului blocînd şoselele şi căile ferate. Oraşul a rămas izolat. A fost distrusă reţeaua electrică. Asta a dus un prim val de panică. Pe străzile înecate a devenit imposibil orice transport. Utilajele de deszăpezit nu mai făceau faţă. În scurtă vreme toată suflarea lucra la degajarea zăpezii. Orice altă activitate încetase. Ninsoarea nu. După puţine zile, sutele de mii de braţe au căzut frînte; nu se putea lupta, ningea extrem de abundent, aerul era plin parcă de o ceaţă îngheţată şi curgătoare, dar ceea ce uimea şi dispera populaţia extenuată fizic şi psihic era nu densitatea sufocantă a fulgilor, ci viteza cu care cădeau, explicabilă doar prin greutatea inexplicabilă a acestei zăpezi. Fenomenul depăşea prin această ciudăţenie toate planurile de măsuri trasate. Zăpada înghiţi oraşul. A paralizat orice fel de aprovizionare, au fost blocate depozitele de alimente, de combustibil. În spectrul foametei, peste minţile îngheţate s-a instaurat legea junglei. Au început să circule fel de fel de interpretări mistice, chiar reacţionare. Oamenii se gîndeau că vor trebui să se mănînce între ei. Şi tocmai cînd profetea cineva: „Dacă am ajuns să ne mîncăm fraţii şi părinţii, e semn că a venit sfîrşitul lumii", ninsoarea a încetat la fel de brusc cum începuse. După momentul de năuceală şi derută a izbucnit un entuziasm furibund pînă la uciderea predicatorului sfîrşitului. Abia atunci ne-am dat seama cu aceeaşi imensă uimire, dar — de data asta — şi cu oarecare uşurare, că nu ninsese decît 10 zile.

Au început să sosească în zonă specialişti şi utilaje pentru a reduce la soare oraşul strivit. După discuţii stufoase s-a ajuns la concluzia că singura cale rapidă şi eficientă ar fi topirea zăpezii. Au fost montate gigantice emiţătoare calorice şi tragedia care părea să se termine abia atunci începu: acel munte de zăpadă a fost transformat rapid într-o mare. Apele s-au întins catastrofal în valea largă, căptuşită la o mică adîncime cu un strat de argilă impermeabilă umplînd-o ca pe o copaie. Cei care nu au dorit să fie strămutaţi, s-au retras pe dealurile din vecinătate, unde şi-au amenajat o tabără, aşteptînd retragerea apelor pentru a reclădi ce avea să rămînă din fostul oraş.

Către sfîrşitul primăverii, după ce apele au trecut cîmpul a rămas acoperit de mîl, resturi şi hoituri. Jos, oraşul era doar o mlaştină pe fluviul care gemea tulbure murdar. Mirosul de mortăciune otrăvea aerul. Am coborît cu un fost vecin care îmi povestise că a mai fost şi singur şi că vrea să-mi arate ceva. Cînd a zis „ceva" am observat că i s-a zbîrlit părul, parcă s-ar fi încărcat electrostatic. Acum vîslea prin mlaştină, doar el ştia încotro, căci ceaţa devenise atît de deasă, încît nu mai aveam nici cea mai vagă posibilitate de orientare. Totuşi el s-a oprit din vîslit, a adulmecat ceaţa care pe mine mă sufoca şi a rostit calm, reţinut: „Pe aici trebuie să fie". Am aşteptat cîteva minute, cu sentimentul că plutesc într-un foarte larg recipient cu mercur. La un moment dat el s-a ridicat brusc, brutal, stricînd echilibrul bărcii. M-am aplecat fulgerător în babord pentru a contrabalansa. Şi în acea fracţiune de secundă, cînd obrazul meu aproape atinsese apa l-am văzut; era chiar sub noi. Pe un corp umanoid cu mîini şi picioare se aşterneau solzi mari, cenuşii, care săgetau apa cu scînteieri oţeloase. Din umeri pornea un enorm şi înspăimîntător cap de somn verde-gri-mlios cu mustăţi lungi sub gura larg deschisă într-un fel de zîmbet obosit şi zeflemitor totodată. Ochii lui opaci, fluviali mă fixau cu o expresie intraductibilă. Am simţit atunci aceeaşi frică obscură, apăsătoare, tridimensională ca atunci cînd, în nopţile fără stele, priveam de pe faleza acum scufundată, marea alunecare de smoală lichidă ale cărei şoapte însemnau o chemare incertă, persuasivă, căreia presimţeam că pînă la urmă, îi voi ceda spre a ajunge hrană somnilor din mîl. „S-o ştergem. Ne poate răsturna". A lăsat uşor lopeţile în apă şi a tras încet pînă a început să se distingă un mal. „Acum l-ai văzut şi tu". Cu toate că nu scosesem nici un cuvînt, pe faţa mea spaima clădise mască de piatră şi era limpede că-l văzusem.

Aerul devenise irespirabil. Curentul purta acea putoare halucinantă spre colonia de pe dealuri. Oamenii au înjurat o vreme, dar au început să se semnaleze cazuri de demenţă contagioasă; din pricina toxicităţii atmosferei, se spunea. Nu s-a confirmat oficial nimic, dar valea a fost declarată zonă infectată şi evacuată în mare grabă.

Am fost debarcat într-o staţiune montană din sud, unde puteam beneficia de o intensă ionizare naturală a atmosferei. Era sfîrşitul lui aprilie şi acolo înflorise liliacul. Verdele întunecat ce strivea alcătuirea prelungă a oraşului cu doar cîte o stradă de o parte şi de cealaltă a rîului care-l trecea purta în sine o mireasmă care, în ceasurile după-amiezii, se dizolva în văzduh încălzindu-l pînă cînd pereţii abrupţi de calcar păreau că primesc o mlădioasă tremurare. Era atîta linişte încît se auzea la asfinţit tînguirea soarelui înecîndu-se în pădurile străpunse pe alocuri de exploziile de scîntei galbene ale cornilor.

Dar farmecul aparte al acelei încîntătoare aşezări, unde am cunoscut-o pe Monica, era dat de marea alee a castanilor — în sezonul acesta înfloriţi. Sub munţii semeţi, albaştri, se înşirau, într-o defilare de paradoxuri, mari piramide ninse de-a lungul aleii tăcute şi pustii, aşternînd asupra ei o umbră caldă, densă, mîngîietoare.

Întunericul se ridica parcă din apă, ca o ceaţă, inundînd oraşul, umplînd cu repeziciune toată depresiunea, apoi se tîra în sus pe munţii dinspre răsărit, strecurîndu-se impertinent în toate cutele pietrei pînă cînd, în fine, trecut de ultimele vîrfuri, se vărsa în albia cerului a cărui culoare, pînă atunci incertă, respira doar o resemnată aşteptare. Revărsarea de bucle ce-i cotropea umerii, de obicei cu discrete sclipiri arămii se transforma într-o constelaţie densă, strălucitoare, răcoroasă şi înmiresmată ca a grădină înrourată.

Cu retinele arse de strălucirea de argint a pieţelor ei, de fosforescenţa pielii sidefii de lună, nu bănuiam venirea zile decît cînd soarele îmi aşternea pe faţă o boare călduţă, diafană ca o pînză de paianjen. Căldura aceea fluidă se prelingea încet-încet, destinzîndu-mă, simţeam cum coboară ceva în mine parcă ar fi curs miere, nu mai rămînea decît o apăsare neclară care mă gîdila subtil, gîndurile îmi alunecară şi ele, topite ...

Într-o dimineaţă Monica a apărut cu o pîine mare, prea mare pentru noi doi, dar atît de ispititoare prin rumeneală şi prospeţime că am muşcat din ea cu foame de naufragiat. Dinţii mi s-au oprit în ceva tare, dar flexibil, ceva de consistenţa unui cordon de cauciuc. Am rupt pîinea şi am constatat, la început cu oroare, că înăuntru era un pui de şarpe. Numai că nu avea cap, nu distingeam ochi, gură sau altceva decît un capăt prea accidentat, poate rupt. Scîrba mi s-a transformat brusc în panică: mustaţă de somn.

Mîinile ei reci, ochi ei largi, opaci, de un verde vag, fluvial.

În noaptea aceea am fugit să dorm la un hotel. După ce am stins lampa, valuri clipoceau în jurul meu. Mi-am apăsat perna pe cap, am tras pătura peste, mi-am zis că am halucinaţii, dar sub patul meu era aceea cu cap de somn; îl vedeam prin saltea, pris cearşafuri, prin pleoape. Am aruncat tot de pe mine şi am aprins veioza. Nimic. Am stins. Aproape aţipisem cînd, tot cu ochii închişi, l-am văzut în dulap. Am sărit la veioză. Dulapul era la locul lui, închis. Am stat cîteva minute să mă liniştesc şi m-am culcat iar. Am avut linişte pînă în momentul cînd am trecut în somn. Atunci a început să plutească spre tavan. De data asta am renunţat definitiv la ideea de a dormi. M-am îmbrăcat şi am aşteptat ziua. Spre dimineaţă am aţipit. M-am visat într-o apă ale cărei maluri nu se distingeau din cauza ceţii prea dese şi care îmi ajungea peste tot pînă la brîu. Apa era foarte tulbure, nu vedeam în ea. Era pe undeva aproape. Înota spre mine sau era pregătit să ... nu ştie ce să... Ştiam însă că merg spre el şi nu încercam să mă întorc sau să fug, înaintam deposedat de voinţă, mă stăpînea un fel de voluptate a spaimei, a teroarei, eram parcă străin de mişcările mele, mă supuneam doar unei chemări irezistibile, hipnotice. Am mers aşa, pînă m-a trezit o bătaie în uşă. Înainte de orice raţionament am sărit pe fereastră.

Acasă mă aştepta Monica. M-a privit cu un fel de teamă schiţată mai mult de arcuirea sprîncenelor. Pe masă, aceeaşi pîine mare, prea mare pentru noi doi, dar atît de ispititoare prin rumeneală şi prospeţime că am muşcat din ea cu foame de naufragiat. Dinţii mi s-au oprit în ceva tare, dar flexibil, ceva de consistenţa unui cordon de cauciuc: mustăţi de somn.

N-am mai plecat noaptea, căci, oriunde m-aş fi culcat, aveam acelaşi vis. Şi trebuia să dorm! Şi în fiecare zi, în fiecare pîine, aceleaşi mustăţi de somn. Şi trebuia să mănînc!

Într-o zi mi s-a lovit privirea de un afiş cu numele oraşului meu de origine unde văzusem cu ani în urmă monstrul. Se construise acolo un baraj şi fluviul se acumulase într-un lac care acoperea vechiul oraş, din care n-a mai rămas decît o biserică veche, construită pe un vîrf de deal şi care, acum curăţată de cele sfinte, e amenajată ca bar. Se organizau excursii pînă la baraj, cu plimbări pe lac. M-am decis să plec. Trebuia să-l găsesc pe cel cu cap de somn şi să-l înfrunt. Era singura cale de a mă elibera de coşmarul care după atîta vreme, nu îmi intrase în obişnuinţă, ci mă chinuia sporit. Am luat-o şi pe ea, fără a-i spune de la început unde mergem; presimţeam că ar fi refuzat.

De dimineaţă s-a lăsat ceaţă şi curioşii n-au putut admira nici barajul, nici întinsul lac albastru. Eu am prins-o de mînă şi am coborît pe poteca neumblată. Am găsit o barcă şi am început să vîslesc febril prin ceaţa atît de deasă, încît imediat n-am mai avut nici cea mai vagă posibilitate de orientare. Totuşi, la un moment dat, m-am oprit din vîslit şi am rostit mai mult pentru mine: „Aici trebuie să fie". Barca se legănă tot mai încet, pînă deveni imobilă. Lacul era neted şi fix ca o fereastră închisă. Nu ne auzeam nici măcar bătăile inimii. Ea şi-a ridicat privirea spre mine. Ochii ei căscaţi, opaci, fluviali mă fixau cu o expresie intraductibilă. Gura i se deschise într-un rînjet larg care se lărgea interminabil, monstruos, mustăţi... Am smuls o vîslă şi am trîntit-o cu o ură dementă de multe ori, de atîtea ori pînă grămada din faţa mea nu mai avu nici o formă. Apoi, tot cu ajutorul vîslei, am împins-o în apă.

Barca era plină de sînge. Am vîslit spre capătul celălalt al lacului, pînă am simţit, la adîncime nu prea mare, pămînt. M-am lăsat încet în apă; nu-mi trecea de mijloc. Am întors barca şi am scufundat-o. Am mers jumătate în apă, jumătate în ceaţă, fără a ajunge la vreun mal. Între timp a început să se întunece. Eu mergeam îndărătnic. Înainte sau înapoi? Nu îndrăzneam să privesc în jos, apa neagră mă îngrozea, dar eram stăpînit în acelaşi timp de o voluptate a spaimei, a teroarei, păşeam străin de mişcările mele. Un miros de mortăciune otrăvea aerul. Întunericul devenise solid, greu, m: se lipea de faţă, de mîini, îmi apăsa tîmplele, îmi strîngea pieptul; aerul irespirabil. Sufocat, contorsionat de durere, urmam deposedat de voinţă o chemare la început incertă care devenea persuasiv irezistibilă ca o insuflare hipnotică — din mîl.

Florin Ieronim

Sextakogaionul

Îl aştept pe Stel, anii trec, nimic nou sub soare, cu toată ploaia năucitoare a descoperirilor, reformulărilor şi reconsiderărilor; carusel multicolor şi zornăitor al fluxului informaţional exacerbat se roteşte tot mai repede şi mai repede, dar în loc, în van, căci asemenea discului lui Newton nu mai arată decît albul devorator, faţa imaculată a neantului şi eu îl aştept pe Stel şi toată Confederaţia Solară îl aşteaptă. Ei sînt Speranţa, nimeni nu e îngrijorat de răsturnarea conceptelor fundamentale ce o va aduce revenirea Lor, pînă atunci mai sînt doar şapte ani pămînteşti; Ei au plecat acum 27 de ani pămînteşti, o, desigur, la viteza Lor, timpul muşcă mult mai încet, iar eu, aşteptîndu-l pe Stel, am început să-i uit chipul şi unduirile glasului, cu toate mnemogramele înregistrate înainte de plecare şi, secundă cu secundă, gînd cu gînd, discuţie cu discuţie — căci purtăm lungi şi aprinse discuţii, mai ales seara — un alt Stel şi-a făcut apariţia în dorul meu şi tare mi-e teamă că atunci cînd o să se întoarcă, n-o să mai ştiu care e Stel cel adevărat, Stel, iubitul meu... o să fiu bătrînă şi niţel cam ţicnită şi, cînd Ei se vor fi întors, nu se ştie cine va fi mai dezamăgit, veţi spune, şi, oricum, ce mai contează o dramă sentimentală în plus, cînd se va produce o cotitură cum în existenţa omenirii nu s-a mai produs de la apariţia tiparului, dar greşiţi, nu e o dramă oarecare şi nici măcar nu e dramă pentru că, oricum, înainte de plecare, Stel avea 96 de ani, iar eu 72, aşa că la reîntoarcerea Lor, diferenţa de vîrstă dintre noi va fi ca şi nulă, dar nu aceasta e problema, ci, în primul rînd, care va fi reacţia lui Stel cînd îi voi arăta sextakogaionul, pe care abia apucase să-l prefigureze, cînd a fost propus printre cei care vor încerca Marea Trecere, el atunci sărind în sus de bucurie şi strigînd surescitat că era vremea să se răsucească odată înţepenita catapeteasmă a lumii şi uitînd de sextakogaion, dar eu n-am uitat, nu puteam să uit, fusesem alături de ei şi-i ştiam febrilitatea nopţilor de veghe, şi furiile clipelor de îndoială, şi strălucirea ochilor, cînd descoperea firul roşu şi ei au plecat, noi am rămas, eu am rămas, n-am fost singură, nu m-am simţit părăsită, îmi rămăsese sextakogaionul, va fi un strigăt de bucurie şi uimire, spusese ei atunci, în clipele de după reverie, cînd se hotărîse să-l transpună nievea şi-mi explicase şi-l contrazisem şi m-a privit ciudat şi nu ştiam c-avea dreptate, i-am spus că-s vise frumoase dar desarte şi atîta ură cîtă era în ochii lui nu credeam că poate răbufni în omul iubit şi n-am vorbit cîteva zile, el se măcina, galben şi supt, l-am provocat iar, mi-a explicat imposibil şi mi-a spulberat pas cu pas toate obiecţiile şi cînd, în sfîrşit, am fost de acord era mai strălucitor decît Victoria însăşi, sextakogaionul pe care l-am transpus în codul enizic, tot ce aveam erau cîteva rînduri, două schiţe şi amintirea vagă a discuţiilor, el nu apucase să-şi aprofundeze intenţiile, iar transpunerea în codul enizic era în stadiul de pionierat în vremea aceea, însă nu se putea altfel, spusese el, dar nu apucase să-mi explice, apoi au intervenit pregătirile, lungile, încordatele, entuziastele pregătiri pentru plecare, eu am rămas, am aşteptat, nu cu resemnare, n-aş fi putut, iată sextakogaionul, am să-i spun, în acel tîrziu cînd vom avea răgaz; cînd au plecat se ştia vag de nivelul enizic şi nimeni în afară de noi doi nu şi-ar fi putut imagina sextakogaionul, vor avea şi Ei surprize la întoarcere şi eu stau şi mă întreb dacă nu cumva toată truda colectivului condus de mine nu va trebuie reluată pornind de la alte premise, cum de nu m-am gîndit pînă acum, voi lua drept axiome chiar ipotezele ce-şi aşteaptă confirmarea la întoarcerea Lor; în mod sigur ei. Acolo, lucrează distruge, reface, regîndeşte sextakogaionul şi cît de mare îi va fi bucuria la întoarcere, cînd în nerăbdarea de a-l transpune nievea va găsi drumul netezit şi eliberat de unele obstacole, da, căci asta e munca de pînă acum şi munca pînă la reîntoarcerea Lor, căci toate variantele luate în consideraţie, confirmarea nu o vor avea decît atunci, iar pluralitatea faţetelor sextakogaionului... şi cînd s-or întoarce nu o să ştiu în care alcătuire, cea reală sau cea imaginară, o să-l regăsesc mai mult şi mai drag, pe Stel...

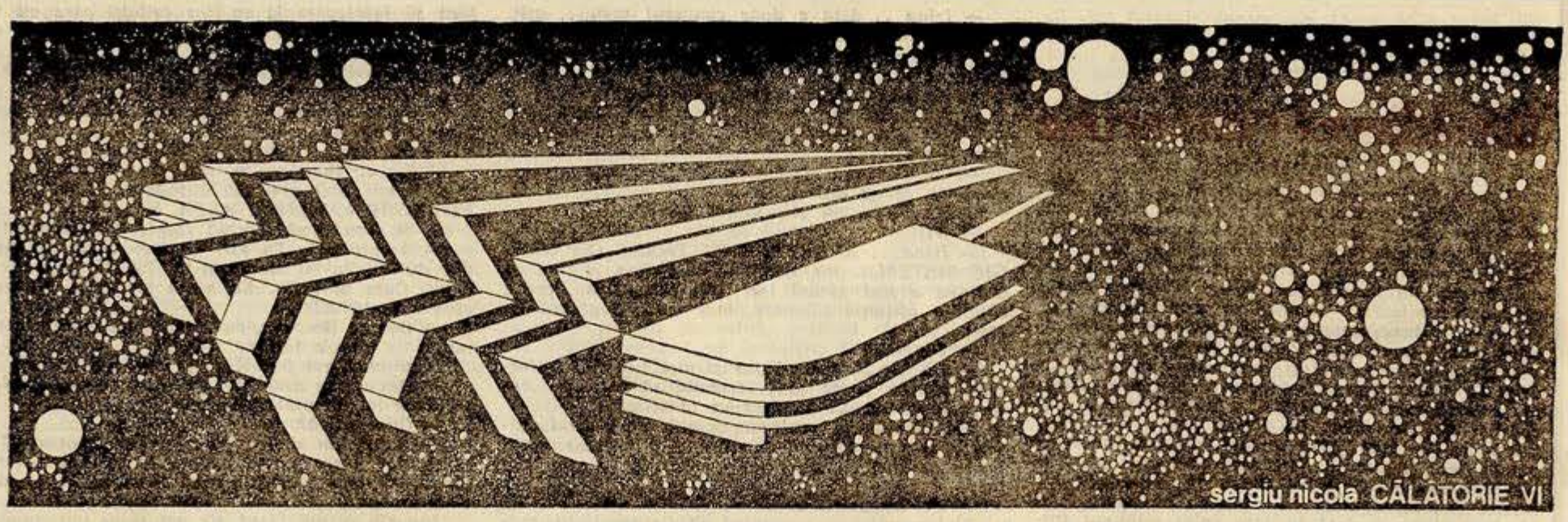

Robert Sheckley

SPY STORY

Am încurcat-o acum. E cam dificil de explicat cum am nimerit în încurcătura asta, așa că-i mai bine poate să-ncep cu începutul.

De cînd am terminat școala de comerț naval în 1991, am avut un post bun ca montator de valve sphinx la o linie de producție de Nave Spațiale Grano. Îmi plăceau cu adevărat aceste nave uriașe huruind în mersul lor de la Cygnus la Alpha Centauri și înspre toate locurile cunoscute din ziare. Eram un tînăr cu viitor, aveam prieteni, chiar și niște fete cunoșteam. Dar n-a fost bine. Meseria era fainâ, dar n-am fost în stare să mă obișnuiesc cu acele camere de control ascunse care-mi supravegheau mîinile. Nu că-mi pasă de camerele T.V., propriu-zis, ci de zgomotul lor; nu mă puteam concentra. M-am plîns la securitatea internă. Le-am zis, uite ce e, de ce nu pot avea și eu camere T.V. noi și silențioase la fel ca ceilalți? Dar erau prea ocupați. Ca mai apoi, o mulțime de lucruri mărunte să-nceapă să mă deranjeze. Cum ar fi de exemplu magnetofonul din T.V.-ul meu. F.B.I. nu-l regla niciodată cum trebuie și cît era noaptea de lungă bizîia. M-am plîns de o sută de ori. Le-am zis „uite ce e, magnetofonul nici unuia nu bîzîie ca acesta. De ce al meu?" Dar mă primeau cu discursul despre cîștigarea războiului rece și imposibilitatea lor de a mulțumi pe toată lumea. Lucruri de astea fac o persoană să se simtă în inferioritate. Credeam că guvernului meu nu-i pasă de mine. Să luăm, spre exemplu, spionul meu particular. Trebuie că se credea actor de film, căci purta întotdeauna un trenci stropit și o pălărie moale cu boruri late, trasă peste ochi. Era un tip slab, nervos și-mi călca practic pe călcîie, de teamă să nu mă piardă. Eh, se străduia și el. Dar era jenant chiar numai să-ți fie numele legat de persoana lui. Prietenii mei se-mbolnăveau de ris ori de cîte ori apăream cu el gîfîindu-mi în spate. „Bill, spuneau ei, asta-i tot ce poți face?" Iar prietena mea îl considera un tip înfiorător. Normal că m-am dus apoi la Comitetul de Investigații și le-am zis „uite ce e, de ce nu-mi dați un spion instruit, așa cum au și ceilalți?" Mi-au răspuns că mă vor avea în vedere, dar știam că nu eram destul de important pentru a mi se da atenție. Eram bolnav că eram ignorat, bolnav că eram neglijat.

Atunci am început să mă gîndesc la Spațiul Îndepărtat. Acolo erau miliarde de mile pătrate de nimic, punctate cu nenumărate stele. Trebuia să fie și un loc pentru mine. Mi-am cumpărat o listă luminoasă a Universului și un zdrențăros de Pilot Galactic.

Toate economiile mele s-au dus pe un Star Clipper. O navă antică pierzînd oxigen prin toate crăpăturile. Avea un reactor atomic foarte inflamabil și cu propulsie nesigură care ar putea să te azvîrle practic oriunde. Era periculos, dar nu riscam decît propria-mi viață. Cel puțin așa gîndeam. Așa că mi-am luat pașaportul, viza albastră, rosie, înțepăturile contra răului de spațiu și actele cu privire la impozite. Acasă mi-am împachetat lucrurile și le-am zis adio magnetofoanelor. Pe stradă am dat mîna cu săracul meu spion și i-am dorit succes. Mai rămăsese viza finală, așa că m-am grăbit spre Oficiul Final de Certificate. Un slujbaș cu mîinile albe și bronzat la lampă se uită la mine suspicios. „Unde dorești să pleci?" „În spațiu", răspunsei eu. „Desigur. Dar unde anume?" „Nu știu încă. Pur și simplu în spațiu. Spațiul îndepărtat. Spațiul liber."

Slujbașul șopti, suspinînd a plictiseală: „Va trebui să fiți mai explicit, dacă doriți o viză. Aveți de gînd să vă stabiliți pe o planetă în Spațiul American? Sau ați dori să emigrați în spațiul britanic, olandez, francez?" „Nu știam că spațiul ar putea fi în proprietatea cuiva. „Cît de departe se întind hotarele limită?". „La infinit". Pentru o clipă am rămas țuț. Nu-mi închipuisem niciodată posibilitatea unui drept de proprietate a vreunui strop de infinit. Dar părea destul de normal. În definitiv *cineva* trebuia să-l stăpînească. „Vreau să merg în Spațiul American", am zis. Părea că n-avea importanță în acel moment, deși s-a dovedit a fi altfel decît îmi imaginasem.

Ursuz, slujbașul dădu din cap afirmativ. Îmi verifică documentele pînă la vîrsta de 5 ani și, nemaiavînd rost să controleze în continuare, îmi dădu Viza Finală. Portul spațial se îngrijise de nava mea și am reușit să pornesc fără să distrug vreun tub.

Timp de 50 de ore am făcut o inspecție a tuturor magaziilor. Am observat că unul din sacii mei cu legume avea o formă diferită de a celorlalți. Cînd l-am deschis, în loc de cele 100 de punduri de cartofi, am descoperit o fată. O blatistă. Am rămas cu gura căscată, holbîndu-mă la ea. „N-ai de gînd să mă ajuți să ies afară? Sau preferi să închizi sacul și să uiți totul?" Am ajutat-o să iasă. Ea spuse: „Cartofii tăi sînt plini de cocoloașe". Aș fi zis la fel în ceea ce o privește. Era o tînără zveltă, cu un șuvoi de păr blond roșcat arzător, o mutrișoară simpatică și obraznică, cu niște ochi albaștri gînditori.

...„Pămîntul m-a dat gata", spuse ea. „N-am mai putut suporta înregimentarea, disciplina, războiul rece, războiul cald, totul. Am vrut să rîd în aer liber, să alerg pe cîmpuri înverzite, să umblu veselă prin păduri întunecoase, să cînt". „Poți să rămîi", am spus eu. Adormise pe patul meu, cu un zîmbet încrezător pe buze. Imediat i-am scotocit poșeta. Am găsit 5 rujuri, o pudră, un flacon de parfum „Venus" și o insignă cu inscripția: Detectiv Special F.B.I. Era frumos să știu că guvernul meu mă mai căuta. Asta făcea ca spațiul să pară mai puțin solitar.

Nava înainta în adîncimile Spațiului American.

...Afară, în vacarmul imens al spațiului, era un singur fragment de rocă. De el era agățat un copil în costum spațial cu o rachetă semnalizatoare într-o mînă și cu un cățeluș, și el în costum spațial, în cealaltă. Mavis îl duse pe micuț în cameră și îl vîrî ușor în pat. „Trezește-te, idiotule!", o auzii pe Mavis spunînd. „Lasă-mă să dorm", răspunse băiatul. „Trezește-te! Ce vrea Congresmanul Investigației cu trimiterea ta aici? Nu-și dau seama că acesta este un caz F.B.I.?". „El a fost reclasificat ca suspect 10", replică băiatul. „Asta cere o supraveghere în totalitate". „Da, dar sînt cu aici", strigă Mavis. „Nu te-ai descurcat prea bine la ultimul tău caz", răspunse băiatul... „Așa că te-au trimis pe tine", suspină Mavis. „Un copil de 12 ani".

Adevărul era că Spionii mei erau o fată și un băiețel de 12 ani. Guvernul încă mă ignora, în felul lui. Am găsit o planetă de tipul Pămîntului, nelocuită. Am aterizat și am început să ne instalăm.

...Din cer coborî o navă spațială. Ed Wallace, pilotul, era un tip cu părul alb, o pălărie cu boruri late și cu un trenci pătat. ...„E teribil de incomod", murmură el. „Presupun că va trebui să stau aici". „Presupun că da", am replicat eu.

...Eram mai fericit decît fusesem vreodată. Spionii mei erau tipi agreabili și dornici să colaboreze. Mica noastră colonie părea fericită și sigură. Credeam că va dura la nesfîrșit. Dar...

„S-a întîmplat ceva groaznic", îmi spuse Mavis. „Vrem să-ți destăinuim ceva, Bill, nici unul din noi nu e ceea ce părea. Noi toți sîntem Spioni ai guvernului". „Zău?", exclamai eu ca să nu-i jignesc. ...„Și acum totul s-a sfîrșit", izbucni tînărul Roy. Asta mă șocă. „De ce?", am întrebat. Se uitară unul la altul. „Bill, o reverificare a demonstrat că acest sector de spațiu nu este în custodia S.U.A.". A fost trecut cu vederea de paza internațională, iar acum nu poate fi revendicat de nici o țară... În aceste condiții, nu avem nici o autorizație să stăm aici. Așa că vom pleca imediat. . .La revedere, Bill", spuse Mavis oferindu-mi mîna. Am urmărit-o din priviri îndreptîndu-se către nava lui Mr. Wallace. Abia atunci mi-am dat seama că ea nu mai era Spionul meu.

„Mavis!... Așteaptă!... Mavis, te iubesc". Era în brațele mele. Ne-am sărutat și i-am spus că aici era casa ei, pe această planetă, cu pădurile ei întunecoase și cîmpurile înverzite. Aici cu mine.

...Așa că iată-mă aici, conducător, rege, dictator, președinte și oricum oi vrea să-mi mai spui. Spionii încep să curgă acum din orice țară — nu numai din America. Ca să-mi hrănesc toți supușii, va trebui curînd să aduc hrană din import. Dar ceilalți conducători încep să refuze să mă ajute!

Ei cred că spionii lor m-au mituit ca să dezertez.

Dar nu-i așa, o jur. Ei vin, doar atît. Nu pot să demisionez, deoarece posed acest loc. Și nu mă lasă sufletul să-i izgonesc.

Sînt conducătorul absolut al unei planete de fermieri, lăptari, oieri, așa că în definitiv bănuiesc că nu vom face foame.

Dar nu asta-i problema. Ci cum dracu va trebui să domnesc?

Nici măcar unul din ei nu mă va spiona.

Traducere de
ALEXANDRA DELIA POENARU

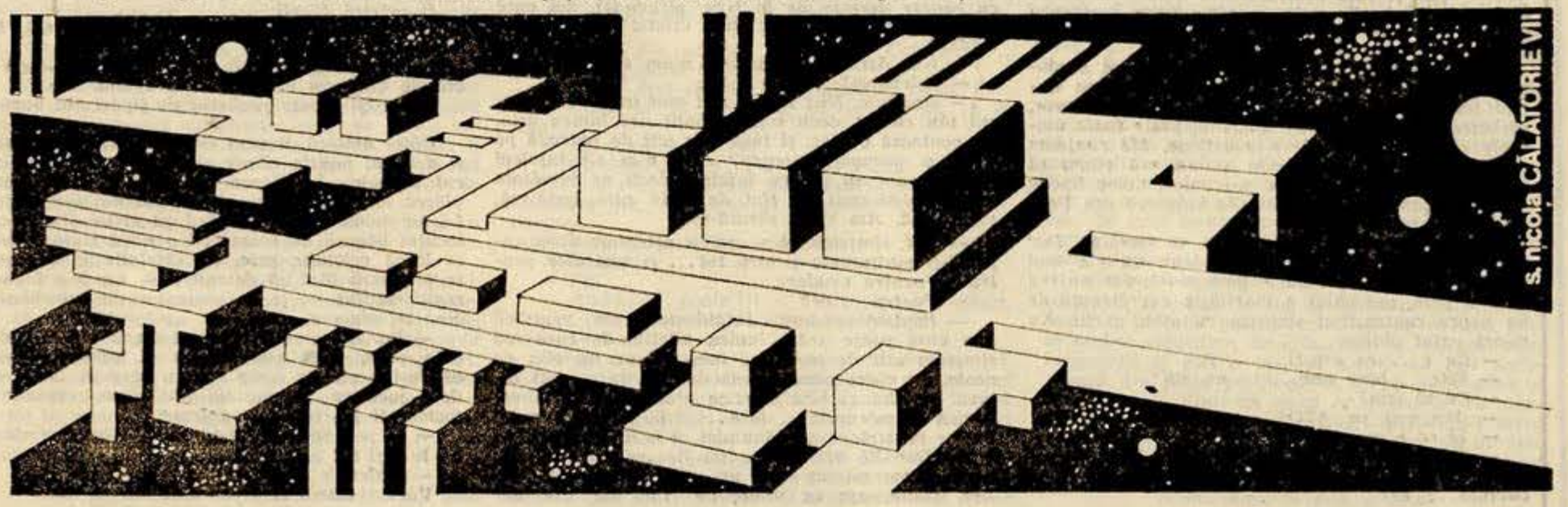

Lucian Petrescu

Meridianul cancerului

(FRAGMENT)

Urcam fără încetare. Singură. Nu era nici Bertalanfy, trupul Bertalanfy în apropierea mea, nici al acelui bărbat mult prea frumos construit. Dar așa îmi era mai bine, îmi era aproape bine. Îmi înghinam singură pașii, străduindu-mă să calc cît mai frumos la fiecare pas, m-am surprins încercînd niște mișcări premeditat armonioase, grațioase, cum învățasem în copilărie la balet. Mi-am adus chiam aminte de Pasărea de foc a lui Stravinsky, cea de nenumărate ori văzută în culise cu ochii la Ana, prietena mea cea osoasă și pistruiată, moartă anul trecut de... dumnezeule... de cancer! Mi s-a făcut frică sau poate doar m-a trecut un fior scurt prin spinare, nu știu, îmi imaginam apoi cu atenție înciudată în marea oboseală, călătoria aceea a lui Orfeu în împărăția lui Hades, îmi închipuiam că poate... că poate Ana a ajuns și ea o dată în fața celui minunat îmbrăcat care a certat-o pentru felul în care a avut grijă de propriul ei trup și de propria ei viață și cu asta gata, a scăpat, doar atît că trebuie să trăiască aici, în lumea, în muntele multpreafrumoșilor, „și ce-i dacă, îmi spuneam, decît să știi că...", aici mă împotmoleam, nu mai știam gîndi. La fel, fără să înțeleg nimic din realitatea celor din jur, plutind și fără să pierd ritmul liniștit al respirației, am ajuns la o nouă clădire, la o cu totul altă clădire. Era .. aproape o casă, sigur, de ce să-i fi refuzat gîndul ăsta, chiar dacă nici proporțiile ei nu erau mai ușor de găsit de către dumnezeu știe ce arhitect, am intrat singură și fără nici o retracție musculară sau intuibilă.

— Ai ajuns?

Și... a fost totul într-adevăr minunat, în fața mea se afla un om, aveam senzația aceasta fără nici o îndoială și nu era puțin, frumos, atît de frumos încît am vrut de pildă să mă reped la el, să-l iau în brațe și să-l sărut, ei, asta se întîmplă oricărei femei, dar nici una n-o face, nici măcar nu sînt multe care se cred chiar atunci cînd o simt. Era... frumos... liniștit... impunător... dar și cald, prietenos și plin de înțelegere, un mult prea frumos pe gustul meu... aiurea, ce simțeam eu atunci nu era atît de banal ca și cuvintele astea, dar pentru prima dată priveam cu luare aminte o ființă de pe ATOS, și nu mă mai puteam sătura, se înserase, eram frîntă, dar o frîngere lentă și dulce, eram sigură, datorată lui, era și acel ceva zumzăitor din ceață și aiurea care nu mă lăsa... cred că mi-a spus foarte multe, dar n am putut înțelege nimic, doar fiecare cută, fiecare umbră de pe fața lui ușor imobilă; nu după mult timp a venit vremea să „ne retragem", suna aproape vesel și doar știu că am apucat chiar să și glumesc, să rîd împreună cu Val, așa-l cheamă, nu mi s-a prezentat de la început.

Nu m-am putut abține, de fapt nici prin gînd nu mi-a trecut asta, aveam nevoie, și o nevoie concretă de Val, l-am făcut să înțeleagă, și nu cu multă discreție, nu mi-e nici acum rușine de asta.

Atunci a încercat să-mi spună ceva tare așa și pe dinclo, mi se părea, dar știam că toți bărbații, poate chiar și marțieni, devin cam idioți în momentele astea, mi-a spus: „Vrei într-adevăr, mai bine uită-te bine la mine... sau mai bine lasă-mă să-ți spun...", dar m-am uitat astfel la el încît nu a mai continuat, cel mult cu un înghițit în sec cum mai auzisem parcă, dar tare de mult. Ne-am iubit de parcă aș fi aiurat. Și am dormit. Am dormit pînă tîrziu.

Amiaza zilei următoare (cînd am făcut ochii a început cu totul altfel decît toate celelalte; lîngă mine, cu coapsa acoperită de cearșaf își mă distra meschin faptul că, uite, chiar și pe ATOS scenele astea arătau tot așa) lipită de a mea, un minunat bărbat tînăr, aveam de ce să fiu mulțumită de mine după toate legile rațiunii invocate de „portarul" ATOS-ului, al — în fond — banalei asociații de misterioși APARTENENȚI TRANS ONCOLOGIC SISTEM, cu toate scheleriile astea complicate și mult prea sobre, ca la un fel de nuntă în jocul preșcolarilor „de-a mama și de-a tata". Chiar și fața încă serioasă a lui Val părea de-a dreptul hazlie prin preajma unor asemenea gînduri victorioase, în care vechea maliție a vechii Irine îmbobocea fără ifose.

Prin terestrele camerei (dar și asta era o glumă, după moda din ATOS toată camera era numai ferestre soarele el, în fine, ca ul tuturor, răzbătea dincolo de orice ungheaș, peste toate umbrele chipurilor, fie ele și mariene. Mă simțeam extraordinar, mă întindeam și nu mă știam să mă dezvelesc în felul ăsta privirilor, deloc lipsite de curiozitate ale lui Val Jucîndu-mă așa l-am dezvelit și pe el, brusc.

A încercat să se ferească, să se retragă. Dar mult prea tîrziu: poate nici măcar nu s a mai mișcat. Pe coapsa stîngă, o pată neagră, dar nu era doar o pată, era chiar o moriță, o veresceță de un negru contrastînd sîngeros cu albul pielii. Nu m-am putut abține.

— Ce e... ce asta?!

— Este .. bine dar... tu nu știi?

— Ce să știu?

— Aici ești pe ATOS.

— Și ce e cu asta?

— Tu nu știi ce înseamnă asta, de fapt? Așa-i?

— Păi... asta... apartenenți, dracu să le ia de cuvinte... ce?

— Irina... ăsta e doar cancerul meu... atît.

— Ce-ai spus!?

— E doar un melanom. Pentru clasa mea e destul de discret.

— Nu... nu se poate... nu înțeleg!

— Nu... te rog nu te speria. Uite, nici nu-l mai vezi. Nu m-am gîndit... nu știu... ți-e, în fine, ți-e scîrbă?

— Of. Doamne, nu-i asta, dar... spune mi, explică-mi, ce se întîmplă?

— Tu... tu nu știi nimic, așa-i?

— NU!

— Irina... APARTENENȚI TRANS ONCOLOGIC SISTEM... da, seamănă cu Athos, și cred că ordinea a fost aleasă tot din cauza asta, poate chiar o afiliație ideatică, mai mult o glumă firește...

— Glumă?!

— Da. Ce să faci. Chiar și aici s-a mai întîmplat. Nu se poate să... trebuie să înțelegi. Am să-ți spun tot. De la început la sfîrșit.

Mai demult... mult mai demult decît îți închipui... s-a descoperit, în fine, s-a discutat mult, poate ai auzit... de gena ancestrală a cancerului...

— Ce înseamnă asta?

— Înseamnă... înseamnă că fiecare individ se naște cu o zestre genetică cu potențial cancerigen, în fine, mai pe scurt, toți poartă în ei sămînța rea... știi... asta e... și e adevărat.

— Dar atunci?...

— Numai unii îl fac, da, pentru că în ei se nasc împrejurările cele nenorocite. Cine știe care. Nu știu cum să-ți spun totul să înțelegi și să nu vorbesc ca un medic. N-aș suporta nici eu. Mi-e silă.

— Spune-mi. Nu-ți fie teamă.

— Știi, în anul 1980 s-a făcut un... nu, n-a fost experiment, a fost o hotărîre. Rubeolizarea tinerelor adolescente.

— Cum... adică?

— S-a injectat... adică artificial s-a dat rubeolă la toate fetele... pentru ca să nu se îmbolnăvească în sarcină fiind... riscul de malformații pentru prunci... știi, e foarte mare, și atunci s-a hotărît...

— Și chiar s-a...

— Nu. Nu prea a prins. Un an sau doi. Dar ideea... În fine, nu asta e principalul. Știi, cum să încep... cancerul, atunci cînd apare, e o substanță străină de organism, se cheamă non self, înțelegi, nu, ei, și organismul cu toate astea nu se poate apăra, așa cum o face în cazul tuturor celorlalte substanțe non self... fără înțeles slăbește... cade o dată puterea asta a vieții din el... Dar dacă... dacă ai reproduce... artificial... un cancer... cu o localizare... la alegere, și.. ai face... nu pot să-ți spun cum... să devină un... un self, un ceva din tine... care face parte din tine... ca un ochi... ca o...

— Nu! Nuuu! Asta e o... Taci!

— Nu, trebuie să auzi. Să ai cancerul tău și să trăiești cu el ca și cu ochiul tău drept, să-l porți ca pe însemnul propriei tale vieți precis cîștigate și... și...

Da-da, chiar atunci am văzut primul locuitor al lui ATOS plîngînd.

Plîngînd cu lacrimi mari și adevărate, fără să se ferească, tremurînd încet.

— Stai.. liniș... nu trebuie să...

Eu trebuia să-l liniștesc, să-i dau speranță și... și oare ce, eu, ah, caldă ironie.

— Eu nu... pe mine nu m-au adus. Eu m-am născut aici. Cu cancerul meu, semnul meu de viață, melanomul meu, cel care mi-a dat numele M46, așa mă cheamă, n-ai văzut la intrare, nu Val, noi nu avem nume ca astea. Val mi-am spus eu, îmi spun așa cînd sînt singur. A, nu știi de unde vine M? De la melanom, firește.

— De ce ai spus mai înainte „e destul de discret pentru clasa mea"?

— Ei, n-ai văzut, nu ți-ai dat seama că ai urcat puțin muntele?

— Ba da, pînă la vîrf..

— Ei da așa e pe ATOS, pentru că o ordine trebuie să existe, o orînduală... și care e aceea pentru ființele raționale de pe ATOS. Să zicem... estetica. De ce nu? Un cancer cît mai aparent ca semn al unei vieți, al unei personalități într-o clasă mai din josul muntelui...

— Nu! Nu se poate ..

— De ce? Pentru că ai iubit un plebeu. Unul cu cancer dermic, de la baza piramidei, noi care ducem greul psihologic și estetic al ideii lui ATOS?

— Nu. Asta nu. Niciodată n-am să regret.

— Adevărat?

— Prostule. Nici tu nu ești mai isteț cu cancerul tău cu tot decît toți bărbații din lumea asta. Ce contează o idee, și încă una atît de putredă pe lîngă o asemenea noapte? Asta n-ai s-o înțelegi tu, așa cum nu pot eu înțelege decît pe jumătate tot ce mi-ai spus tu. Hai, de pildă, uite, iartă-mă, sărută-mă. Am spus, sărută-mă!

— Știi, simțeam că e așa, și așteptam dimineața să-ți mulțumesc pentru tot... și mai ales pentru... pentru evadare.

— Pentru... ce?

— Pentru evadare. Întotdeauna am vrut să știu cum poate arăta lumea ailaltă, de care mă simțeam atît de legat, cu toate că eu nu sînt de acolo, eu n-am văzut-o niciodată... tu... ești lumea cealaltă... fără estetica absolută .. fără rațiunea primordială .. fără... Știi, pe noi nimeni nu ne constrînge să rămînem aici. Fizic, vreau să spun. Dar El știu ce gîndim fiecare din noi. Cei care ne-am născut aici, nu știm de altceva, tînjim, poate, așa ca mine, de cînd mă știu, dar fără să înțelegem la ce, iar ceilalți care au venit ca prietenul tău... le e frică să plece... vor să trăiască... înțelegi?

— Și cum putem scăpa? Poate portarul ATOS-ului știe deja de ce am vorbit noi.

— Sigur că știe. Dar mai mult decît face acum asupra mea, nu poate face.

— Dar cu... mine?

— Tu... tuuu... tu ești... întreagă... tu n-ai... știi, el n are nici o putere. EI NU UCID, NU AGRESIONEAZĂ. ASTA NU. FIZIC.

— Și cum o să facem? Haide. Grăbește-te!

— Ascultă-mă Tu ești singura cheie de ieșire din ATOS. Tu cu memoria ta. Tu știi de unde ai venit. Cum ai venit. Eu n-am memorie. Memoria mea e toată ATOS.

— Dar... Doamne, eu nu-mi mai amintesc mai nimic de cum a fost pe ATOS.

Doar cum am pornit.. și cum am ajuns!

— Am să te ajut eu. Cu asta ne-au înzestrat, știau că nu ne ajută la nimic.

— Cum adică?

— Adică am să fac ceea ce face „portarul" cu mine, dar n-am putere asupra ta să-ți fur memoria... eu doar o să ți-o ajut să se miște... să se dezmorțească.

Nu știu ce am făcut. Ce am făcut împreună cu Val. Dar într-un tîrziu, respirînd cu o greutate pe care n-o mai simțisem pe ATOS, am ajuns de mînă cu el la mașina cu usile încă deschise a lui Bertalanfy din rădăcina muntelui negru. Negru acum și opac ca un mormant de zgură. Ne-am repezit ca bezmeticii la banchetele din față ale mașinii și ne-am căutat cu furia aceea unică a bucuriei, muzica atît de bătrînului Beethoven, dar acum atît de pămîntesc, dumnezeule, totul era mult prea frumos, mai frumos decît mult prea frumusețile ATOS-ului, nici unul din noi nu știa să conducă mașina; Val fără teamă s-a așezat la volan și a început să înveje din mers, mergeam cu o viteză nebună, era un vînt dulce, abia răcoros în jurul mașinii, se făcuse seară nu știu cînd și cum... viteză, viteză... trebuia să ne îndepărtăm cît mai repede de locul acela... de ororea aceea de loc unde... sfîrșeala... încet... viteză... liniște... frumos...

Adormisem. Cînd m-am trezit abia am apucat să văd lumină aceea orbitoare din fața mașinii, un fragment din fața împietruită, puțin dilatată, dar încă puțin inexpresivă a lui Val o secundă înainte de...!

Nu știu cum m-am tras afară din mașina care ardea. Am vrut să-l trag și pe Val, sîngeram din umărul drept, eram leoarcă de sînge, parcă mai subțire decît normal, i-am zărit capul atîrnînd cu două șuvoaie de sînge mustind dintre buze, și pupilele înțepenite ale morții. Doamne...

M-am tîrît cît am putut de repede. Nu știu cum. După un timp scurt, cred, mașina a explodat. O dată. De două ori. Cînd am privit-o, abia mai era un schelet subțiratic și deformat din ea.

Aștept să citească și mama totul. Nu mi-e teamă. Aștept să-i înfrunt privirea, așa cum aștept să o înfrunt a oricărui OM care va voi să citească toate cele scrise de mine, mama pruncului lui Val, cel născut pe ATOS...

Călătoria cea mare

(Urmare din pag. a 5-a)

care zîmbea una din statuile din parc. Își pierduse expresia aceea de repros, figura ei dobîndise o finețe surprinzătoare.

— Există în oraș un cartier extrem de liniștit. E așa fiindcă a fost izolat fonic, o mulțime de oameni ar vrea să locuiască acolo. Te-ai putea crede chiar în el Dar nu ești.

— Privește-te în vitrină... rosti femeia. Nu mai zîmbea. Momentul cînd îți salută musafirii trecuse.

Se privi în vitrină și-și cercetă imaginea ca pe ceva ciudat, neașteptat.

— Spune-mi, înainte de a ajunge aici, n-ai avut un presentiment ciudat, glăsui bărbatul care vorbise mai înainte, bizara senzație că ne vei întîlni?

Dădu afirmativ din cap.

— La ce mi se întîmplase nu am mai pus și asta la socoteală... Spuneți-mi, în parcul ăsta, mai sînt statui?

Îl priviră tăcuți.

— Sîntem noi, făcu bărbatul. Numai noi. Deocamdată.

Făcea pauze mari, îi venea greu să aleagă cuvintele dar avu curajul să le spună.

Carol își scoase pachetul de țigări din buzunar.

★

Către amiază, îi veni rîndul echipajului treizeci și doi din poliția călare să-și facă rondul în parcul Wilhelm. Își făceau rondul zilnic sau, cum le plăcea lor să-l numească, „ceaiul de la ora cinci". La un moment dat, călărind pe aleile din preajma lacului băgară de seamă că o nouă statuie apăruse lîngă celelalte șase. Pe celelalte le cunoșteau, le priviseră fără să descalece — nu le-o îngăduia regulamentul — și le comentaseră, întrebîndu-se cine le aduse acolo.

— Parcă seamănă cu tipul ăla pe care-l vedeam prin parc, rosti unul dintre ei, apropiindu-se și dîndu-i ocol. Se comporta ca și cum ar fi avut de-a face cu un individ ale cărui semnalmente tocmai îi fuseseră comunicate.

— Îl poți recunoaște și după îmbrăcăminte. Cine le-o fi tot aducînd?

— Galeriile Vermeer.

Văzuse într-o zi prospectul lor.

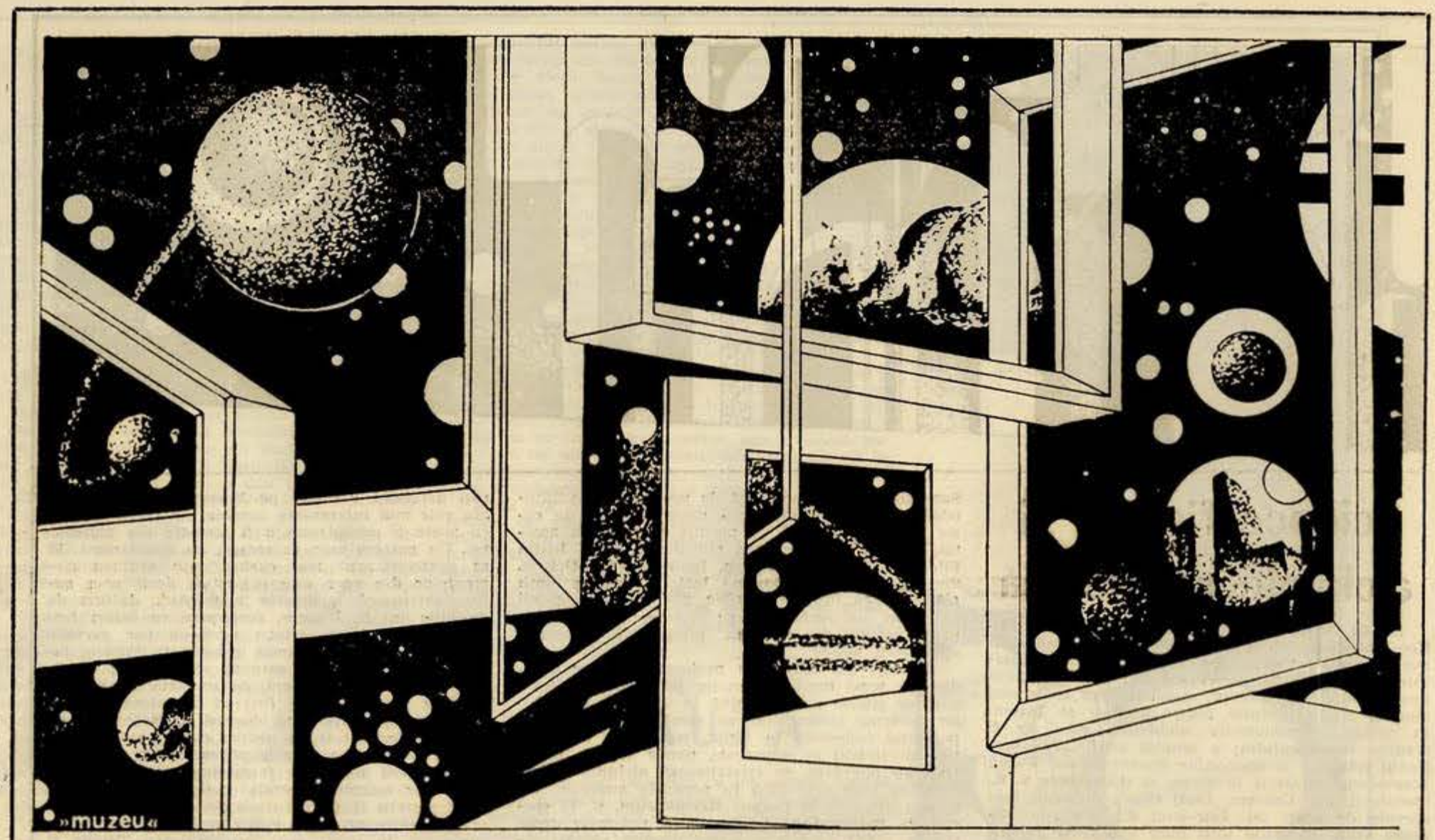

Laurenţiu Tudor

PEŞTERA TIMPULUI

În primii ani a locuit într-o cabană, la cîteva sute de metri de intrarea în peşteră. Apoi a trebuit să se mute în spaţiul mai larg dintre stînci, chiar în dreapta deschiderii spre adîncuri, pentru a supraveghea mai bine poarta.

Poveştile care circulau pe seama grotelor din regiune, a piscului întotdeauna acoperit de nori, atrăgeau foarte mulţi curioşi, gata să forţeze o nouă cale de pătrundere în peşteră. Voiau să caute singuri prin galerii, sperînd să descopere ceva, nu ştiau ce, dar toţi aveau convingerea că există acel ceva, nemaivăzut, nemaiauzit, urmînd să se dezvăluie primului care va îndrăzni cu adevărat.

Au fost ani grei, era mult de lucru, veneau grupuri mari de vizitatori, toţi nedisciplinaţi, trebuia să-i însoţească prin peşteră, de mai multe ori pe zi să străbată cei patru kilometri mai uşor accesibili. Abia întors, nu apuca să vadă întotdeauna lumina soarelui, pentru că lipseau cîţiva curajoşi care se despărţiseră pe nesimţite de el. De obicei, nu-i mai găsea, dar uneori, rar, după mai multe săptămîni, cînd avea ocazia să intre singur să încerce să cunoască mai mult decît fusese cartografiat, le descoperea trupurile descompuse, sprijinite de stalagmitele strălucitoare. Mîini încleştate de colţii de piatră, ochi larg deschişi. Şi mai văzuse atîtea încă, dar voia să uite.

Cu timpul, faima care-i atrăsese pe atîţia, acţiona invers, tot mai puţini îndrăzneau să se aventureze în peşteră. Şi cu cît numărul vizitatorilor scădea, galeriile păreau tot mai întunecate şi mai întortocheate. Te înfiorau la fiecare pas aerul rece şi umed, umbrele care tremurau în lumina lămpilor, ţipetele liliecilor.

Şi totuşi îl frămînta ceva. Erau o sută cincizeci de kilometri pe care-i străbătea doar cu speologii şi încă nu ştia cîţi alţii pe unde nu ajunsese nimeni.

Încercase să parcurgă galeriile sistematic, dar după cîteva sute de metri se deschideau două căi diferite, apoi patru, apoi şaisprezece, apoi o sută, nu ştiai niciodată cît timp îţi va trebui să le iei pe toate pe rînd, să ajungi la capătul lor şi să fii sigur că n-ai lăsat nici o ramificaţie în urmă.

Ultima dată cînd mai sperase să stăpînească peştera cu adevărat fusese cu vreo cinci ani în urmă cînd veniseră cei doi tineri care-i făcuseră o impresie deosebită. Erau amîndoi subţiri, înalţi, cu o lumină ciudată în ochi, foarte hotărîţi, el mai ales. Şi aveau un echipament de prima mînă. Nu credea că-l va convinge cineva vreodată, lor însă le cedase destul de repede. Împreună urmau să străpungă întunericul, tot mai adînc spre necunoscut. Îi dăduseră şi lui un Super-Focus şi un creion de marcaj fosforescent.

La opt ore de mers pe coridorul principal, au dat de apă. Un lac subteran, probabil foarte mare, lanternele nu luminau malul celălalt. De ambele părţi era însă destul loc pentru a-l ocoli, aşa că au convenit ca el să o ia prin stînga, iar ei prin dreapta.

După cincisprezece minute nu i-a mai auzit. A continuat să meargă, furat de frumuseţea pereţilor încărcaţi de cristale. Între două coloane scînteietoare a găsit intrarea într-o galerie îngustă. Nu părea importantă, a vrut să-şi continue drumul, dar dinspre deschidere s-au auzit zgomote. A mers cam douăzeci de metri, tîrîndu-se prin tunelul îngust. La capăt, surpriză, printr-o fereastră strîmtă se vedea o porţiune cunoscută din tavanul galeriei principale, luminat din ce în ce mai slab, ca şi cum cineva s-ar fi îndepărtat cu o lampă. Rămase apoi împietrit, auzindu-şi cuvintele proprii rostite de o voce străină: „Cu grijă la Treptele de cleştar, vă rog, aici şi-au rupt picioarele doi vizitatori neatenţi".

„Asta pînă anul trecut, anul ăsta s-a mai accidentat unul", îl completă în gînd pe străinul care făcea pe ghidul prin peştera lui. Nu reuşise să vadă nimic, degeaba îşi strivise faţa de marginea ferestruicii. Numai o porţiune mică de tavan, care acum era complet întunecat. Strigă, încearcă să atragă atenţia, dar era prea tîrziu şi apoi era şi răguşit şi prin spaţiul strîmt abia se auzea. Ciudat, şi vocea străinului era puţin răguşită rostind fraza aceea pe care el o repetase de zeci de ori.

În sfîrşit, trebuia să se întoarcă, trecuse mult de o oră. Porni înapoi pe marginea lacului care, evident, era mai mare decît îşi închipuiseră.

Curînd văzu luminile celor doi. Îi întîmpinară cu exclamaţii de bucurie, tînărul îl îmbrăţişă. Ana îl sărută chiar, privindu-l totuşi cu un fel de reproş. „Ce emoţii ne-ai dat, credeam că ţi s-a întîmplat ceva rău!". Se uită la ei mirat, nu prea înţelegînd despre ce ar fi putut fi vorba. „Bine, dar nu trecut abia trei ore şi ceva" şi-şi verifică ceasul: „Da, aşa-i, trei ore şi un sfert!".

Amîndoi se încruntară la el, privindu-şi apoi cu înţeles ceasurile. „Da, da", mormăise blondul, „ora e cam aceeaşi, dar te aşteptăm de **o zi**. Trebuia să ne întîlnim aici **ieri**, la ora asta... Priveşte — şi-i arătă data pe cadranul electronic.

Părea o glumă proastă, dar aşa era, întîrziase **o zi**! Pe jos se vedeau cîteva cutii de conserve goale, cîteva hîrtii mototolite. În ochii tinerilor nu mai era nici urmă de zîmbet, ba chiar îl priveau cu îndoială.

„Pe drumul nostru, înainte, pare să fie continuarea firească a galeriei pe care am venit, să mergem". O luă înaintea lor, cu paşi mari, fără să privească îndărăt, cei doi să nu-i vadă nedumerirea.

Au mers aproape şase ore, fără nici o oprire.

Sosiră la o răspîntie, un salon mare, alb, în mijloc o formaţiune asemănătoare cu un nufăr larg deschis. De aici, trei drumuri foarte deosebite, cel puţin după primii paşi. Lui i-au lăsat galeria din mijloc. N-a spus nimic, a pornit bărbăteşte la drum, cu ochii pe ceas. Au convenit să meargă o jumătate de oră, apoi să se întoarcă şi să decidă împreună pe ce drum să o ia.

Nu avu prea mult de mers, foarte curînd dădu iarăşi de apă. Se aşeză puţin să se odihnească, simţea cum îl ard picioarele. Undeva, în faţă, se auziră zgomote. Îndreptă raza lanternei peste apă.

Sprijinindu-se de o stîncă, o fetiţă se uita curioasă la el. Încercă să-i zîmbească. „Cum o fi ajuns acolo?" Îl privi cîteva clipe în tăcere, apoi brusc, îi aruncă în ochi razele unui Super-Focus ca al lui. Din spatele ei se auziră voci, apoi o lumină de lampă obişnuită se apropie. Fetiţa se întoarse speriată, el observă cît de ciudat îi veneau hainele mult prea mari pentru ea, dar numai o clipă, pentru că privirea îi alunecă mirată spre conul de lumină al lanternei fetiţei. Acolo, de partea cealaltă a apei era **el însuşi**, nu cu mult mai tînăr, dar **el însuşi**. Îşi recunoscu hanoracul kaki şi faţa încruntată şi-şi aminti că o dată descoperise în peşteră o fetiţă blondă, subţire, cu hainele prea mari atîrnînd pe ea şi cu o lanternă foarte bună, cum nu mai văzuse, pe care ea o scăpase în lac. După aiurelile pe care i le spusese şi-a închipuit că s-a îmbolnăvit ajungînd singură cine ştie cum, acolo, în adînc.

Tipătul care sfîşie atmosfera întunecoasă îi întrerupse amintirile. Micuţa îi privea speriată, pe marginea apei, **celălalt el** o cuprinse brutal pe după mijloc şi dispăru bombănind după un colţ. Lanterna se rostogoli spre apa neagră, apoi se scufundă şi deodată lacul deveni argintiu şi limpede, apoi încet, încet sidefiu, tot mai ceţos, verzui, pînă cînd lumina lanternei fu înghiţită de adîncuri sau poate bateriile se udaseră, nu mai avea nici o importanţă. Apa era acum din nou neagră, neclintită, parcă nu s-ar fi întîmplat nimic şi se auzi pe sine răsuflînd atît de prelung de parcă acum ar fi învăţat să respire.

Se întoarse îngîndurat, simţea o durere în capul pieptului şi picioarele îi erau ca de plumb. La răspîntie aşteptă foarte nerăbdător să se întoarcă cei doi, mai ales Ana, cu ea se înţelegea mai bine. Ciudat cît de mult semăna fetiţa de lîngă lac cu ea şi parcă şi hainele... dar chiar şi cu Yan dacă ar fi putut schimba o vorbă s-ar fi simţit altfel. „Asta să fie bătrîneţea?", se întrebă cu puţină frică.

Se trezi îngheţat între două stalagmite, aţipise fără să mai desfacă sacul de dormit. Îi era o foame teribilă şi îşi consumase raţia din rucsac, iar de proviziile din raniţa mare nu voia să se atingă pînă la venirea lor. Ceasul îi stătuse dar, judecînd după cum simţea el, îi aştepta de mai mult de-o zi.

Rămase nemişcat, ascultînd cu atenţie. Din galeria din dreapta, cea pe care plecase Yan, se auzea tîrşîitul unor paşi greoi. Trecură cîteva momente de linişte dar curînd urmă o bufnitură şi un sunet aspru, neplăcut, ca de obicei metalic care alunecă de-a lungul unui perete.

„Yan, Yan...", se repezi în galerie. La cîţiva metri de intrare zăcea tînărul prăbuşit cu faţa în jos, lîngă peretele strălucitor. Scafandrul impermeabil al blondului era ferfeliţă, iar pletele mai deschise la culoare ca oricînd păreau **albe**.

„Yan!...", vru să strige, întorcîndu-l, dar strigătul îi îngheţă pe buze. Ochii celui de lîngă el erau mici, adînciţi în cap, obrazul era brăzdat de riduri adînci. Pleoapele se ridicară încet, dezvelind o privire obosită dar cunoscută. Era totuşi Yan, prietenul lui, cum ajunsese să arate astfel? Ar fi vrut să-l îmbrăţişeze, să-i spună ceva dar nu ştia ce...

Privindu-l ţintă, cel întins îi şopti chinuit, abia auzit: „Să nu treci de Clepsidră... niciodată..." Îl simţi tot mai greu în braţe, buzele învineţite nu se mai mişcară. Privirea se ridică parcă pentru a-i arăta un drum, dar globii rămaseră aşa, albicioşi, înţepeniţi, braţele îi alunecară pe lîngă trup, moi, cu palmele în sus.

(Continuare în pag. a 15-a)

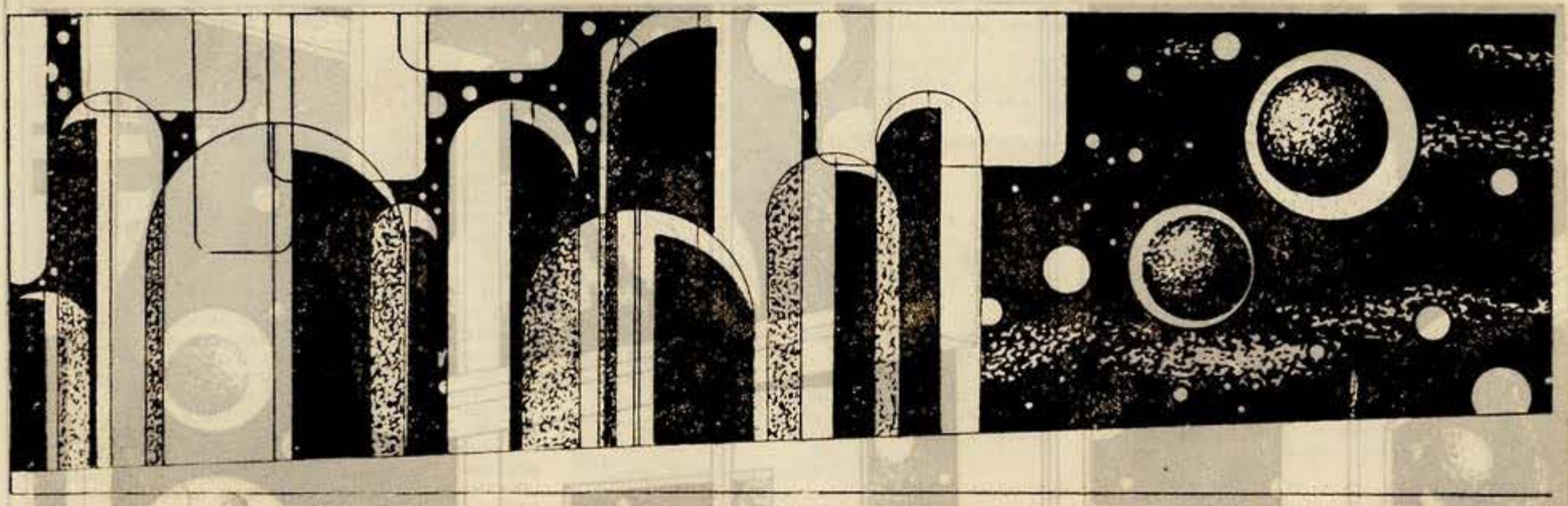

Science-fiction și alchimie medievală

Există de multe ori, în genul literaturii științifico-fantastice, arii tematice care își reclamă strămoșii încă din vremea evului mediu și chiar dinainte. Astfel, dorința arhetipală a repetării actului creației biblice a omului, a dat naștere celor mai ciudate ambiții. Multe dintre acestea se înscriu în spațiul preocupărilor alchimice, cum ar fi crearea **homunculului:** a omului artificial — reflexul roboților și androizilor contemporani. Florin Manolescu amintește în cartea sa **(Literatura S. F.**, București, Ed. Univers, 1980) cîteva episoade medievale de acest fel. Într-unul din ele „un android vorbitor (după alții doar capul) ar fi fost construit de Albertus Magnus, spre disperarea sfîntului Toma de Aquino, care l-ar fi distrus socotindu-i o operă inspirată de diavol".

Așadar, statutul alchimiei medievale poate fi, parțial, alăturat de cel al s.f.-ului contemporan. Și într-o parte și în alta avem de-a face cu pseudo-ambiții științifice, susținute ficțional, alegoric, mitic și imaginativ. Pentru a putea urmări caracteristicile alchimiei este necesară o scurtă (măcar) incursiune în obscuritățile istorice adăpostite sub cupolele misterioase ale evului mediu. O perioadă de acest fel circumscrie istoric amurgul lumii și al gîndirii antice la contactul ei cu noile ideologii creștine.

Articolul de față încearcă să ilustreze (inevitabil sinecdotic) tabloul dramatic al acestor mari răspîntii istorice, urmărind destinul practicilor alchimice, „occidentalizarea" lor în cadrul sincretismului gnostic prin care întreaga cultură și filozofie antică căpătase dimensiunile arborescente ale unui manierism nelimitat și multiform, mult îndepărtat de liniștea solară a harfelor apolloniene.

Istoria însăși a acestor vremuri cuprinde în sine germenii tulburi ai unui declin barochizant, specific vremurilor din urmă ale imperiului roman. Proliferarea practicilor alchimice înspre occident consună cu depozitarul arhaic păgîn al acestor popoare, după cum spune Jung în **Psihologie și alchimie:** „Marile evenimente ale lumii noastre pe care omul le-a conceput și le-a executat, nu respiră spiritul creștinismului, ci, mai întotdeauna, pe cel al unui păginism lipsit de farduri. Acesta provine dintr-o constituție psihică rămasă arhaică și care n-a fost distrusă de către creștinism". Aceeași ruptură terifiantă declanșase în lumea latină invazia ideologiilor orientale opuse irreductibil spiritului de echilibru pe care-l pretinde Republica. De aceea, perioada de sfîrșit a antichității este prin excelență una manieristă, cultivatoare a esoterismelor și extravaganțelor etice, filozofice religioase și comportamentale.

Alchimia este și ea, prin obîrșia ei orientală, opusă rațiunii elene — tradiționala păstrătoare a conceptiilor armonice asupra cosmosului. Un percept de bază al alchimiștilor sună astfel: „Lege, lege, relege, ora, labora et invenies" („Citește, citește, recitește, roagă-te, muncește și vei găsi"). Ceea ce contrariază însă, este scopul căutărilor. Marii alchimiști doreau, pur și simplu, să obțină aur prin transmutarea metalelor sau Piatra filozofală sau Elixirul de viață lungă sau Panaceul (medicamentul universal) sau Alkestul (dizolvantul universal) sau Homunculul (omul artificial).

Ce sînt, la urma urmei, toate acestea dacă nu o ciudată împletire între mit (adică ficțiune) și cercetarea științifică. Pe de altă parte, alchimia s-a întîlnit cu gnoza pe teritoriul nesfîrșitelor serii de discuții eteroclite, consumate acum, și care au avut toate, ca liant profund, sincretismul religios funcționalizat în perimetrul filozofiei elenistice. Logodirea sincretismului cu ambițiile sistemice ale filozofiei a generat o puternică literatură gnostică ce a invadat lumea antică pînă tîrziu, după Constantin cel Mare. Datele cele mai substanțiale despre aceste mari dispute filozofico-religioase s-au păstrat în scrierile patristice începînd, printre altele, cu un apocrif intitulat **Actus Petri cum Simone** (circa 180—190 e. n.) în care se dau relații asupra disputelor apostolului Petru cu Simon Magul, de la a cărui învățătură, indirect, un ucenic al acestuia din Siria, Satornil, a creat o sectă, a **Satornilianilor**, impregnată de preceptele învățăturilor orientale. Combaterea gnosticismului de către scriitorii bisericii, a permis cunoașterea acestuia prin chiar literatura sfinților părinți: **Justin Filozoful, Tertulian, Irineu, Ipolit, Pseudo-Origen.** Sincretismul gnostic aduna laolaltă mistica lumii elenistice cu misteriile orfice dublate de concepții și naturi din vechile religii orientale, toate armate cu noțiuni din filozofia pitagoreică, platonică, epicureică, stoică.

Așadar, din Orient se prelungește înspre Occident pe acest fundal dramatic, practicile alchimice a căror istorie coboară pînă în vremea străvechilor doctrine taoiste chineze, trecînd prin India și poposind îndeosebi în Egipt, considerat de către toți alchimiștii ca adevărata patrie a artei sacre. Dar, cu adevărat, se cristalizează alchimia într-o doctrină bine articulată în perioada gnozelor. Filozofia adunată în **Corpus Hermeticum**, și, în special, în **Poimandres**, conjugată cu sistemele gnostice, a oferit modele teoretice marilor căutări alchimice. Aventura alchimică căuta să așeze în conjuncție deplină virtuțile sacre ale Logosului cu fluxul tehnologic al unei industrii ce producea în loc de aur sau pietre filozofale, simbolurile complexe ale unei călătorii care se învecina atît cu universaliile sacre cît și cu naivitățile unor ambiții deșarte, frizînd nebunia metodic calculată a marii poezii.

Alchimia a mai generat o simbolică complexă a întregului ei arsenal instrumental cît și a diferitelor metale cu care operă. Bunăoară, **mercurul** este prezentat în **Dicționarul de simboluri** (J. Chevalier, A. Gheerbrant, Ed. Seghers, 1974) ca fiind simbolul alchimic universal și, în general, al principiului pasiv, **umed, yin**. Reîntoarcerea la mercur este soluția dată de alchimiști pentru regresia în nediferențiat. Mercurul — **chouei-yin** — argintul lichid al chinezilor, corespunde dragonului, licorilor corporale, sîngelui. Alchimia occidentală îi opune sulfurul, în vreme ce alchimia chineză compusului lor: cinabrul. Alternanța mercur-cinabru, obținută prin calcinări succesive, este cea a principiilor yin și yang, a morții și a reînvierii".

Un alt metal cu simbolică dezvoltată este **argintul** care apare în sistemul de corespondențe al metalelor și al planetelor în raport cu Luna. Argintul aparține lanțului simbolic reprezentat prin Lună-apă — principiu feminin. În mod tradițional, prin opoziție cu aurul care este principiu activ, masculin, solar, celest, argintul este principiul pasiv feminin, lunar, acvatic. Pe de altă parte însă, în plan etic, argintul poate fi obiectul tuturor cupidităților și al nefericirilor pe care însuși le provoacă. Acesta ar fi aspectul său pervertit și demonic. În aceeași rețea simbolică mai intră și aurul și sulful, ca să nu mai vorbim de nesfîrșitele figuri alegorice și criptice din tratatele de alchimie. Alături de aur și sulf, aici se pot întîlni hermafroditul, regele și regina, salamandra, Luna, dragonul, corbul, lebăda, leul, clinele, sabia.

Întîlnirea dintre gnoză și alchimie este ilustrată, în mod deosebit, de **Ouroboros**, șarpele alchimiștilor — simbol al proprietăților ascunse ale materiei, venerat însă și de către Ofiți, ca suflet al lumii perpetue. Dealtfel, imaginea însăși a șarpelui care-și înghite coada ne spune despre nostalgia restructurării calitative a lumii prin resacralizarea ei integrală și prin anularea curgerii dureroase în favoarea încremenirii amneziace, în care efectul se topește în propria lui cauză.

DANIEL VIGHI

Pattern...

Cînd vorbim despre „modă" sau „modern", sîntem tentați să asociem aceste noțiuni artei sau unor laturi ale ei. Dar nici științele ca laturi ale artei cunoașterii nu pot scăpa acestei observații. Totdeauna au existat științe moderne și științe la modă, caracterul de noutate fiind elementul lor dominant. Se pot spune multe în acest sens. Există, chiar și moda „retro"! Un exemplu este termodinamica reluată și analizată după principii statistice. În contextul modernului și al modei în știință, ne vom opri asupra unei noțiuni care astăzi e foarte „la modă". Este vorba despre „pattern". Cuvîntul provine din limba engleză și înseamnă model, șablon. Dar pentru explicarea lui mai detaliată voi cita pe Norbert Wiener: „Unul din cele mai interesante aspecte ale lumii este că ea poate fi considerată a fi formată din patternuri. Un pattern este, în esență, un aranjament. El se caracterizează mai curînd prin ordinea elementelor din care este constituit decît prin natura intrinsecă a acestor elemente". Alături de definiția lui N. Wiener, care prin ea însăși formează un pattern, cîteva exemple vor permite o înțelegere mai profundă a noțiunii. Natura, lumea nevie este prima care ne oferă aceste exemple. Un cristal de gheață, cu simetria lui șocantă este un pattern static. Privind la microscop originea acestui pattern se observă că moleculele de apă s-au aranjat într-o ordine statică bine definită. Un alt pattern care la prima vedere pare static, îl oferă diferitele formațiuni și straturi de nori. Dar mișcările aerului pe verticală fac ca acest pattern să devină dinamic. Fluidele pot prezenta pattern-uri mult mai complicate; sînt binecunoscute în acest sens instabilitatea Taylor și instabilitatea Benard. Lumea biologicului oferă exemple și mai fascinante de pattern. E tipic în acest sens cazul oamenilor care sub influența medicamentelor au halucinații. Aici, după o interpretare synergetică, rețeaua neurală a creierului ar fi dezechilibrată de medicamente și ar forma noi stări cu pattern spațial macroscopic. De fapt, synergetica este cea care studiază legile ce guvernează formarea și recunoașterea pattern-ului, utilizînd pentru aceasta conceptele ei generale de „neechilibrul tranziției de fază" și de „parametru de ordine" și punînd în evidență rolul lor în formarea patternului macroscopic. În linii mari mecanismul fundamental de formare a pattern-ului este următorul: cînd se schimbă parametrii externi, (de exemplu gradientul de temperatură într-un lichid sau puterea injectată într-un laser), vechea stare macroscopică (pattern) dispare și e înlocuită de alta nouă, sau mai precis, vechea structură devine instabilă. Comportarea întregului sistem, în punctele de instabilitate, e dominată de acele mărimi care tind să devină instabile și care servesc ca parametri de ordine. Toate celelalte mărimi stabile ale sistemului sînt supuse parametrilor de ordine și comportarea lor e determinată de aceștia. Astfel, problema se simplifică mult, deoarece e suficient să se ia în considerare comportarea parametrilor de ordine, care, în cele mai multe cazuri este descrisă de ecuații destul de simple. Soluțiile acestor ecuații ne pot conduce fie la stări macroscopice cu simetrie spartă, fie la stări macroscopice cu bistabilitate sau histerezis. Chiar și cele mai complexe sisteme și, probabil, creierul nostru este cel mai complex sistem, prezintă efectele de simetrie spartă și de histerezis. Și, pentru ca să ne dăm mai bine seama de acest lucru să urmărim două exemple. Desenul lui Escher din fig. 1 ilustrează o simetrie spartă. La o primă privire asupra desenului observăm pete albe și negre dispuse într-un cerc. Dacă însă ni se dă informația că petele albe sînt în prim plan, vom recunoaște niște îngeri. Un exemplu de histerezis e dat în fig. 2. Dacă se pornește din colțul din stînga sus în colțul din dreapta sus și apoi în colțul din stînga jos în colțul din dreapta jos, se observă întîi o figură care, după o anumită perioadă de timp sare la o față. Dacă se urmărește desenul în sens contrar se observă că percepția de la față la figură sare la un moment diferit de cel anterior.

fig. I

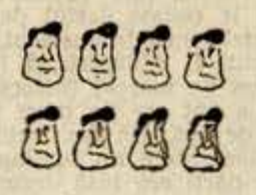

fig. II

Formarea pattern-ului este, deci, un fenomen general care cuprinde întregul domeniu al existenței. Cunoașterea algoritmului de formare ne permite să pătrundem în tainele cele mai intime ale naturii și să putem prevedea alte noi patternuri macroscopice. Un promițător cîmp de cercetare!

FLAVIUS DAN ȘURIANU

WELLS ŞI IDEEA...

(Urmare din pag. 1)

Fără nici o intenţie de supralicitare, precizez că **Maşina timpului** este anterioară intervenţiei lui Poincaré. Prima formă a romanului a apărut în foileton, încă din primăvara anului 1894, în „The National Observer"; după ce „The New Review" a găzduit în coloanele sale textul modificat, forma definitivă a fost editată în iunie 1895. Wells trebuie desprins deci din tandemul propus de Charles-Noël Martin, **Maşina timpului** fiind o sursă posibilă independentă a inspiraţiei lui Einstein.

Mă grăbesc să spun că omul cel mai surprins de această afirmaţie ar fi fost, probabil, însuşi scriitorul, care mărturisea: „Sînt şi acum incapabil să-mi dau seama ce urmăreşte fizica modernă. Nu-mi pun această întrebare **împreună** cu cei care fac cercetări şi speculaţii, ci în legătură cu ei. Am impresia că se aşteaptă încă apariţia unui Darwin şi unui Huxley ai fizicii".[2]) Sînt fraze scrise în 1934, după ce Einstein, Niels Bohr, Louis de Broglie puseseră bazele relativităţii, ale fizicii atomice şi mecanicii cuantice! Cum să ne explicăm această stranie lacună? Mai ales că Wells îl cunoscuse pe Einstein, apreciindu-i creierul „atotcuprinzător şi subtil"[10]) şi considerînd, împreună cu dl. Burleigh din **Oamenii** ca zeii, că el ar fi putut să lămurească pătrunderea pămînteniIor „în vreo altă dimensiune a spaţiului"... Constatînd că „toate progresele înregistrate în domeniul fizicii, de la începutul secolului, îi scăpaseră lui Wells sau, mai exact, nu-i înfierbîntaseră deloc imaginaţia", Jean-Pierre Vernier pune acest fapt pe seama „rolului de maximă importanţă" pe care l-a jucat biologia în modelarea personalităţii scriitorului şi în întreaga lui operă.[11]) Sugerînd exclusivitatea, interpretarea mi se pare abuzivă. În definitiv, unele dintre cele mai şocante idei ştiinţifico-fantastice wellsiene aparţin domeniului unei fizici atunci sau deocamdată imaginare: călătoria efectivă în timp, nodurile în spaţiu **(Neobişnuitul caz al ochilor lui Davidson)**, substanţa „opacă pentru gravitaţie" **(Primii oameni în lună)**, bomba atomică **(Lumea devine liberă)**, universurile paralele **(Oameni ca zeii)**. E adevărat că ultimul text citat apăruse în 1923. Dar ce speculaţii biologice ingenioase, datînd din aceeaşi perioadă, pot fi invocate pentru a demonstra supremaţia absolută a disciplinei revelate tînărului Wells de Thomas Huxley?

Adevărul despre omisiunea teoriilor (şi teoreticienilor) care au revoluţionat fizica modernă mi se pare a fi mult mai simplu. De pe la începutul celui de-al treilea deceniu, imaginaţia scriitorului nu se mai înfierbînta la contactul cu nici o izbîndă sau ipoteză ştiinţifică. Wells hotărîse să renunţe la science fiction pentru romane sociale şi proiecte de construcţie a viitorului, unele literaturizate. Din perspectiva posterităţii, a fost o alegere neinspirată. Cu cîteva reuşite notabile **(Tono-Bungay, Kipps)**, opera lui realist-critică nu este la înălţimea celei a lui Dickens, Thackeray, Galsworthy, iar studiile şi utopiile constituie astăzi doar un obiect de cercetare mai ales universitară. Wells a reuşit astfel să ucidă expresia cea mai viabilă a talentului său — din fericire, nu înainte ca ea să se întrupeze într-o suită de lucrări exemplare.

Fragment din eseul **Un englez neliniştit**

[1]) H. G. Wells, **Experiment in autobiography**, London, Victor Golancz Ltd and The Cresset Press Ltd, 1934, p. 339.

[2]) Cartierul londonez unde se afla Royal College of Science.

[3]) Jean-Pierre Vernier, **H. G. Wells et son temps**, Publications de l'Université de Rouen, 1971, p. 87.

[4]) Op. cit., p. 214.

[5]) **În American Journal of Mathematics Pure and Applied**, Volume I, 1878.

[6]) Lino Aldani, **La fantascienza**, Piacenza, Editrice La Tribuna, 1962, p. 39.

[7]) C. H. Hinton avea să recidiveze în 1904, cu o lucrare mai pretenţioasă, **The Fourt Dimension**.

[8]) Charles-Noël Martin, **Einstein**, Hachette, 1979, p. 67—68.

[9]) Op. cit., p. 221.

[10]) Id., p. 29.

[11]) Op. cit., p. 53.

PEŞTERA TIMPULUI

(Urmare din pag. a 13-a)

Urmară cîteva momente de linişte, o linişte apăsătoare, dureroasă, apoi încet, se auzi un freamăt care creştea continuu, devenind un vuiet tot mai intens.

„Cutremur!" frica îl înţepeni, îi contractă fiecare fibră din corp, îl strivi cu spatele de perete cum nici muntele nu ar fi putut să o facă, cu toată greutatea lui. Apoi totul trecu în nemişcare, din cînd în cînd cîte o piatră se aşeza mai bine în noua matcă. Vuietul era din ce în ce mai îndepărtat şi liniştea redeveni stăpînă.

O săptămînă nu a putut să mănînce şi să doarmă. Se întîmplaseră atîtea în atît de puţină vreme, iar el se obişnuise cu cea mai deplină linişte. S-au scurs pe nesimţite cinci ani, timp în care totul a trecut în amintire. Numărul crescut al seismelor în regiune îi ţinea pe toţi departe de peşteră. El, oricum, nu credea că ar mai fi putut intra.

„Cutremur!" Se trezi brusc prinzînd ecoul propriilor strigăte din somn. Se aşeză pe marginea patului, îşi şterse fruntea de sudoare, încercă să bea puţină apă dar era clocită şi îi mai era şi greu să înghită: „Nu pot să mai stau aşa", izbucni gutural şi în urechi îi reveni o voce răguşită, auzită în adînceuri, „I-am lăsat acolo pe Ana şi Yan! Sînt un laş!" Se ridică încruntat, hotărît, îşi umplu raniţa cu provizii, baterii, luă şi două lămpi şi fără să se mai uite înapoi intră în pîntecul muntelui.

Regăsi nufărul de piatră, cu petalele sfărîmate de un bolovan prăbuşit atunci, la cutremur. Îşi concentră privirea spre floarea strivită, apoi în lungul galeriei, cu teama ca nu cumva să revadă urmele tînărului blond. Transpirase intens, din cauza efortului şi a încordării, fiecare pas se însoţea de ecouri care-i dădeau fiori.

Pe neaşteptate, după un colţ, o zări. O stalactită şi o stalagmită de un alb strălucitor, identice ca formă, opuse prin vîrfuri, atît de apropiate încît dădeau impresia unei clepsidre gigantice. „Asta trebuie să fie Clepsidra!", rosti cu un amestec de bucurie şi nelinişte.

O sclipire fugară între vîrfurile conurilor Clepsidrei îi atrase atenţia. Îşi apropie mult ochii de piatra albă şi lumină atent locul din mai multe unghiuri. Era perfect uscat, se convinse de asta trecîndu-şi încet degetele pe suprafeţele ascuţite.

Supraveghe mai multă vreme Clepsidra, aşteptînd să se întîmple ceva, dar apoi simţind cum îl cuprinde somnul, stinse lanterna. Dormi mult, se visă încadrat de stalactite şi stalagmite care creşteau şi se apropiau atît de repede încît păreau colţii unui bot mare, feroce, care se strînge tot mai mult în jurul lui.

Se trezi greu, dorinţa de a avea un pat bun scăzîndu-i nerăbdarea care-l minase în adînceuri. O nouă sclipire, cum mai văzuse, îl făcu să tresară. Apăsă butonul lanternei, dar filamentul becului abia pîlpîi roşietic. Bateriile păreau consumate. Reuşi să aprindă o lampă de peşteră şi se ridică grăbit, apropiindu-se de Clepsidră: stalactita şi stalagmita erau unite! Le ocoli de mai multe ori, agitat, aşa ceva nu mai văzuse, o creştere atît de rapidă şi mai ales absenţa oricărei picături de apă!

„Dincolo de Clepsidră, mai departe". După cîţiva paşi însă, se întoarse şi fără să ştie ce face, folosindu-se cînd de tăiş, cînd de mîner, sfărîmă cu cuţitul coloana subţire care unise cele două conuri de piatră.

Ca eliberat de o grea povară se întoarse aproape fericit spre coridorul neted care i se înfăţişa înainte. Străbătu cu entuziasm galerii de o frumuseţe neobişnuită. După cîteva ore bune, ajuns într-un salon mare, încremeni cu privirea pe... Clepsidră, iar în dreapta ei, sprijinit cu spatele de stalagmită, era un om!

„Nu te speria, e altă, e **altă dată**, priveşte vîrfurile ca să te convingi s-au unit de mult", îi vorbi acesta răguşit, fără să-l privească. Nu îi vedea faţa prea bine şi i se părea nepotrivit să-i apropie lumina de chip, dar fricii din primul moment îi luase locul curiozitatea.

„Hai, nu mai pierde timpul, priveşte!", spuse individul şi aprinse un chibrit". Eu sînt, adică .. tu eşti. Eu sînt tu, e destul de clar, nu?" şi începu să rîdă. Dar hohotele lăsară loc unui glas tăios „Eu sînt tu, dar tu nu vei fi niciodată eu!" şi scoase pe neaşteptate cuţitul din cingătoare. „Nu pot să mă iert, să te iert pentru clipele prin care am trecut, prin care vei trece, e mai bine aşa!"

Nu mai era nici un moment de pierdut. Lovi cu toată puterea cu lampa arzîndă spre cel de lîngă Clepsidră.

Credea că l-a atins, văzuse lampa înainte de a se face întuneric, apropiindu-se violent de faţa celui întîlnit, dar cu o fracţiune de secundă după aceea auzise cum se izbeşte de piatră.

Rămase încremenit, chinuindu-se să respire fără zgomot. După ce trecu parcă o veşnicie, încercă să facă lumină. Sări într-o parte în aceeaşi clipă amintindu-şi că are un cuţit foarte bun şi omul acela care se dădea drept... el avea unul ca şi al lui. În salon nu mai era nimeni şi în tăcerea deplină de acum, totul părea un coşmar. Jos, lîngă stalagmită era un băţ de chibrit pe jumătate ars... Nu mai avu nici o îndoială că cel întîlnit era el însuşi, peste cine ştie cît timp. Se strînse disperat lîngă raniţă, înţelegînd că de acum urma o hărţuială cum nu mai existase.

Ar fi vrut mai mult ca orice să fie cineva lîngă el, un suflet omenesc dar era singur şi în fiecare clipă care trecea îşi pierdea tot mai mult cumpătul. „N-am să pot continua aşa, trebuie să existe o scăpare!", tipă aproape. „Dacă mor eu, e ca şi cum l-aş ucide..." Scoase cuţitul şi-şi trecu tăişul fulgerător peste antebraţ. După puţin timp se făcu întuneric...

Cînd îşi reveni era legat strîns cu o batistă, celălalt îl privea îngîndurat. „Nu ne-am priceput niciodată să folosim cuţitul cum trebuie, aşa-i? Să nu-mi mulţumeşti, rana se închisese singură. Să-ţi spun care cred că e soluţia" şi el acela care-l înfricoşa, al lui şi totuşi străin, se întoarse cu spatele, căutînd ceva în raniţă. „Acum! astfel!" şi fără să se întrebe nici o clipă de ce are cuţitul în mînă, se ridică brusc şi îl înfipse în spatele neprotejat.

Celălalt se răsuci încet, încercînd să zîmbească, dar schimonosit de durere. „Aşa era, aşa e bine..." şi se prăbuşi peste el, înnăbuşindu-l. Reuşi cu greu să se tragă slăbit cum era, de sub trupul inert şi inspiră de cîteva ori mult aer ca să-şi revină.

Privind flacăra lămpii umbrele tremurînde de pe pereţi, gîndi, nefiresc de calm, că de-acum nu-i mai rămîne decît să se aştepte, să-şi lase spatele descoperit, să se sinucidă, ba nu, să ucidă, cu mîna unui alt **el însuşi** care la rîndul lui va aştepta...

„Am devenit nemuritor?!!".

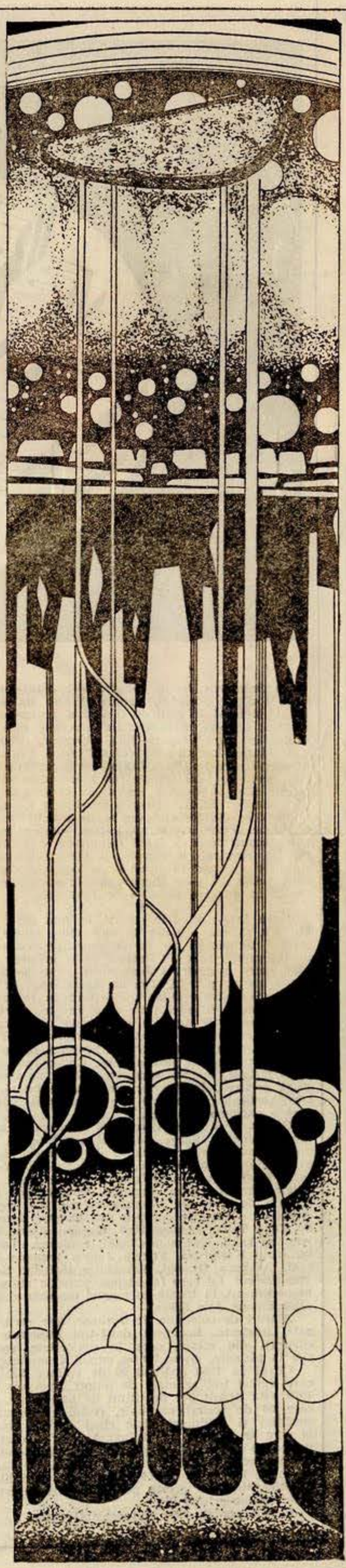

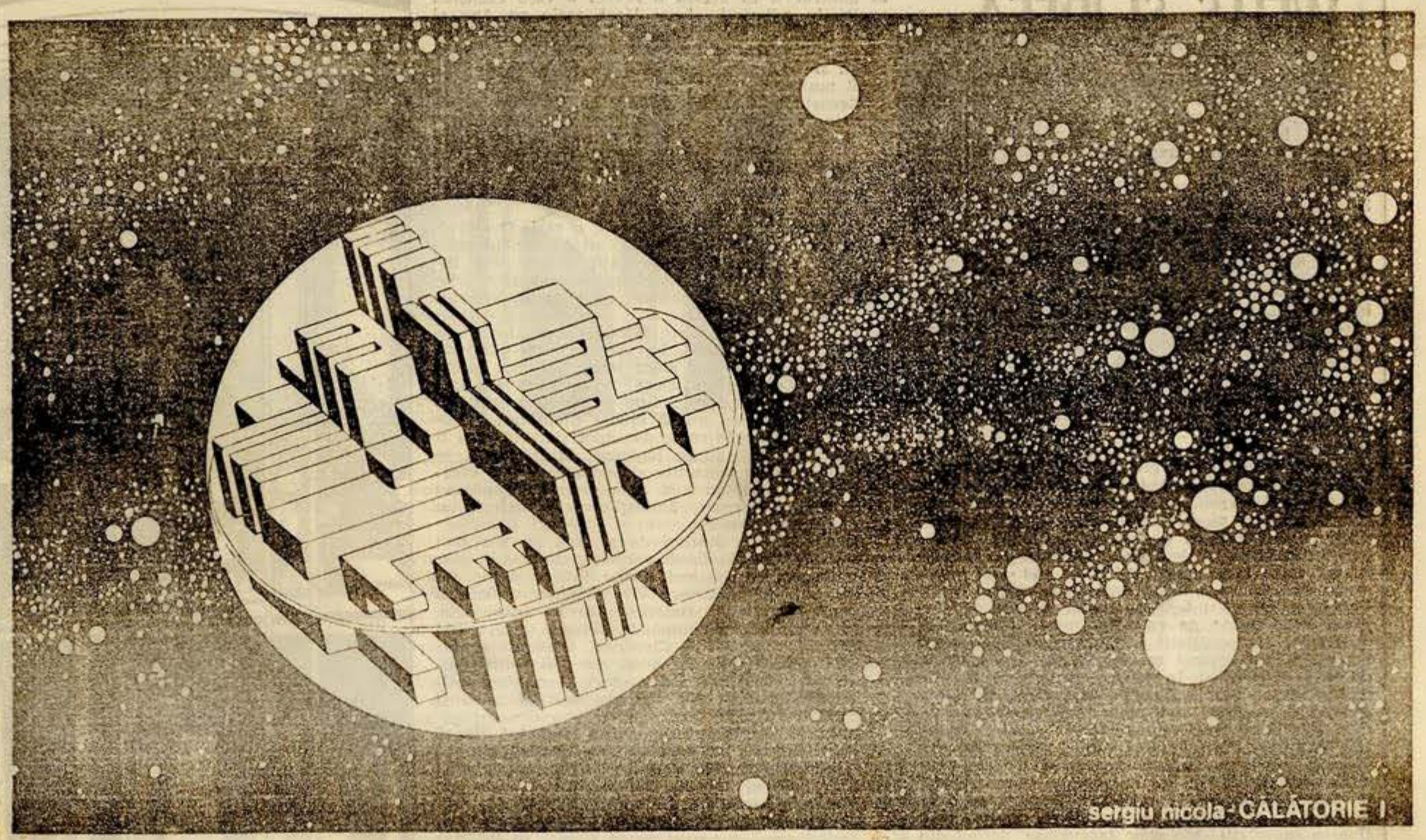

Japonia iese din ape

Horia Aramă

În decembrie, insula Honshu se află în puterea unei toamne prelungi, agonizînd sub un soare palid, înviorat ici-colo de incendiul frunzelor de *momiji;* aceasta la răsărit de crestele albe ale Mikunilor, care despart Țara zăpezilor, coborînd spre Marea Japoniei, de cealaltă aripă a insulei, orientată spre Pacific. Estompate în ordinea naturii, culorile s-au refugiat în ghirlandele sărbătorești care au decorat orașele în cinstea schimbării anului. Străzi întregi surid sub cascadele multicolore ale jerbelor create de artiștii florilor de hîrtie. Vaste pasaje adăpostind sute de magazine, bazare de o modernă salubritate și a căror estetică respinge levantinismul termenului, labirinturile scăldate în lumină ale orașelor comerciale subterane s-au transformat în coridoare înflorite în onoarea sărbătorilor hibernale.

★

Intru într-o librărie situată în fața gării Tokio. Ca să mă orientez în cele cinci nivele ale clădirii trebuie să fac uz de serviciile sectorului de informații, care nu lipsește de la intrarea nici unui mare magazin. Volumele SF se etalează pe cîțiva metri pătrați, într-un încîntător joc de culori. Sînt altele decît am întîlnit în zecile de librării mari și mici prin care am trecut. Cele zece colecții SF tipărite sub egida mai multor edituri (numai două sînt specializate în SF și *policier...*) se întrec să atragă cititorul, dar o fac evitînd stridența și prostul gust. Culori rare, asociații fericite, imagini sugestive. Nimic nu violentează privirea. În interior, pe hîrtia satinată, șiruri verticale de semne ale unui scris născut spre a exprima frumosul.

Cele mai căutate? Romanele vizionarului nelinișitit Komatsu Sakyo, autorul „Scufundării Japoniei", miniaturile pregnante ale lui Hoshi Shinichi, cărțile pline de adevăr psihologic ale lui Yasutaka Tsutsui, cele impregnate de parfumul vechilor legende nipone semnate de Hanmura Ryo și cele de o ironie neiertătoare ale lui Toyota Aritsune, aventurile cosmice sau terestre descrise de Yano Tetsu, Mitsuse Ryu, Kagami Akira, Mayumura Taku, Kwamata Chiaki, Ishikawa Takashi, Hirai Kazumasa, Yokota Junya, Yamada Masaki, Asakura Hisashi, Takachiho Haruka, Kosai Tadashi etc. La care se adaugă scrierile autorilor nespecializați, în frunte cu marele maestru al literelor nipone Abe Kobo.

Alături de colecțiile de buzunar, alte serii, legate, ilustrate. Recunosc două-trei observate la călătorii din metro, care, în majoritate, șezînd sau în picioare, citesc în tot cursul drumului.

Cifre? În 1959 apăreau 20 de volume SF, din care numai trei semnate de autori japonezi. În 1979 s-au tipărit 340 de titluri de anticipație, din care 80 de scrieri originale, restul reprezentînd reeditări și traduceri. Cele cinci reviste lunare, la care se adaugă una bilunară, apar fiecare în peste 200 de pagini, cuprinzînd știință, literatură SF japoneză și străină, cîteva pagini de bandă desenată, istorie și critică literară de specialitate. Dealtfel, una din aceste publicații este rezervată în întregime criticii SF.

Cifrele pentru 1980 sînt sensibil egale.

★

Sînt oaspetele editurii „Tokyo Sogensha", unde au văzut lumina tiparului „Fuga în spațiu-timp" de Adrian Rogoz și „Verde Aixa" a subsemnatului în traducerea excelentului stilist Sumiya Haruya. Domnul Takao Akiyama, directorul editurii, îmi prezintă opiniile sale privind anticipația științifică și criteriile care îl conduc în selectarea lucrărilor pe care le publică. Îl revăd cu deosebită plăcere pe domnul Shindo Katsumi, redactorul care s-a îngrijit de versiunea niponă a scrierii mele, și îi cunosc pe colegii săi. Cîteva zeci de rafturi doldora de cărți reprezintă opera editorială a firmei. Regăsesc titluri și autori celebri de pe toate continentele. Felicit gazdele pentru excelentele condiții grafice, calitatea hîrtiei, finețea tiparului. În instituție domnește o atmosferă de seriozitate profesională fără nimic academic. Speranțe și aprehensiuni: cît va dura care *boom*-ul SF? Ce va urma? Întrebări-cheie pentru un gospodar lucid și pe care cititorul, beneficiar al eforturilor celor 4.000 de edituri din Japonia, le ignorează.

★

Intrînd la editura „Hayakawa Shobo", un rastel de papuci ne invită să ne lepădăm încălțămintea ca în muzee și în templele antice. Pînă nu de mult, ne informează nu fără orgoliu Imaoka Kiyoshi, tînărul conducător al revistei „SF Magazin" publicată de editura numită, birourile erau pardosite cu *tatami*, tradiționalele împletituri de pipirig care acoperă dușumelele în arhitectura clasică japoneză.

După această introducere tip retro, universul ultramodern în care ne conduce discuția ce urmează, străbătut de idealuri noi și proiecte cutezătoare, apare și mai romantic. Discutăm îndelung asupra destinelor literaturii SF din țările noastre. Asemănările ne apropie, deosebirile nu ne despart. Imaoko Kiyoshi are 32 de ani și provine dintr-un grup de fani ai SF. Îmi prezintă cu mîndrie numărul festiv (dublu) dedicat celei de-a 20-a aniversări a revistei (470 de pagini).

Dintre acțiunile redacției reține concursul anual cu premii adresat amatorilor. Interlocutorul meu se interesează de „starea SF" la noi. Îi povestesc despre cărțile noastre, despre cenaclurile SF. Conferința lor anuală îl impresionează și notează cu sîrg detaliile privitoare la ultima ei ediție, cea timișoreană.

★

Profesorul de istorie Tetsuhiro Takahashi din Takatsuki cunoaște îndeajuns limba română ca să traducă în japoneză pagini din Bălcescu. Mulțumită lui, mai tinerii săi prieteni, studenții Kazuya Yoshinaga, Takeshi Shimada și Mikuru Abo, îmi servesc de ghizi prin legendarul Kyoto. Între vechiul palat imperial din fosta capitală și muntele sfînt Hiei, presărat cu temple de la poale pînă în vîrf, discutăm SF. Profit de ocazia că am de-a face cu fani ai genului și efectuez o anchetă asupra scriitorilor preferați. Surpriză: cu o singură excepție, „clasamentul" valoric enunțat de ei coincide cu opinia criticilor de înaltă profesionalitate consultați de mine. Întrebarea este: are cititorul japonez o judecată atît de sigură sau opinia cititorului ocupă un loc deosebit în judecata criticului? Nu e singura enigmă nerezolvată pe care am adus-o cu mine acasă.

Contactul cu arhipelagul este un proces. Dezvăluirea fațetelor fără număr ale acestui popor cu înzestrări uimitoare nu se poate face decît în etape. Sub ochii călătorului atras de misterul nipon, Japonia pare a ieși din valuri înfățișînd lumii un relief bănuit, dar niciodată văzut în întregime.

Tiparul Întreprinderea poligrafică Banat – Timișoara

Preț 2 lei.

Leonard Oprea

Moartea unui Crimsingals

Imensă stîncă neagră pulverizată de nevăzute raze dematerializante, întunericul s-a destrămat. O lumină orbitoare izbucnește înăuntrul meu și, simultan, un val de căldură îmi cuprinde trupul, molesindu-mă. Săgeți roșii, negre și verzi, șerpuiesc pe traiectorii spiralate, alcătuind o rețea complicată, ordonată totuși.

Mă ridic greoi din mica piramidă cărămizie care-și reface fulgerător peretele deformat. În jurul și în interiorul fotoliului mi-am instalat sistemele preferate, clasice și moderne, de pierdere a contactului cu realitatea materială, pe scurt, spicorema.

Acum o unitate temporală m-am cuplat pentru prima oară la irealutron, sistem interzis, și puterea lui de contopire a dimensiunilor spațio-temporale, a depășit cu mult imunitatea mea naturală la spicoremă.

Mă împleticesc. Abia îmi tîrîi deplasatorii prin pufui carmin al podelei:

— Arcona!

Ca întotdeauna, mai întîi se formează fuiorul albăstrui de fum și, aproape instantaneu, perechea mea apare apoi, unduind. E încruntată. Arcona, o puritană desăvîrșită, urăște spicorema cum puțini androluizi reușesc s-o facă:

— Arcona, te implor, cel puțin acum adu-ți aminte de primele noastre perioade. Renunță la...

— Nu.

Abia și-a mișcat buzele. Sec, tăios, sunetul s-a strecurat printre ele ca un proiectil minuscul ce m-a străpuns retezîndu-mi orice speranță.

Arcona continuă să se legene unduindu-se ca o algă. Aranjat în suvițe late, strălucitoare, părul roșcat îi acoperă sînii conici și pîntecul bombat, coborînd pînă pe coapse. Unduirea neîncetată a trupului subțire e unul dintre sutele de exerciții de refacere continuă a potențialului energetic. Arcona vrea să supraviețuiască și pentru asta trebuie să fie capabilă să respecte Legea.

Ușor răsfrîntă, buza de jos îi tremură imperceptibil... Au trecut trei perioade de cînd nu i-am mai sărutat buzele umede.. N-am voie. Cea mai mică excitație i-ar dăuna enorm.

Perechea mea e lipsită de calitățile native ale celor aleși de către C.N. — consiliul noezic — fără a mai fi supuși vreunui test, dar ca și alte milioane de androluizi, posedă voința oarbă de a supraviețui și, respectînd cu sfințenie programul pregătitor, speră să fie aleasă printre cei care se vor închina Legii.

Tăcerea e tot un exercițiu, însă de conservare a capacităților neuronale. Tace. Îmi vine s-o... distrug. Nu pot: obosite de spicoremă, cele patru brațe îmi atîrnă fără vlagă. Furia mi se transformă în silă. De ce iubesc încă ființa asta?

— Arcona, e o prostie ce vrei...

— Îndrăznești?! izbucnește ea, dar se controlează imediat și sclipirile de viață din ochii mari, violeți, se sting înăbușite de un alt exercițiu, cel de control psihosomatic. Știu ce urmează. Ca dintr-o stea rece și îndepărtată, se scurg spre mine, moarte, sunete liniare:

— Celain, n-ai dreptul. Te-ai născut pentru a deveni crimsingals. Mă întreb uneori de ce nu te denunț. Un simplu control ar descoperi că starea ta normală e de fapt o spicorema perpetuă. Atunci ai fi exclus din elita nativilor și... Se oprește îngrozită. Copleșită de ură, a vorbit de trădare cu patimă. Sacrilegiu! Încălcarea principiilor esențiale ale programului pregătitor. Acum, ar fi în stare să mă sfîșie, dar trebuie să se stăpînească pentru a nu săvîrși o nouă greșeală

Arcona mi-a refuzat dreptul firesc la un copil... Subțire, înaltă, perechea mea visează să devină o slugă perfectă a Legii.

— Arcona, gîndește-te. Poate că va trebui să te supui acestei dogme timpite timp de mii de perioade — cam un sfert din cît i-a trebuit vieții ca să ajungă pe planeta asta... la ce sîntem.

— Ciclurile criogenice de regenerare o îngăduie. Vreau să trăiesc.

— Veți supraviețui cîteva milioane de nenorociți: fără copii, fără...

Tac. Ce încerc să fac eu acum? Pe cine vreau să conving, să salvez?

Arcona?... Cu ochi nemișcați de amfibie, Arcona privește dincolo de mine.

Sîntem pe buza prăpastiei. Cu Legea necruțătoare pe urmele noastre. Nu. Pentru ea următorul pas nu înseamnă o prăbușire, ci...

— Nu-mi pasă. C.N.-ul consideră că Legea e soluția optimă.

— Da. C.N.-ul a calculat că nu au dreptul la supraviețuire decît patru milioane de ființe, care vor fi obligate să se supună Legii.

Realizez dintr-o dată că, dacă voi continua să vorbesc, cuvintele mele vor alcătui o pledoarie plină de patetism inutil. Închid gura deci. Disiparea irațională a energiei noastre biofizice și psihice, nu e oare cauza dispariției treptate a speciei noastre? „Ne-am autodistrus: procesul de autoeliminare a devenit o realitate ireversibilă...". mi-ar explica gravă Arcona, și mi-ar veni să urlu.

Totul a încremenit în mișcare: pereții negri ai camerei, mica piramidă cărămizie, irealutronul sferic, galben, prisma translucidă în care casetele cuprinzînd texte literare împletesc cu muchiile lor curcubee și, dincolo de ecranul transparent al ferestrei, gigantice ouă nefecundate și împietrite, ovoidele cenușii ale habitaturilor își înalță vîrfurile turtite spre cerul sclipitor de alb. Șarpe de gheață, răspunsul Arconei mă atinge pe piept, pe față:

— E singura cale. Sîntem condamnați la dispariție.

Tace apoi. Se concentrează: chipul ei — mască de piatră. Așteptă. Își sfîșie întrebarea:

— Ce vrei, de fapt?

Ce vreau, de fapt? Pare mîhnită. Aș vrea să ne acuplăm... Dar nu, programul îi interzice un astfel de consum... Mă ispitește totuși gîndul. Mă apropii de ea cu brațele întinse.

Arcona înțelege. Se trage repede înapoi. Violetul ochilor s-a aprins și unduirea trupului e discontinuă. Îi e frică. Groază, chiar:

— Nu! Te rog, nu...

Buzele i s-au întredeschis — sunete moi, catifelate au implorat ceva nepermis de program. Mi-e milă de ea. Mă opresc. Brațele îmi tremură. Pîntecul mi se zbate spasmodic. Eu, un virtual crimsingals, chinuiesc o biată androluidă care nu vrea altceva decît să fie aleasă printre supraviețuitori. Perechea mea... Legea mișcării și afectivității minime ar fi unica soluție... și ea, ei, cred asta, idolatrizează judecata materiei superioare, lipsită de trup, închisă într-o cutie indestructibilă. C.N.-ul le dă modele, soluții optime — crează morți ce vor umbla...

— Arcona, îți cedez locul meu. Am trimis C.N.-ului un raport. Te consider aptă pentru a deveni o crimsingalsă.

Mă privește atentă. Nici cel mai mic semn de surpriză pe fața ei vineție. Se stăpînește perfect, convinsă că așa e firesc să fie.

O privesc plictisit. Mă umflă rîsul, dar în locul hohotelor nu reușesc decît să rînjesc prostește.

Crimsingalsa se descompune. Mai rămîne un timp doar fuiorul de fum albăstrui, apoi dispare și acesta.

Singurătatea austeră ar putea fi o soluție, atîta vreme cît aspiri la ea fără s-o obții vreodată. Acum, sînt singur... Oricum, peste două unități temporale, Legea va intra în vigoare și n-am dreptul să-mi hotărăsc singur soarta, dat fiindcă voi fi unul dintre germenii supraviețuitori ai speciei — mai bine spus, am fost un germen — dar pînă ce raportul meu va ajunge la C.N., irealutronul mă va transforma într-un androluid obișnuit, ahtiat după plăceri interzise...

Un crimsingals n-are voie să încerce o combinație spicorema care să-l poată transcende pentru totdeauna într-o altă lume?

Paul Karimm

Omul cel tăcut, inelul și fata blondă

Omul acela tăcut venise, se așezase lîngă mine și întorsese capul ca să se uite la soarele turtit al după-amiezei, niște copii mici se jucau pe marginea drumului cu o cartușieră goală, pe care o tîrau după ei, îl vedeam cu coada ochiului, ce putea dori de la mine? eram obișnuit ca atunci cînd se oprește cineva lîngă mine, să-mi ceară ceva; cu vreo două săptămîni în urmă venise un ofiter android — era lovit la mînă și i-am putut vedea, pentru o clipă, acolo, înăuntru, mai multe fire roșii și galbene și niște mecanisme fine care se mișcau cînd mișca degetele —, mă întrebase unde sînt oamenii, i-am spus că pe-acolo, prin sat, fiecare pe la casa lui și m-a strigat maică-mea să aduc niște apă de la fîntînă, plecasem lipăind prin praf cu picioarele goale, lăsîndu-l pe ofițerul care-i căuta pe oameni cam nedumerit.

Cred că ofițerul acela îi convinsese pe cei din sat să-și ia care ce putea și să fugim în pădure, trebuia să vină armată acolo, chiar înainte de a pleca, au venit două blindate cu senile, trăgînd și niște tunuri grele după ele, au intrat în curte și apoi în grădină dărîmînd un gard, au urcat dealul și au început aproape imediat să tragă înspre oraș. Soldații roboți — eu cel puțin n-am văzut nici un om printre ei — care veniseră în urmă s-au apucat să cotrobăie prin casele părăsite, fuseseră programați să prade tot ce găseau în cale și continuau să o facă, chiar dacă nu mai aveau pentru cine, comandanții le muriseră, n-au avut prea mult noroc, a venit altă armată, în timp ce cealaltă fugea mîncînd pămîntul în mod disciplinat, soldații noi veniți s-au apucat și ei de cotrobăit, au strîns tot ce mai rămăsese — erau murdari, multora le lipseau piese componente, mai mult îți stîrneau mila, erau însă conduși de oameni.

Omul venit pe neașteptate s-a ridicat și a plecat fără să scoată vreun cuvînt. Nu mult după aceea au apărut cîțiva soldați-roboți și un ofițer. Îl știam. Acum vreo cinci zile fusese la noi și băuse cu tata și cu alți cîțiva ofițeri care erau tot oameni, au băut, s-au certat, tata voia să-i împace, unul din ei a plecat nervos prin spatele casei, iar ăsta de care vă spun îl împușcase liniștit prin fereastra astupată de camuflaj cu un covor și niște hîrtii, neavînd altceva mai bun de făcut, cel care ieșise se oprise în dreptul ei și începuse să înjure și să-i amenințe, zicea că o să se ducă la ăilalți, că, ori aici ori dincolo, tot aia era, că cine mai înțelegea cine cu cine luptă, totul dispăruse, nu mai existau comandamentele, nu mai existau statele, nici măcar lumea, cineva care să-și spună lumea, ofițerul ăsta, negricios și cam la fel de înalt ca tai-ă-meu, scosese pistolul și-l împușcase direct în gură. Bunicu, care povestea întîmplarea vecinilor doritori să-l asculte, se mira: „cum de ochise așa de bine? să tragi cuiva trei gloanțe la rînd prin aceeași gaură, cînd cel ochit cade sau se mișcă, oricum, fără măcar să-l vezi, știți, fereastra aia astupată din spatele casei". Ceilalți ofițeri își goliseră repede paharele și plecaseră lăsîndu-l pe mort sprijinit de perete, cu capul căzut într-o parte, năclăit de sînge, iar vîntul îi răsfira la întîmplare părul. Pe urmă se certaseră și între ei, cred că ceilalți plecaseră în altă parte, rămăsese doar ăsta și mai mulți roboți, pe jumătate distruși, cu care se plimba încolo și-ncoace prin sat, tata spunea că în altă parte nici nu mai erau oameni, sau, oricum, rămăseseră foarte puțini, orașele nu mai erau, rachetele, sau dacă nu, bombele le răseseră de pe fața pămîntului, și că tot noi, ăștia, țăranii, aveam să rămînem pînă la urmă, cu noi nu avea nimeni nimic, noi nu făceam război, ca cei din orașe, care muriseră mai toți și aveau pînă la urmă să moară toți, în timp ce hoardele de roboți vor fi continuat încă să se bată fără rost între ei pînă n-ar mai fi rămas nici unul, ce, parcă oamenii știuseră de ce se bat.

Ofițerul și soldații s-au oprit lîngă mine și m-au întrebat dacă nu văzusem un om așa și-așa, era chiar omul meu, cel care se oprise, se așezase lîngă mine și privea soarele, am ridicat din umeri, nu văzusem nimic, prea eram ocupat cu lectura, ofițerul s-a uitat la cartea mea video, încercînd să-i silabisească titlul, în buzunarul unuia din soldați a început să sune un ceas, atunci am observat că ofițerul avea două ceasuri cu celulă solară la mînă și unul de buzunar la piept, i se vedea atîrnînd lanțul aurit sau de aur, „soldații ăștia își bat joc de timp" gîndeam privindu-i cum se îndepărtau, „poartă nu știu cîte ceasuri cu ei, dar nu le place să le scoată, să se uite la ele, scot doar pistoalele și se împușcă între ei, cîți vor mai fi rămas, cartușele lovesc la fel de bine și pe oameni și pe roboți dacă știi cum să tragi. Pe deasupra treceau iarăși teleghidatele, avioanele alea fără nici un om în ele, pline cu bombe, nu erau de-ale soldaților cu ceasuri multe, le trimiseseră ăia care fugiseră lăsînd tunurile în grădină și o grămadă de proiectile să avem noi cu ce ne juca, le întorsesem și încercam să ochim linia orizontului, acolo unde răsărea soarele. N-am reușit să tragem niciodată, poate n-ar mai fi răsărit soarele; pînă la urmă tot am fi învățat noi cum să le folosim, dacă nu i-ar fi trecut prin minte lui Vică să dea foc la benzina de pe jos, nu știu de ce au luat toate foc, au explodat toate proiectilele de care noi nici nu ne atinsesem, a curs țărîna peste jumătate din sat, în vîrful dealului a rămas o groapă în care s-a făcut după primele ploi din toamnă un iaz mărișor, iar din Vică au mai găsit numai un deget, mai era pe el inelul gros de platină, cred că era din platină, altfel de ce-ar fi fost așa greu, avea în locul pietrei un ecran TV cît unghia de mic, inelul mi-l arătase chiar el, cu cîteva zile înainte cînd eram în pădure: „de la bunica, numai de nu l-ar vedea, l-am luat din sipet, unde-l ținea ascuns". Degetul cu inelul era curat curat, iar mamele își stringeau copiii și-i numărau, dacă roteai încet ecranul pe inel puteai prinde douăzeci și patru de canale, căutasem de mai multe ori și eu și Vică, dar nu mai transmiteau nici unul, se vedeau doar paraziți și dungi, mama lui Vică mai avea vreo nouă copii, așa că moartea lui Vică nu costa prea mult familia, măcar așa, sufletește, dacă la pungă urma să-i secie, de fapt, nici măcar nu mai era vorba de bani, ăștia nu-i mai trebuiau nimănui, acum toate se luau „la schimb". N-am văzut înmormîntarea, mă bătuse maică-mea măr și mă închisese în cămară, am auzit de acolo cum treceau prin fața porții babele, plîngînd ce mai rămăsese din Vică, de ce nu fugise oare Vică atunci cînd văzuse că ard toate așa de tare. Am refăcut și cu experiența lui, cu niște cartușe în loc de proiectile, putusem să fug. Cred că Vică descoperise sistemul de funcționare a tunurilor, ele, ca și computerul și instalațiile părăsite într-o subterană de beton din coasta dealului, fuseseră făcute bucăți și le cărau oamenii acasă, fără să știe la ce le vor folosi, dar le cărau.

Omul meu cel tăcut și soldații-roboți cu ofițerul s-au întors, îi vedeam în depărtare cum vin, crezusem că aveau ceva de împărțit cu el, dar nu era adevărat, un soldat ducea în brațe o fată, omul meu cel tăcut plîngea încet, fata era blondă, ofițerul o privea din cînd în cînd. S-au întors teleghidatele, eu m-am aruncat în șanț și toți au fost omorîți, ei, pentru prima oară, ea, pentru a doua.

Marcel Luca

Reportaj despre un fapt divers

Ceea ce s-a întîmplat aici, înainte de venirea mea, a rămas atît de puternic întipărit în memoria sau, mai corect spus, în conştiinţa localnicilor încît, privind mistuirea soarelui dincolo de curgerea tulbure a Dunării, aproape retrăiesc emoţia celor pe care întîmplarea i-a făcut martorii tăcutei căderi a stelei sîngerii.

Oraşul Nou îşi aliniază blocurile pastelate cam din dreptul micului port al întreprinderii miniere, sfîrşindu-se în amontele fluviului de care îl desparte pang ica de asfalt a şoselei.

În seara acelei duminici de august, crepusculul splendid se consuma ca şi acum, înlocuind ondulaţia fierbinte a aerului din timpul zilei cu boarea răcoroasă, catifelată, care vine dinspre apă, întovărăşită de duduitul surd al remorcherelor ce împing, spre care ţintă? şlepurile uriaşe.

— Eu stăteam aici, în balcon; îmi spunea Mioara Şuţu, veche prietenă şi gazda mea de acum. Cînd eşti singură şi ai o garsonieră la etajul patru, cu vedere „la mare", e mai plăcut să-ţi petreci seara ascultîndu-i zgomotele şi observîndu-i prefacerile...

— Eşti o romanţioasă incorigibilă! rîd eu.

— Se poate, am ghicit-o zîmbind în întuneric, dar nu m-am gîndit la tine decît în momentul cînd a apărut steaua purpurie... Mi-am amintit de poveştirile tale şi pentru că avea ceva neobişnuit în felul cum evolua pe boltă, desigur numai pentru asta, aş fi dorit să fii alături de mine!

[— Iar mă necăjeşti!] Ei bine, am crezut întîi că e un avion, apoi observînd viteza cu care străbătea cerul, mi-am zis că e vreun meteorit sau rămăşiţele unui satelit intrat în atmosfera densă... În fine, eu mă pricep mai puţin la cele ce ţin de tehnica zborului, însă atunci cînd s-a apropiat de nivelul fluviului, alunecînd suspendată razant cu apa, am ştiut că sfera rubinie nu semăna cu nimic cunoscut nouă, că venea într-adevăr din stelele dintre care se desprinsese... A căzut în cele din urmă cam pe acolo! şi Mioara întinse mîna în direcţia trenei înguste şi tremurătoare pe care soarele aproape dispărut şi-o stingea în undele molatice ale Dunării. ... Imediat după aceea, s-au prăvălit de sus întîi luminile, apoi bubuitul a două avioane cu reacţie care-au dispărut tot atît de surprinzător cum apăruseră...

— Eram în punctul de comandă cînd am preluat ţinta aiasta, mi-a declarat azi dimineaţă maiorul Vornicu, un moldovean voinic, cu alură de sportiv, pe care pasiunea l-a transformat din paraşutist în comandantul unei subunităţi de radiolocaţie. Di altfel, continuă el, îi urmăream evoluţia încă înainte de a ajunge pi ecranele staţiilor noastre. Din momentul în care a pătruns în spaţiul aerian românesc, în diferite puncte, din pricina vitezei deosebite şi mai ales a zig-zagurilor derutante, era „predat" şi „preluat" mereu de alte aparate ale aviaţiei noastre de interceptare.

— Socotiţi că a fost vorba de epava unei nave cosmice sau de un meteorit care intrînd în atmosferă sub un unghi foarte larg şi-a asigurat o traiectorie mai lungă şi, respectiv, o existenţă materială mai îndelungată?...

— Păi, dumneata ori nu eşti prea isteţ, ori faci pi mortu-n păp'şoi; dac-ai fi sărit cu paraşuta vreodată...

— Am sărit de mai multe ori! Am fost paraşutist în armată, i-am surîs eu bucuros că l-am făcut marţ.

— Ie-te-te, dom'le! se miră scurt maiorul. Păi atunci cînd ti rostogoleai în joc ca un bolovan, ţi s-a-ntîmplat să ti blochezi la o altitudine oarecari, apoi să ti înalţi la fel de vertiginos, să „cazi" în continuare şi să mai faci brusc, orizontal un slalom şeresc de tăiă frumuşaţa! Ei?!...

I-am mulţumit maiorului Vornicu şi ne-am despărţit prieteneşte, dar mă gîndesc amuzat că, la ora asta, aflat în punctul de comandă sau lîngă vreunul din „băieţii" săi într-o staţie peste care antenele parabolice se rotesc cercetînd văzduhul, sau acasă în faţa televizorului, maiorul se mai gîndeşte la condeierul cam greu de cap care a sărit totuşi cu paraşuta...

Lîngă mine, Mioara, care tăcuse aşteptînd să încheie ceremonialul aprinderii unei ţigări, îşi reia povestea de unde o lăsase:

— Cînd a atins apa, culoarea purpurie a început să pălească, devenind cu încetul portocalie... O aureolă globulară sau, cum să-i spun mai bine? — un „ballou" albăstrui, foarte puternic, cu un diametru de trei-patru ori mai mare decît sfera, lumina intens porţiunea aceasta a fluviului, oferind un spectacol dintre cele mai ciudate. În momentul acela am simţit...

— În momentul cela, am simţit cum mă-ncearcă, aşa, o bucurie, cum să vă spui io? Mare! Mare, ca atunci ni, cînd îţi vezi pruncuţu' că umblă, sau cînd îţi vezi văruţii de-s mai cu carte că cinstesc cu tine din glaja de palincă şi ţipuresc ca tăt omu' făr-să ţîie cu nasul în talpa lui Dumnezeu, Doamne iartă-mă!

Gheorghe Moţ, oare ce alt nume putea să aibă tînărul pe care l-am acostat dimineaţa pe stradă, e alături de mai mulţi consăteni, miner de aproape trei ani, căsătorit c-o „dunăreancă", cu apartament în bloc nou şi doi băieţi gemeni.

— Eraţi împreună cu soţia la plimbare... V-aţi îndreptat spre ceea ce credeaţi că e un incendiu, nu?

— Că da! Nu se vedea decît văpaia din locu' unde eram io cu femeia. Şi cum am ajuns mai aproape, de unde eram noi cam supăraţi, de! ca tot omu', în momentu-cela, am sărit şi am ţucat-o acolo-n stradă, şi nime nu se uita după noi, că toţi erau prinşi de-o bucurie...

Pe Mircea Bercuci, merceolog la întreprinderea de construcţii din localitate, l-am întîlnit pe terasa restaurantu'ui, dezlegînd un careu de cuvinte încrucişate fără prea multă rîvnă, fapt care m-a hotărît să-l deranjez.

— Ei tovarăşe, n-am să uit niciodată seara aceea! Uite, stăteam chiar la masa asta şi eram vreo cinci sau şase, toţi băieţi de-ai noştri, de pe şantier. Nu ştiu dacă o fi văzut careva ozeneul — era O.Z.N., nu-i aşa?! — că noi eram prea ocupaţi să-l temperăm pe Gelu Ionescu. Bun băiat Gelu, dar cînd s-a garnisit cu un pahar, gata, nu te mai înţelegi cu el: se uită-n jur şi i se pare că-i priveşte ba unul, ba altul urît; atunci, nu se linişteşte pînă nu se „învirteşte" de-o amendă sau de-o noapte dormită la miliţie...

— Pe mine m-ar interesa să aflu, l-am întrerupt eu, în ce fel ai sesizat, bai să-i zic aşa, acel moment critic de care vorbeşte toată lumea.

— Păi tocmai asta vă povesteam, mă încredinţă Mircea Bercuci. Cînd a izbucnit lumina aia pe Dunăre, mă aflam uite acolo, cu faţa spre ea şi tocmai mă opinteam cu alţi doi băieţi să-l împiedicăm pe Gelu să dea-ntr-un cetăţean de la masa din colţ. Ei bine, de mine ce să mai spun, am simţit ce au simţit toţi, însă ce n-aş fi crezut pentru nimic în lume e că l-am văzut deodată pe Gelu plîngînd. O să-mi ziceţi că beţivii sînt plîngăreţi. Gelu însă nu-i beţivan, ci un tip al dracului, cum se spune. M-a uit pentru că nu-l văzusem plîngînd niciodată şi mai ales pentru că el însuşi se lăuda cu asta — a crescut greu, fără părinţi... Plîngea Gelu, vă rog să mă credeţi, liniştit, fără suspine, cu o mînă pe umărul adversarului, pot să spun mai literar că plîngea „frumos" .. Şi ştiţi ce mă uimeşte mai mult? Faptul că nu a fost o stare de moment, o transă efemeră de mai ştiu eu ce natură căci toţi am păstrat ceva din frumuseţea acelor clipe, iar Gelu Ionescu e acum cu totul alt om...

— ... În momentul acela am simţit cum o fericire calmă, deplină, necunoscută prin materialitatea ei îmi inundă fiinţa, continuă Mioara, punîndu-şi palma uşor pe mîna mea rezemată de balustrada balconului.

— La ce te gîndeai? am întrebat-o.

— La ce mă gîndeam?! E ciudat la cîte lucruri distincte mă gîndeam deodată parcă, şi mai ales, cît de bine îmi reamintesc de acest lucru.

Mă gîndeam la tine şi la ce însemni tu pentru mine, mă gîndeam la ceea ce aş face eu pentru cei din jurul meu, eram fericită că sînt tînără şi pot fi utilă semenilor mei .. Iartă-mă dacă ti se pare că spun vorbe mari; trăirea aceea curată nu poate fi comunicată în cuvinte!] Atunci, jos pe şosea, se adunase o mulţime tăcută, care încercînd, cred, aceleaşi simţăminte, privea cum sfera, acum aproape albastră, sălta uşor deasupra valurilor. Curînd, au sosit cîteva vedete ale marinei grănicereşti şi un remorcher echipat pentru stingerea incendiilor, care din motive ce nu le cunosc au rămas imobilizate la o mică distanţă de obiect...

— Hm!... a exclamat omul între două vîrste încruntîndu-şi sprîncenele stufoase în timp ce-şi mîngîia dus pe gînduri barba tradiţională, tunsă scurt, iar ochii surprinzător de albaştri păreau două lacuri adînci şi limpezi de munte printre contururile aspre ale feţei arse de soare şi vînturi. Hmm!... Ce-am văzut şi ce-am simţit atunci nu se poate cu adevărat povesti... Cînd ne-am apropiat la circa cincizeci de metri, motoarele s-au oprit Sosite cu cîteva minute mai înainte, vedetele şi bărcile grănicerilor stăteau imobilizate la fel ca vasul nostru. Ce să-i mai faci? Pompele nu funcţionau, postul de radioemisie era mort, lumini de poziţie — ioc...

— N-aş vrea să vă influenţez: ce credeţi despre natura obiectului incandescent? Era un vas, să-i zicem neînregistrat în porturile noastre sau iugoslave, incendiat din cauze pe care nu le cunoaştem? Era epava unui avion sau treapta prăbuşită a unei rachete cosmice?

— Nu, nu, nu! Hotărît lucru, nu! În prova vasului meu se afla o navă sferoidă aparţinînd altei lumi... Se întîmpla ceva cu ea. Nu era de fapt „în flăcări"; incandescenţa de care se vorbeşte era spectaculoasă, dar rece Un cîmp de natură necunoscută împiedica funcţionarea oricărui echipament electric. Cînd am auzit deasupra păcănitul şuierat al unui elicopter, mi-a fost chiar teamă că acesta, coborînd mai jos, se va prăbuşi intrînd în raza de acţiune a cîmpului

Viorel Marincasa, căpitanul vasului „Meduza", a tăcut o clipă pentru a-şi aprinde bineînţeles o pipă, apoi a continuat cu voce egală, molcomă, învăluit în mirosul aspru al tutunului:

— Sfera sălta uşor deasupra valurilor, albastră, un albastru care se pierdea încet, un albastru difuz care tindea spre azuriu, un albastru care deveni verzui-fosforescent, apoi un alb perlat în care se zbăteau intermitent tot mai slabe pîlpîiri opalescente...

— Dar sînteţi un adevărat poet! am exclamat uimit. Nu mă aşteptam să obţin o atît de nuanţată descriere a succesiunilor cromatice, aşa cum mi-aţi oferit-o dumneavoastră!

Căpitanul nu se grăbi să-mi răspundă, ci relată mai departe.

— În momentul acela obiectul părea că devine transparent şi, mai întîi, atît eu cît şi oamenii care se aflau pe punte, am crezut că e o iluzie conturul siluetei omeneşti care se ghicea mai întunecată dincolo de curbura luminoasă, dar tot mai inconsistentă a sferei. Curînd, ne-am încredinţat că acesta trebuie să fie adevărul. Simţeam, ştiam că piere nefericitul Icar prăbuşit pe solul altei planete şi cu toate acestea, sentimentul care ne încerca era o fericire plină de înţelepciune — vă rog să nu-mi luaţi în nume de rău formulările neobişnuite, însă altfel nu văd cum aş putea evoca acea senzaţie ciudată de încredere, de siguranţă, de victorie a raţiunii.

Întunericul se instăpînise de-acum, iar adierea parfumată a vîntului purta înspre mine vocea melodioasă a Mioarei.

— Dar poate lucrul cel mai important, dragul meu, e faptul că nimeni nu a dat vreo interpretare mistică fenomenului. Ştiam, înţelegeam cu toţii că acolo, în mijlocul fluviului pierea o fiinţă raţională venită dintr-un alt Univers, pierea fericită că ne-a găsit, pierea avînd grijă ca dispariţia ei să nu întunece cu nimic extraordinarul moment al certitudinii că ei şi noi la rîndul nostru nu sîntem singuri...

— Cum s-a sfîrşit? o întreb.

— Pe neaşteptate. Sfera a început să-şi modifice structura, lungindu-se mult, apoi, deodată, s-a scurs în jos ca o uriaşă lacrimă luminoasă, amestecîndu-se cu apele Dunării fără a lăsa altă urmă decît vremelnica fosforescenţă a apei şi această ciudată încîntare care trăieşte în noi...

Tăcem amîndoi mult timp, fiecare cu gîndurile sale Mă întreb: oare din ce lume a venit fiinţa aceea, pentru a ne aduce încrederea deplină în raţiune cu preţul pieirii sale? Unde se află planeta aceasta, unde se află lumea aceasta atît de completă a dăruirii de sine?

— Poate vor veni alţi mesageri sau, poate, solii noştri se vor îndrepta într-acolo! rostesc eu în cele din urmă cu voce tare.

— Se poate, îmi răspunde Mioara.

Către Terra

I. Anticipaţia luminii
drumul luminii din spaţiu în spaţiu adună
voci pentru anotimpul de floare al planetei Pămînt
sisteme computerizate negociază în vid timpul exploziei
şi ce să împartă după ce ultimul om va fi distrus
omul lăsînd un gînd ce să-l piardă lumina într-o lume a dragostei.
„a nu mai este a" nici noţiunea de adevăr nu mai există
în sistemul solar nimeni nu mai gîndeşte
nu mai sîntem inteligenţi.

II. Jocul unui robot.
două lumini roşii — dau mîncare la oameni
două lumini albastre — mă relaxsez împingîndu-i pe oameni să-şi mute fălcile
două lumini violete — fac ce vreau cu oamenii
îi şi pot arunca în haos.
două lumini roşii...
două lumini...
două lumini...
robotul are în memorie o lecţie de istorie
cum de-a mai păstrat-o?
o lumină albă — robotul se autodistruge
oamenii devin liberi
a mai rămas lecţia de istorie într-o lumină albă.

NETI GURIUC, clasa a VIII-a
Cenaclul „Selenarii".
Şc. gen. Guranda, judeţul Botoşani

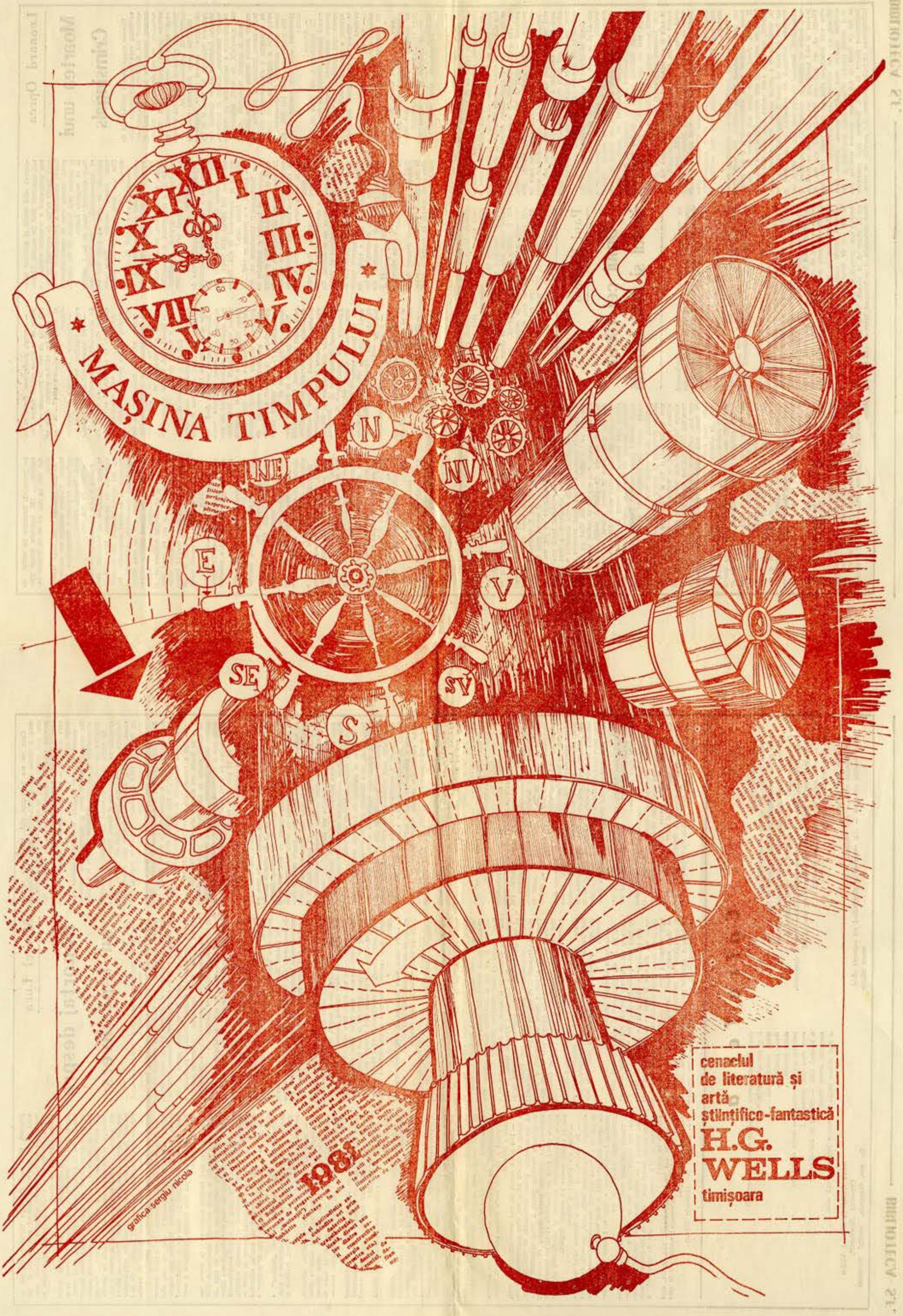
MAȘINA TIMPULUI
NE
N
NV
E
V
SE
S
SV
1981
grafica sergiu nicola
cenaclul
de literatură și
artă
științifico-fantastică
H.G.
WELLS
timișoara